ၸိူင်းပိူင်ပၢၼ်မႂ်ႇ

(ပုၼ်ႈတႃႇႁူၼ်းမိူင်းတႆး)

ၵေႃပွင်ပိၼ်ပပ်ႉႁိၼ်း
ၸွမ်ႈမတီႈပႃးပၼ်ႈလႃႇလိုင်းတႆး

လမ်းၼႄ

ၵၼ်ၼိုင်ႈ	လွင်ႈႁူၼ်း	**5**
ၵၼ်သွင်	လွင်ႈၵိၼ်ယဵမ်ႉ	**7**
ၵၼ်သၢမ်	လွင်ႈလၢတ်ႈၸႃ	**11**
ၵၼ်သီႇ	လွင်ႈယူႇလီ	**14**
ၵၼ်ႁႃႈ	လွင်ႈၼုင်ႈဝႆႉ	**19**
ၵၼ်ႁူၵ်း	လွင်ႈယူႇသဝ်း	**24**
ၵၼ်ၸဵတ်း	လွင်ႈလဵပ်ႈႁဵၼ်း	**29**
ၵၼ်ပႅတ်ႇ	လွင်ႈႁႃႇပႆ	**33**
ၵၼ်ၵဝ်ႈ	လွင်ႈႁဵတ်းၵၢၼ်လဵင်ႉတွင်ႉ	**36**
ၵၼ်သိပ်း	လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇ (တွၼ်ႈၼိုင်ႈ)	**43**
ၵၼ်သိပ်းဢဵတ်း	လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇ (တွၼ်ႈသွင်)	**54**

ၵ။ လၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈပတ်းပိုၼ်ႉ **55**

ၶ။ လွင်ႈသူၵ်ႈသမ်ႉပေႃႈမႄႈ–လုၵ်ႈလၢင်း **58**

င။ ၶူးလႄႈလုၵ်ႈႁဵၼ်း **66**
(ႁူၼ်းသဵၼ်းႁွၼ်ႉလႄႈႁူၼ်းၼုမ်ႉ)

ၸ။ သင်ႇၶႃႇလႄႈတၵ်ႈၵႃႇ **68**

သ။ ၶႅၵ်ႇလႄႈၸဝ်ႈႁိူၼ်း **76**

ၺ။ တေႃႇၸၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ် **81**

တ။ တေႃႇၵူလႆးငေႃႉႁူမ်ႈၽၢၵ်ႈထၢၼ်ႈလဵဝ်ၵၼ် **90**

ထ။ တေႃႇၸၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈ **104**

ၼ။ ၵႂၢမ်းၵၼ်တေႃးလႄႈၵႂၢမ်းပၼ်ပွၼ်း **110**

ၸွတ်ႇယွတ်ႈ **111**

ၾိင်ႈပိူင်

(ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းမိူင်းတႆး)

ပၢၼ်မႂ်ႇ

ၵႂၢမ်းၼမ်း

လွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈၼႆႉၽႂ်ၽႂ်ၵေႃႈၸႂ်ႉလႆႈ၊ ဢၼ်ဢမ်ႇၸႂ်ႉလႆႈလွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈ ဢမ်ႇမီးၽႂ်၊ ၵူၼ်းမိူင်းတႆးၵူႈလၢႆးၶိူဝ်းၵေႃႈၸႂ်ႉလႆႈလွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈသိုတ်းပိင်း မူၼ်ပူၼ်ႈၼင်ႇၵဝ်ႇ။

ၼင်ႇႁိုဝ်တေလႆႈမီးလွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈၼၼ်ႉသမ်ႉလီမ်လွင်ႈယူႇ၊ ၼုင်ႈ၊ ၵိၼ်၊ ႁဵတ်းသၢင်ႈ၊ ၵႂႃႇပႆ လူဝ်ႇၼႆႉတေလႆႈမီးပၵ်းပိူင်။
ပေႃးမီးပၵ်းပိူင်ယဝ်ႉ လွင်ႈတေမီးလွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈႁိုဝ်? ၼႆႉပဵၼ်ၶေႃႈၵႂၢမ်း ဢၼ်လီထၢမ်။

ၵူၺ်းၵႃႈသတ်ႉၸႃႇၼႂ်းလေႃးၵႁူင်းၵၢင်ၼႆႉ တိုၼ်းမီးဝႆႉဝႃႈ– မီးပၵ်းပိူင် ၸင်ႇတေမီးလွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈၼႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ တီႈတႅၵ်ႈတူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း ၸတႇၵၢဝ်ၵူၼ်းဢၼ်ဢမ်ႇယၢမ်းႁၼ် ၸိုင်ႈမိူင်းႁူမ်ႈတုမ်ဢမေႇရိၵၼ်ႇၼၼ်ႉ ပေႃးဢွၼ်ၵၼ်ယၢမ်ႈႁူႉပိၼ်းဝႃႈ ၵူၼ်းမိူင်းဢမေႇရိၵၼ်ႇၼႆႉထၢင်ႇႁၢင်ႈ သေပူၼ်ႈ ၼႆယဝ်ႉ။

ၵူၺ်းၵႃႈၶဝ်ထၢင်ႇႁၢင်ႈယွၼ်ႉပိူဝ်ႈသင်?၊ ၵွပ်ႈဝႃႈၶဝ်မီးပၵ်းပိူင်လူင်ဢၼ်ဝႃႈ မႄႈမီးၸိုင်ႈမိူင်း(CONSTITUTION)ၵုမ်းငမ်းဝႆႉသေ ၵူၼ်းမိူင်းၶဝ်တင်းလၢႆၵေႃႈ ဢွၼ်ၵၼ်ႁဵတ်းၸွမ်းပၵ်းပိူင်လီငၢမ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပီႈၼွင်ႉၸၶႇၵေႃႈပိူၼ်ႈဝႃႈပဵၼ်ၸိူဝ်ႉၶိူဝ်းဢၼ်ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ၊ ႁွပ်ႈဝႃႈၶဝ်မီးၽိူင်ႈယူႇ၊ ၵိၼ်၊ ၼုင်ႈဝႆႉ၊ ၵူႇမႃး ၵူႈလွင်ႈလွင်ႈပဵၼ်ပၵ်းပဵၼ်ပိူင်။

ၽႄႈပဵၼ်လဝ်ႈလင်ႇသင်ႇသွၼ်ႇဝႆႉဝႃႈ “မီးပၵ်းပိူင်ၼႆႉပဵၼ်လွင်ႈလီ” ၼႆယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈဝႃႈ –

1. ၸုမ်းၸိူဝ်းတေယွမ်းႁပ်ႉဝႃႈပဵၼ်လွင်ႈလီ။
2. ၸုမ်းၸိူဝ်းတေလႆႈယူႇၵတ်းယဵၼ်သိူဝ်းသႃႇ။
3. ၸုမ်းၸိူဝ်းတေၸၢင်ႈတႅၵ်းၸိူဝ်းဢမ်ႇၸွမ်းပၵ်းပိူင် ႁႂ်ႈၸွမ်းပၵ်းပိူင်မႃး။
4. ၸိူဝ်းဢၼ်မီးပၵ်းပိူင်ယဝ်ႉၵေႃႈ တေၸၢင်ႈယူႇၵတ်းယဵၼ်သိူဝ်းသႃႇ။
5. ၸိူဝ်းပႆႇၼပ်ႉထိုဝ်ၵေႃႈတေၼပ်ႉထိုဝ်ၸုမ်းၸိူဝ်းတူဝ်ၵဝ်ႇမႃး။
6. ၸိူဝ်းၼပ်ႉထိုဝ်ဝႆႉၵွၼ်ႇယဝ်ႉၼၼ်ႉယိင်ႈၶႅၼ်းတေၼပ်ႉထိုဝ်မႃး။
7. တေၸၢင်ႈယုၵ်ႉယွင်ႈၵၢၼ်ငၢၼ်းၵူႈလွင်ႈလွင်ႈ ႁႂ်ႈၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇသုင်မႃး။

တင်ႈဢဝ်လႅမ်ၸိူဝ်းၼႆႉၵူႈၶလႈ လင်ႇလႆႈပိုင်ႈဢိင်ၽိုင်ႈထုင်းၵဝ်ႇတႆး ဢၼ်လီငၢမ်းၸိူဝ်းၼၼ်ႉ မႃးႁူမ်ႈႁွမ်းၵၼ်တင်းဢၼ်လူဝ်ႇမီးလူဝ်ႇပဵၼ်ၶႅင်း ၵၢပ်ႈပၢၼ်မႂ်ႇယၢမ်းလဵဝ် ၼင်ႇဢၼ်ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်ၶဝ်လဝ်ႈသင်ႇသွၼ်ပွၼ်ႈပၼ် ၼၼ်ႉသေလင်ႇလႆႈတႅမ်ႈဢွၵ်ႇမႃးပပ်ႉပၵ်းပိူင်ၽိုင်ႈထုင်းပၢၼ်မႂ်ႇႁဝ်းယဝ်ႉ။

ဢွၼ်ၵၼ်ထတ်းသၢင်တူၺ်းသေ ဢၼ်လီၼႆႉဢၼ်လႂ်၊ ႁဵတ်းၶိူင်ႈမၼ်းလီမႃး လိူဝ်ၵဝ်ႇ၊ ဢၼ်ပႆႇလီၼၼ်ႉႁဵတ်းၶိူင်ႈမၼ်းလီထႅင်ႈ ၶိူင်ႈပေႃး “လီသေဢွၼ် တွၼ်းသေၵဝ်ႇ” သေၵမ်း။

မိူဝ်ႈလႂ်ၶလႈတႆးပဵၼ်တႆးမႂ်ႇယဝ်ႉ
မိူင်းႁဝ်းဢၼ်ယၢပ်ႇ၊ ၵိၼ်းၶၢၼ်လွႆတုၵ်းတႅမ်ႇယူႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁူႉတၵ်းတေပၼ် မိူင်းမႂ်ႇဢၼ်ထၢင်ႇႁၢင်ႈၵတ်းယဵၼ်ၶလႈၶိုၼ်ႈယူႇဢမ်ႇႁၢင်ႉ။

ယွၼ်းၶွပ်ႈၵႂ်ႈတၢင်ႇမုၼ်ၸိူဝ်ႉပပ်ႉ "မင်ႇၵလႃႇသုတ်ႈပႃႇလိၶၸေႇတႃႈ" တင်း "သိင်ၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈလင်ႇၵႃႇၸဝ်ႇတႃႈ" "သိူၵ်ႈပိုၼ်းၾြႃး" ဢၼ်ၶိုင်း ပၢင်လူင်ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇမိူဝ်ႈပီ **1990** ၶလႈပပ်ႉ "ယိၼ်ႇၶင်ႈမိူင်းတႃႈႁိုဝ်ႈႁိူင်း ဝႈ" ဢၼ်ပေႃးလုင်းတၢင်းၶၵႈတီႈမ်ႈၸၼ်ႉယွႆႇယွႆႇၸမ်ၸမ်သေ။

ၵေႃပွင်ပိၼ်ပပ်ႉႁႅၼ်း
ၸွမ်ႇမတီႇပႃးပၼ်ႇလႃႇလိုင်ႈတႃႈ

ၵၼ်ၶိူင်ႈ

ၵၢၼ်ႁူၼ်း

ၼိူဝ်းၵၢးၵၢၼ်ႁူၼ်းႁဵဝ်းတင်းသိင်ႈတင်းလႅၼ်ႉ ပေႃးႁူပ်းတူလ်းလိူင်မီး
သၢမ်လွင်းႁူလ်း။

ပိၼ်–ၵၢၼ်လွ်၊ ၵၢၼ်သူပ်းၶလးၵၢၼ်တူဝ်ယဝ်ႉ။

1။ ၵၢၼ်လွ်ၼႅ်ႉၵေႃး တေမီး –လွင်းသွ်ႇလွ်၊ ဝူၼ်ႉၼႅ်း၊ တိပ်းတတ်းၶလး တိုဝ်းၵမ်။

2။ ၵၢၼ်သူပ်းၼႅ်ႉၵေႃးတေမီး – ၵိၼ်ယိမ်ႉၶလးလၢတ်းလေႃ။

3။ ၵၢၼ်တူဝ်ၼႅ်ႉၵေႃးတေမီး – ၶပ်ႉၶိုင်လွင်းယူႇလီ၊ ၼုင်းဝႅ်၊ ယူႇသဝ်း၊ ၵူႇပႅ်၊ လိပ်းႁၢ်ၼ်းပိုၼ်ႉႁူႉတၢင်းမေႃ၊ ႁၢ်တ်းၵၢၼ်လိင်ႉ တွင်ႉၶလးသိူၵ်းသမ်ႇၶဝ်းၵွၵ်ႇလိမ်လိူဝ်းၼႅ်ႉၵူႇ။

ၵၢၼ်လွ်ၵၼ်ၽူးၵၢၼ်ႇလိၵ်းႁဝ်းၶဝ်ထုၵ်ႇလီလႅ်းသွ်ႇလွ်ဝူၼ်ႉၼႅ်းတိပ်းတတ်း ၼၼ်ႉလမ်ႉ – လွင်းတၢင်းၵၼ်တၢင်ႇလဝ်းၶၼူႇၼိူဝ်းၵူမ်းၼမ်းၼႅ်ႉ မၼ်း

လိုဝ်ႈလႂ်ႈၼမ်ၵေႃႉ ၵူႈႁိုဝ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သင်ဝႃႈလိုဝ်ႈလႂ်ႈၼမ်ယူႇ၊ ႁၢမ်းသင်ႇသွၼ်ပြေႃးပီၼ်လဵဝ်ႈႁဝ်းၼႆႉတိုၼ်းၵမ်ႇ ၽိတ်းၼႆႉၵေႃႈလီလႆႈတိုဝ်းၵမ်ႉပႃးဝူၼ်ႉႁၼ်ၵၢၼ်ၼႆႉသေၶပ်းသၢင်ႈႁၢင်ႈပွင် ၵၢၼ်သူပ်းၶလႈၵၢၼ်လွင်ႈႁဝ်းႁူႉ ႁူႈပေႃးပီၼ်ပၵ်းပီၼ်ပိူင်မၢႆႈႁူႈပေႃးပီၼ်ထုင်းမၢႆး ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. လဵဝ်ႈၵဝ်ႇႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ –

- ပေႃးမီးပၵ်းပိူင်လိူင်တေယၢပ်ႇၵိၼ်းယူႇၶႃႈ?။
- ပေႃးမီးပၵ်းပိူင်လၢင်ႇတေမီးလွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈၶႃႈ?။
- ၵမ်ႇတၢပ်ႈၵၢၼ်ႇလွင်ၼိူဝ်ပြေႃးပီၼ်လဵဝ်ႈ၊ သွင်ႇလွင်ဝူၼ်ႉၶႂ်ႈလီလီ သေတွပ်ႇၶႁႈၶႃတေႃႉ?။

2. လဵဝ်ႈၵဝ်ႇႁၼ်ထိုင်ဝႃႈၵႂႃႈပီၼ်ၽိုင်ႈထုင်းၵဝ်ႇၼႆႉ –

- လူဝ်ႇၵီပ်းၶွမ်ထိင်းသိမ်းဝႆႉၶႃႈ?။
- လူဝ်ႇပိုၼ်ႉပိၵ်ႈသေၵဵဝ်ၵၢၼ်မႂ်ႇလုမ်းလုမ်းၶႃႈ?။
- လူဝ်ႇၵီပ်းၶွမ်ထိင်းသိမ်းဝႆႉၵၢၼ်လီသေ ၵဵဝ်ၶွင်မႂ်ႇၵၢၼ်လူဝ်ႇ မီး လူဝ်ႇလႆႈ လူဝ်ႇပီၼ်လိူဝ်းၼၼ်ႉၶႃႈ? ၶႃလွင်ႈတၢင်းသေတွပ်ႇပၼ်တေႃႉ။

3. ၵၢၼ်လွင်၊ ၵၢၼ်သူပ်း၊ ၵၢၼ်တူဝ် ၵၢၼ်ၵူၼ်းမိူင်းတႆးႁဝ်းလူဝ်ႇပူၵ်းပွင် ႁူႉၼႆႉ ထုၵ်ႇလီပူၵ်းပွင်ၽႂ်ႇလွင်လႆႉလႆႉၶလႈလိူင်ႉၶိုဝ်?

ၵၼ်သႂ်

လွင်ႈၵိၼ်ယႅမ်ႉ

ၶေႃႈပွင်ႇၵႂ်

ပုၼ်ႈတႃႇတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇတေယူႇလီမီးႁႅင်းၼၼ်ႉ လွင်ႈၵိၼ်ယႅမ်ႉၼႆႉပဵၼ်ၼိူင်ႈ ၵမ်ႉၸွႆႈၶၢၼ်ၸိူင်ႈ။

လႆႈႁဵတ်းလႆႈသၢင်ႈ

1. သႂ်ႇၽၵ်းလူဝ်ႇလႆႈမူတ်းသုၵ်ႈၸလႆႈၸိမ်ႉလိပ်ႈ၊ ႁူဝ်ႈမီးဢမ်ႉၵုမ်ႇလူမ်ႈ တႃႇၵိုင်ႉသွႆ မီးႁႅင်းဢမ်ႉလႆ၊ ဢမ်ႉဝူၺ်ႇလီလီ ယႃႇႁူဝ်ႈမီးၼႆၼိမ်ႈၶဝ်း ပဵၼ်တီႈယုင်းၼႆႇၸလႆႈ တီႈၸၽႅႈၵူဝ်ႉတၢင်းပဵၼ်။
2. တေလႆႈမီးတၢင်းၵိၼ်ပိုၼ်ႉၼၢမ်ႇမူၼ်ႇၶင်ႇၼဝ်ႈသၢၼ်၊ ၶူဝ်၊ မၢၵ်ႇ ၽိတ်ႉ၊ ထူဝ်ႇၶဝ်ႈ၊ ဢမ်ႉမၼ်းလူဝ်းၶႆႉၶႆႈသႂ်ႇၽၵ်းၵုမ်ႇ လူမ်ႈတႃႇ ၼေႇ၊ တေလႆႈမေႃၵိပ်းသိမ်းႁူဝ်ႈမီးပၵ်းမီးပိူင် ၶဝ်ၸၢႆး၊ ယိပ်းၸၢႆး၊ ႁၢင်ၸၢႆး။

3. လူဝ်ႇမီးတီႈသိမ်းၽၵ်း ယႃႇႁႂ်ႈမႅင်းမူၼ်းမႃးတွမ် ၼူမႃးယႃႉလႆႈ၊ ၶဝ်ႈမဵၼ်ၽၵ်းၼဝ်ႈလူဝ်ႇဢဝ်ပႅတ်ႈၵမ်းလဵဝ်။ ဢမ်ႇလီဢဝ်မႃးၵိၼ်။

4. ၵိၼ်ထုၵ်ႇမႅၼ်ႈၸွမ်းၽွင်းယၢမ်း –(လီသေပိူၼ်ႈၼႆႉၵိၼ်မိူဝ်ႈၶဝ်ႈ ၽၵ်းတိုၵ်ႉဢုၼ်ႉ)။

5. လဵပ်ႈၶဵၼ်းၽိုၵ်းလၢႆးမိုဝ်ႉၵိူင်ၵူႈမဵဝ်းမဵဝ်း၊ ႁႂ်ႈလီၵိၼ်ၸလႈႁႂ်ႈပဵၼ်ၽွၼ်း လီတႃႇလွင်ႈယူႇလီ၊ ႁႂ်ႈမေႃႇၶဵတ်းၸလႈၵဵပ်းသိမ်းဝႆႉတၢင်းၵိၼ်ဢၼ် ဝႆႉလႆႈႁိုင်ႁိုင်၊ မူၼ်ႉၼင်ႇၽၵ်းသူမ်ႈယိၼ်ႈ၊ ထူဝ်ႇၼဝ်ႈၸဵပ်းလိူဝ်ႉၼႆႉ ႁုမ်ႇလူမ်ႈ။

6. ယႃႇပေမၵ်ႉမဵဝ်းလဵဝ် ၵိၼ်မဵဝ်းလဵဝ်၊ လူဝ်ႇမေႃထတ်းသၢင်ၵိၼ်ၸေး ၸေး၊ ၸွင်ႇမၼ်းပႃးထၢတ်ႈဢၼ်ႁဝ်းလူဝ်ႇမိူၼ်ၼင်ႇထၢတ်ႈၼိူဝ်ႉ၊ ထၢတ်ႈၵူဝ်ႇ၊ ထၢတ်ႈဝိတ်ႇတူဝ်ႇမိၼ်ႇ ၸဵမ်လိူဝ်းၼႆႉ၊ ႁွပ်ႈၽၵ်းယိူဝ်ႈ ၼၢင်းၶဵဝ်ၼႆႉ မီးဝိတ်ႇတူဝ်ႇမိၼ်ႇၼမ်ၸလႈ လီလႆႈၵိၼ်ၼမ်ၼမ်။

7. ၵိၼ်ၼိူဝ်ႉလူဝ်ႇမေႃလိူၵ်ႈသေၵိၼ် ဢမ်ႇလီၵိၼ်လိပ်း ႁွပ်ႈမၼ်းမီး လိူဝ်ႉမႅင်းၵေႃးၵႃႉၸလႈတူဝ်ၸွၼ်ၵိၼ်(PARASITE)။

8. ၵိၼ်ၼမ်ႉဢၼ်မူတ်းသႂ် ပေႃးပဵၼ်လႆႈၵိၼ်ၼမ်ႉဢုၼ်ႇၼမ်ႉမႆႈ၊ ဢမ်ႇ ၼၼ်ၼမ်ႉၽူတ်ႉၵတ်းၼမ်ႉဢၼ်ထွင်သႂ်ႇဝႆႉ၊ ပေႃးတေၵိၼ်ၽၵ်း လိပ်းၽၵ်းၶဵဝ် ဢဝ်ၼမ်ႉဢုၼ်ႉၵတ်းသုၵ်ႈယဝ်ႉလၢင်ႉႁွႆႈၵိၼ်၊ မၼ်း ၸၢင်ႈၶဵတ်းႁႂ်ႈ လွင်ႈၸၽေႈတိူၼ်းၵေႃးၵႃႉဢၼ်ၸၢင်ႈလပ်းၸၽေႈၼၼ်ႉ ယွမ်းဢေႃႉႁႃႉ။

9. လူဝ်ႇၵိၼ်ၽၵ်ႇမႆႉမၢၵ်ႇတွၵ်ႇၸမ်ၸမ် ႁွပ်ႈမၼ်းမီးဝိတ်ႇတိူဝ်ႇမိၼ်ႇ ၶလႄႈလွႆႈပၼ်ၶိူင်းတွင်ႉသႂ်ႈလၢင်ႈယွႆႈတၢင်းၵိၼ်ငၢႆႈငၢႆႈမႃးၶလႄႈ ဢမ်ႇ ၵႆႉပဵၼ်တွင်ႉၸဵပ်းတွင်ႉလူမ်းတွင်ႉပိၵ်ႉ။

10. တၢင်းၵိၼ်သင်ၵေႃႈလီ ယႃႇၵိၼ်လူၼ်ႉၵိၼ်လိူဝ်၊ မၼ်းၵၢင်ႈႁဵတ်း ႁႂ်ႈတွင်ႉသႂ်ႈပဵၼ်ၶေႃးၵႃႇ၊ ၵဵဝ်ႉၵိၼ်ယွႆႈယွႆႈႁႂ်ႈသႂ်ႈႁဝ်းပေႃးသိုပ်ႇၶိုတ်ႈ လဵဝ်လႂ်ႈငၢႆႈငၢႆႈလွမ်း။

11. လူဝ်ႇမေႃလဵပ်ႈႁဵၼ်း ၽိူင်ႈၵိၼ်ပူၼ်ႈသေၽိုၵ်းလွင်ႉလၢႆးမုဝ်း၊ ထူႇ၊ လၢႆးၵေႃႉ၊ ၵေႃႉငဵမ်ႈၵေႃႉၶဵင်း၊ မိတ်ႈၶလႄႈလၢႆးလိူၵ်ႈတီႈၸင်ႈ တီႈသုင်တီႈတဵမ်ႈလူဝ်းၸႂ်ႉ ႁႂ်ႈပေႃးၶဝ်ႈပူၼ်ႈ၊ ယႃႇႁႂ်ႈပဵၼ်တီႈၶတ်း တႃႇၶလႄႈတီႈပူၼ်ႈလီႁၢင်ႈ။

12. ၵိၼ်ႁႂ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၵွမ်းလွင်ႈမၢၵ်ႈမီးတူဝ်ၵဝ်ႇ။

13. ၵိၼ်ႁႂ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၵွမ်းပူင်ႁူၼ်းၶလႄႈ မၢႆႉမီး လိုင်ႈမူင်း၊ တေဢမ်ႇလႆႈ တိတ်းယႃႈမဝ်းၵမ်တေဢမ်ႇလႆႈၵိၼ်လဝ်ႈလူၼ်ႉလိူဝ်။

14. သုၵ်ႈလၢင်ႉမိုဝ်း ဢွၼ်တၢင်းတေၵိၼ်ၶဝ်ႈတႃႇသေႇ၊ ၽွင်းယၢမ်းၵိၼ် ၶဝ်ႈယူႇၸၼ်ႉ ဢမ်ႇလီၶႂ်ႈၶူဝ်းလီမူဝ်ႇလီႁၢင်ႈ၊ လွင်ႈလီၵွႆလဵၵ်ႉၶေႃး ၶူမ်၊ ဢမ်ႇလီယဝ်ႉယွၵ်ႇၵၼ်၊ ဢမ်ႇလီထင်ႇၶီႈမုၵ်ႈ၊ ထူမ်ႇၶီႇၶၢၵ်ႇ ၶီႈတိူဝ်ႇ၊ ပေႃးဢမ်ႇယိူၼ်ႈလႆႈႁႂ်ႈလုၵ်ႉၵႃႇထင်ႇၵႃႇထူမ်ႇၸွၵ်ႈမူႇၶဝ်ႈ ႁၢမ်ႉၵႆၵႆ။ ပေႃးတေၶီႈလၢမ်ၵေႃႈႁူမ်ႈႁူဝ်တူမ်းသူပ်းဢိတ်းၸိုင်ႈ၊ ဝၢႆႇလင်ပၼ်ယိင်ႈၶႅၼ်းလီ။

15. ၵမ်ႉလီၵၢဝ်တၢင်းၵိၼ်ၵၼ်ယင်းတိုၵ်ႉမႆႈယူႇၼၼ်ႉ သႂ်ႇမႃးၼႂ်းထူင်ယၢင်(Plastic)ၶလႈၵေႈၵၼ်မီးၼမ်ႉမိုၵ်ႉတဵမ်ႈဝႆႉၼၼ်ႉ၊ ႁွပ်ႈဝႆႈမၼ်းလၢင်ႈလိူမ်ႈလူင်းၼႂ်းတၢင်းၵိၼ်ၶလႈ ပဵၼ်ၽေးတႃႇတူဝ်ႁဝ်း။

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. ၵႂၢမ်းၵၼ်ဝႃႈ – "ႁိူင်ႈၵိၼ်တႃႇယူႇ–ယႃႇယူႇတႃႇၵိၼ်"(To eat to live and not to live to eat)ၼႆႉလဝ်ႈၵဝ်ႇပွင်ႇလွင်ႈလိူင်ႉႁိုဝ်?။ သပ်းလႅင်းၶၼ်တီႈၵေႃႉသုတ်းသၢမ်ထႅဝ်?။

2. ၼင်ႇႁိုဝ်လႂ်ႇၵိၼ်ယဵမ်ႉပေႃးတေပဵၼ်ၵၼ်ၵမ်ႉလွႆး
- တႃႇယူႇမီးၵႅၼ်မီးႁႅင်း
- တႃႇပဵၼ်ၵၢၼ်ပဵၼ်ငၢၼ်းၶလႈ
- တႃႇမိုတ်ႈၵိုဝ်းလမ်လွႆၵၼ်ၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီၶပ်းၸႅၼ်ႈၼိုင်ပွင် ၼင်ႇႁိုဝ်?။

ၵၢၼ်သၢမ်

လွင်ႈလၢတ်ႈတေႃႇ

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵႂ်ႈ

သုဘာသိတာ စ ယာ ဝါစာ ေတာံ မင်္ဂလမုတ္တမံ

သူပ်းလီသဵင်ဝၢၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်မင်ႇၵလႃႇ။

ၵႂၢမ်းဢၢၼ်ၽြေႈပိၼ်ႇလဵဝ်ႈႁဵဝ်း ဢွၼ်လၢတ်ႈၼႆႉမီး 2 ပိူင်ႁူဝ်း။

1. ၵႂၢမ်းဢၢၼ်လိူဝ်ႈၵႂ်ႈ၊ မီးၽွၼ်းလီ၊ ပိူၼ်ႈထုၵ်ႇၵႂ်။
2. ၵႂၢမ်းဢၢၼ်လိူဝ်ႈၵႂ်ႈ၊ မီးၽွၼ်းလီ၊ ပိူၼ်ႈဢမ်ႇထုၵ်ႇၵႂ်။ တေလႆႈ လၢတ်ႈ 2 ပိူင်ၼႆႉယဝ်ႉ။

တီႈဢၼ်ၵူၼ်းႁဝ်းယူႇၼိူင်းၶွပ်ႇဝူင်းၼိုင်ႈဢၼ်ၼၼ်ႉပေႃးမီးၵူၼ်းသွင်ၵေႃႉၵေႃႈ ႁူႉမီးၵၢၼ်တိတ်းတေႃႇၵပ်းသိုပ်ႇၵၼ်လူလႆႈသူပ်းႁၢမ်းယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈၼၼ်လႄႈမီးမႃးႁၢမ်းဢၼ်ဝႃႈ–“လူမ်ႉတိၼ်ၵေႃလူၵ်ႈဢဝ်လႆႈ၊ လူမ်ႉႁၢမ်း ဢမ်ႇဢဝ်လႆႈၼိုၼ်း” “မေႃလၢတ်ႈပဵၼ်သထေး၊ ဢမ်ႇမေႃလၢတ်ႈပဵၼ်ၽေး” “ႁၵ်ႉၵၼ်ၵေႃႈယွၼ်ႉသူပ်းဢွၼ်ႇၼႆႉ၊ လင်းၵၼ်ယွၼ်ႉသူပ်းဢွၼ်ႇၼႆ ” လိူဝ်းၼၼ်ႉမီးမႃး၊ လင်ဝႃႈလွင်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းႁူၼ်းမိူင်းတႆးႁူႈၵေႃႉလီလႆးသွၼ် ၸွမ်းတေႃႉတေႃႉယူႇ။

လၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

1. မီးလွင်ႈသင်သေဢမ်ႇဝႃႈ လီလႆႈဝႆႉၵွၼ်ႇၵတ်းၵတ်းယိၼ်ယိၼ်သေ လၢတ်ႈၵႂႃႇသိူင်ၶိူင်ႈၶေႃႈတၵ်ႉလိူင်း။
2. လၢတ်ႈၵႂၢမ်းဢၼ်ထုၵ်ႇမၼ်ႈလူလႆႈတြႃး၊ ႁဝ်းၼင်ႇၵၼ်ဢမ်ႇလီ လႆႈလၢတ်ႈႁႂ်ႈၵေႃႉၼိုင်ႈပေႃးလႆႈလူႉသုမ်းတၵ်ႉယႃႈ ယွၼ်ႉလူလႆႈ သူပ်းႁၢမ်းႁဝ်း။
3. တေလႆႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၽႃၵ်ႇႁၢင်ႈဢၼ်ယိၼ်ႇၸင်ႈဢွမ်းပွမ်း၊ သိူင် ဢူၼ်ႈဢွၼ်ႇဢမ်ႇထူင်းဢမ်ႇဝႃးလၢတ်ႈႁႂ်ႈလီမိူတ်ႈလီပိူင်း။
4. လၢတ်ႈၵႂၢမ်ႁႂ်ႈႁူႉတီႈသုင်တီႈတမ်ႇႁႂ်ႈတူလၢႆးႁူၼ်း၊ တူလၢႆးတီ၊ တူလၢႆး ၸၢဝ်းယၢမ်း(ၵ,လ– တေ,သ– ပုၵ်ႉၵလ)။
5. လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလိူင်ႈၼၢင်းလိူၵ်ႈမဝ်လိုဝ်ႈလိုဝ်ႈလွႆႈလွႆႈ၊ ဢမ်ႇလူဝ်ႇၸမ ႁၢမ်းၸႃႉလိုဝ်ႈၸႂ်သိူင်။
6. လၢတ်ႈၵႂၢမ်ႁႂ်ႈမီးၼမ်ႉမီးတူဝ် ႁၢမ်းဢမ်ႇမီးၽွၼ်းလီၵေႃပဵၼ်ၽွၼ်း ၵႃႉၼၼ်ႉဝႆႉသတိသေပိူင်ႉၸဝ်ႈ။
7. ႁႂ်ႈႁူႉၽွၼ်းလီၽွၼ်းၵႃႉ မီးလွင်ႈဢဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းၼိူဝ်ႁၢမ်းလဵဝ်ႈ

ၵဝ်ႇတေလၢတ်ႈ၊ လၢတ်ႈလိတ်ႈၵူႇသေၵမ်ႇႁပ်ႉၶိုၼ်းပုၼ်ႈၽွၼ်း
ၸိူဝ်ႉၵူၼ်းၶဝ်ႈၵဝ်ႇၸႂ်ႉ တေၵမ်ႇလႆႈမီး။

8။ ၵူၼ်းၸႂ်ႉလီလႆႈပူၼ်ႉၶႂ်ႈႁိုဝ်ႈၶၢင်ႈတၢႆးယင်ႇတူၺ်းယဝ်ႉ ၶၢင်ႇလၢတ်ႈ။

* ၶေႃႈထၢမ် *

1။ ယွၼ်ႉၵမ်ႇမေလၢတ်ႈၸလႈပဵၼ်ၽေးၸႂ်ႉ ၶွင်ႇၶဝ်ႈၵဝ်ႇယၢမ်ႈထူပ်း
ယၢမ်ႈငိၼ်း?။

2။ ယွၼ်ႉမေလၢတ်ႈၸလႈပဵၼ်ၽွၼ်းလီၵူႇၸၼ်ႉ ယၢမ်ႈထူပ်းယၢမ်ႈငိၼ်း
ႁူႉႁၼ်လူင်ႉႁိုဝ်?။

3။ ၵိဝ်ႇလူလ်းလွင်ႈလၢတ်ႈၵူၼ်းၸႂ်ႉ ၶဝ်ႈၵဝ်ႇလႆႈလူၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈၼေႃႈ
ၸၼ်ႉၸမ်းလိၶမ်ႈၸူၼ်းၸႂ်ႉယဝ်ႉ ႁၼ်ထိုင်လူင်ႉႁိုဝ် တီႈမ်ႈၸၼ်တီႈၼေႇ
သုတ်းသၢမ်ထိုဝ်တူႉ။

ၵၼ်သိႇ

လွင်ႈယူႇလီ

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵိုဝ်—ပႃးဝူၼ်ႉ

ၵိုဝ်ႇလူလုၼ်ႈလွင်ႈယူႇလီၼႆႉပြေးပိၼ်ၸဝ်ႈႁဝ်းသင်ႇသွၼ်ဝႆႉၼိူဝ်ႉယိုင်ႇၼမ်လၢႆၸတ်ႉၸတ်ႉ။ "အာရောဂျံ ပရမံလာဘံ" လွင်ႈယူႇလီပိၼ်လၢပ်ႈလူင်ၵၢၼ်တွၼ်းၸၵႈ—ၼႆ ယဝ်ႉ။

ၼင်ႇႁိုဝ်တေယူႇလီၼၼ်ႉၸၼ်တၢင်းဝႆႉဝႂ်ႈ –

– ပေႃးၶုပ်ႈၼွၼ်းသိူဝ်းသၢႆႇ၊ ၶိုၵ်ႈလိပ်ႈႁေႃႈၽိုဝ်ႈမူလ်ႉပိူတ်ႈလႆႈၽွႆးလမ်ႇ မၢၵ်ႇၵျူႇၵ၊ တေႃးသ ၶေႃႈႁ။

– သပ္ပါကာရီ။ ။ၵိၼ်ယိူမ်ႉတၢင်းၵိၼ် ၼၢၼ်ထုၵ်ႇမိူၼ်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇ။

– သပ္ပါယောမတ္တံဇာနာတိ။ ။ပိၼ်တၢင်းၵိၼ် ၵၼ်ထုၵ်ႇမၼ်းတူဝ်ၵဝ်ႇ၊ ယဝ်ႉၵေႃးၵိၼ်တၢင်းၼမ်တၢင်းၵေႃႇၸႂ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇပိင်းပေႃးႁူလ်း။

– ပရိယာယောဇ□□ ။ၵိၼ်ၵၼ်ယွႆႈငၢႆး၊ ၵိဝ်ႉၸႂ်ႈၵွၼ်ႇ၊ ယၢႇၵိၼ်ၸႂ်ႈတွင်ႉႁႂ်ႈ။

– ကာလစာရီ။ ။ႁူဝ်ႇမႄးၵိုတ်းၵၢၼ်မိူဝ်းလိုဝ်မိူဝ်းၼၼ်ႉ ၸႂ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇလွမ်းၶၢဝ်းယၢမ်းမၼ်း။

– ဓမ္မစာရီ။ ။ၸႂ်ႈတိုဝ်းၵမ်သိၼ်ထမ်း၊ ၸႂ်ႈမီးတြႃး။

ပႆၢတၢင်းၼႆႉၵေႃႈမီးၽွၼ်းလီ **5** ပိူင် –

1. ႁူဝ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းၵႆလႆႈ။

2. မီးၵိၼ်ၸိူင်း။

3. ၵျႃးႁူဝ်ႇတၢင်းပိၼ်ၵေႃႇ။

4. တၢင်းၵိၼ်ယွႆႈငၢႆး။

5. သမႃႇထိၵမ်ႇလူႉ။

လိူဝ်သေၼၼ်ႉႁၢမ်းပၢၼ်မိူဝ်ႈလိူဝ်ၵေႃႈမီးဝႃႈ – "ၶၢႆႉလီလိူဝ်ၶၵႈ" "ၶႃႈၼႆႉလီလိူဝ်ၶမႃး" ၼႆယဝ်ႉ။

လႆးၵွၵ်းလႆးသၢင်ႈ

1. မေႃတူလုၺ်းပုၼ်ႈပိူၼ်ႈပုၼ်ႈၸွမ်းသေ လၢတ်ႈၵျွၵ်းသၢင်ႈႁူႈလွင်ႈလွင်ႈ ထိင်းတူဝ်ထိင်းၸႂ်၊ ၸႂ်မၼ်ႈၸႂ်ၼိမ်၊ ၸႂ်ၵမ်ႇၽူင်ႉၵမ်ႇပိဝ်

ဢမ်ႇလိူတ်ႇမႆႈတေႃးသၺ်ႇ၊ ၵိူဝ်းၼႆႉမေႃယႃလူင်ၶဝ်ႈ ပဵၼ်ပိုၼ်ႉ
ၶၢမ်ႇလွင်ႈယူႇလီၼႆယဝ်ႉ။

2. သုတ်ႇလူမ်းလီႁူးၶၢဝ်းယၢမ်း၊ ပေႃးသုတ်ႇလူမ်းဢမ်ႇလီ၊ လူမ်းတူႇ လူမ်းၸဝ်ႈ လူမ်းဢၢႆႇၵၢၼ်ႉဢၢႆႇၽႆးၵိူဝ်းၼႆႉတႃႇသေႇၸၼ်ႉလၢင်ႈ ႁိတ်းၶႆႈလပ်းၸႃးၵႃႇငၢႆႈ။

3. ၸွၼ်းဢိမ်ႇဢိမ်ႇၼလႆႈၸွၼ်းလုၵ်ႉမိူၼ်ႈယၢမ်း၊ ပေႃးတႃၸွၼ်းဢိမ်ႇ တေၵိၼ်ဝၢၼ်ၼလႆႈယူႇလီမီးႁႅင်း။

4. ၵိၼ်ယိူမ်ႉၼႂ်ႈမိူၼ်ႈၶၢဝ်းယၢမ်း။

5. ႁိမ်းႁွမ်းႁိူၼ်းႁဵတ်းၼႂ်ႈမူတ်းသႂ်လူမ်ႈလႆႇ။

6. ၼႂ်ႈမေႃၸင်ႈမေႃလုၵ်း၊ လုၵ်းသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈၸင်ႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ၊ ၼႂ်ႈလၢင်ႈ ထူလၢႆႈၵွႆလူမ်းၶဝ်ႈဢွၵ်ႇလီ။

7. လူမ်းလႃးတူဝ်ၵဝ်ႇ။ သိၼ်ဝ်ႈ၊ သိုၵ်ႇ၊ ဢၢပ်ႇၸမ်ႉ၊ ၵိတ်းၼဵပ်ႉတိၼ် ၼဵပ်ႉမိုဝ်း၊ ၵိတ်းၶူၼ်ႁူဝ်ၶွၵ်းၶီႈႁူၵိူဝ်းၼႆႉ။

8. လူမ်းလႃးၵွႆၼႂ်ႈယူႇသိူဝ်းမူၼ်ႈႁၢမ်းယၢၼ်တၢင်းမႆႈၵွႆ။

9. ပေႃးတွင်ႉလီၵိုင်ႁူဝ်ဢမ်ႇၶႆႈတူဝ်ဢမ်ႇမႆႈၼလႆႈ ၸင်ႇႁိုဝ်တွင်ႉတေလီ ၸၼ်ႉတေလႆႈလူမ်းလႃး၊ ၵိၼ်ၸမ်ႉၸမ်ၸမ်ၼႂ်ႈတွင်ႉလီ။

10. တူင်ႉၼိုင်ဢွၵ်ႇ,ၵႅၼ်ဢွၵ်ႇ,ႁႅင်းဢွၵ်ႇ,ႁိုဝ်ႉ, ပေႃးပဵၼ်ၵူၼ်းလႆႈယူႇ, ႁူမ်ႈႁဵတ်းၵၢၼ်ၼၼ်ႉလီလႆႈၽိုၵ်းလဵၼ်ႈႁႅင်းတူင်ႉၼိုင်ၶႃႈ,ပႆပၼ်။

11. ၼွႆႈမီးဝႆႉယႃႈယႃႁူဝ်ၶႆႈ ယႃႈယႃတႃႈၽဵပ်းလူဝ်းဢၼ်လႅင်ႈဝႆႉလွမ်း ႁူၼ်းသေယူတ်းယႃလႆႈႁၢင်းႁူလ်း၊ တူၵ်ႈ(တူႈ)ယႃၼွႆႈဝႆႉသုင်သုင် ယႃႇ,ၼွႆႈလုၵ်ႈဢွၼ်ႇ,လႅင်ႈဢဝ်လဵၼ်ႈလႆႈ။

12. တၢင်းပဵၼ်မဵဝ်းဢၼ်လႅင်ႈၸဵတ်ႇ,ၸၶၸႁႉၵင်ႈ(တတ်းၼႄႈ)လႆႈ မူၼ် ၼင်ႇ,ၼႂၢဝ်သၼ်ႇ၊ ပဵၼ်မၢၵ်ႇ,လူဝ်းၼႆႉလီလႆႈသူႇ,ၵူဝ်ၸိုင်ပွင်ၸဵတ်ႇ,ၸၶ ဝႆႉထၢႆး။

13. တၢင်းပဵၼ်မီးမႃးယဝ်ႉ မူဝ်ႈဢၼ်ပႆႇ,ပဵၼ်ၼႄႇ,လူဝ်ႇႁႅင်းၼၼ်ႉလီလႆႈႁႃ မေႃယႃဢွၼ်တၢင်း။ ယႃႇ,သိုဝ်ႉယႃႈယႃမႃးႁၢင်းႁူလ်း၊ ပေႃးၵူဝ်ႉလႆး ယႃၽိတ်းလႅင်ႈပဵၼ်ၽေးထိုင်တၢႆလႆႈ။ ဢမ်ႇ,ႁူႉလွင်ႈ ဢမ်ႇ,လီယႃ တူဝ်ႁၢင်းႁူလ်း။

14. ၼင်ႇ,ဢၼ်မေႃယႃသင်ႇ,ၵႂၢမ်းလွင်ႈလႆးၵိၼ်ယႃႈယႃ လွင်ႈၵမ်တၢင်း ၵိၼ်တၢင်းၵႂႃႇ, ၽဵမ်လူဝ်းၼႆႉတုင်းထွမ်ႇ,ႁဵတ်းလွမ်းၽဵၼ်ႈၽဵၼ်ႈ။

15. ႁဵတ်းၵၢၼ်သင်ဢမ်ႇ,ဝႃႈ ၼွႆႈမေႃဝႆႉၵူဝ်ႁတ်းၵူဝ်ၼီမ်၊ ၽွင်းယၢမ်းလိုဝ်ႈ ၵၢၼ်ၼၼ်ႉၵေႃႈၼွႆႈမေႃလိုဝ်ႈႁိုဝ်ႉၸလႈယွၼ်ႇ,ၵူဝ်လီလီ၊ ယွၼ်ႇ,ယၢၼ်း ၵၢၼ်တူဝ်ၵၢၼ်ၵူဝ်ဢၼ်ၶဵင်ႈယူႇ,တင်းသဵင်ႈ၊ ယႃႇ,ပေၵႂႃႇ,ၵိၼ်ယႃႈသူႇ, ၽိုၼ်ႇ,တေႃႇ,လွင်းၸလႈ ၵိၼ်လဝ်ႈလူၼ်ႉ,လူဝ်ႇဢၼ်ပဵၼ်လႆးလႅင်ႈ လႆႈၽေးသူႇ,တူဝ်။ တေလႆႈမေႃလူၵ်ႈလႆးယွၼ်ႇ,ၵူဝ်ဢၼ်သၢင်ႇ,ထုၵ်ႇ, မူၼ်ၼင်ႇ, လဵၼ်ႈႁႅင်းၸလ,ထူၼ်ႇ၊ တိမ်ႈႁၢင်ႈ၊ ႁဵတ်းၵႂၢမ်း ၼင်ႈတြႃး လူဝ်းၼႆႉ ၼင်ႇ,ဢၼ်ထုၵ်ႇ,ၵူဝ်။

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. "လွင်ႈယူႇလီပီၼ်လၢပ်ႈလူင်ၵၢၼ်တွၼ်ႈၵေး" ၼႆၼၼ်ႉလဝ်ႈၵဝ်ႇ ႁၼ်ထိုင်လိူင်ႉႁိူဝ်?။

2. ႁူၼ်းမီးတေႃးသႂ်ႇ၊ ၶိူင်းၵျႇလိူင်ႇ၊ ပိၼ်ငၢႆႈတၢႆငၢႆႈ ၼၼ်ႉလွင်ႇလဝ်ႈ ၵဝ်ႇယၢမ်ႈႁူႉယၢမ်ႈႁၼ်?။

3. လဝ်ႈၵဝ်ႇလုၵ်ႉၸွမ်းၵိၼ်ယဵမ်ႉၵျႇပႃႇႁဵတ်းၵၢၼ် လွင်ႇမီးပၢၵ်ႈပိူင် လွမ်းၸၢဝ်းယၢမ်း၊ ပေႃးၵမ်ႇမီးပိူင်လိုင်လွင်ႇတေယူႇလီယူႇၸႃႇ?။

4. ၼင်ႇႁိူဝ်တူဝ်ၵဝ်ႇၸလႈၼႄႈႁိူၼ်းတူဝ်ၵဝ်ႇတေယူႇလီၼႆႉ သိင်ႇၸိတ်ႉ လွမ်ႉႁိမ်းႁွမ်းၵၢၼ်တူဝ်ၵဝ်ႇယူႇသဝ်းၼၼ်ႉ လွင်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇ?။

5. တႃႇသၢင်ႇထုၵ်ႇသမ်ႉလူဝ်ႇႁဵတ်းသင်လႆၢလႆၢ?။ သပ်းလႅင်းၼႆႉၸၼ ၵိတ်းၸိုင်ႈ။

ၵႅပ်ႁႃႈ

လွင်ႈၶုၼ်ႈဝႆႉ

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵႅပ်

ၽြႄးပီႈၼွင်ႉလၢတ်ႈၶႂၢင်းၼွင်ႉသူႁိုပ်ႇတၢင်ႉတၢင်ႇၸလႂ်ပၼ်ၵႂၢမ်း သင်ႇသွၼ်ဝႆႉဝႃႈ "ၸိုင်ႈဝႆႉၶွမ်ႈပွမ်ႈၸႂ်ႉပီႈၼွင်ႉပိူင်ႁူမ်ႈၸိုင်ႈယွႆ" ၼႆယဝ်ႉ။ ၸင်ႇၶိူဝ်ႉပေႃးတေထုၵ်ႇမိူၼ်းၵွမ်းလွင်ႈယူႇလီတူဝ်၊ ၵဝ်ႇသဵင်ႈႁူမ်းတူဝ်ၵဝ်ႇ၊ ၵုင်ႇမုၼ်ၼိူဝ်ႉလၢတ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းတူဝ်ၵဝ်ႇၸၼ်ႉလွင်ႈၸိုင်ႈဝႆႉပီႈမိူင်ႈၵမ်ႉလွႆႈ ၵၢၼ်ၸိုင်ႈယဝ်ႉ။

လႆႈႁဵၼ်းလႆႈသၢင်ႈ

1။ ပေႃးတေၸိုင်ႈဝႆႉၵွမ်းမိူင်ႈၸိုင်ႈပၢၼ်ႁွၼ်ႈ၊ ၵွမ်းၸင်ႇၽိုင်ႈၵဝ်ႇထုင်း မွၼ်ႇလိုင် ႁူႉတေသၢင်ၶတ်းပႃးၵၢပ်ႈဝၢၼ်ႈပၢၼ်မိူင်းယၢမ်းလဵဝ်၊ ႁွပ်ႈၸႂ်မိူဝ်ႈၸိုင်ႈပၢၼ်ၵဝ်ႇၸၼ်ႉ –

ၵႉ လီႈလႆႈဝႆႉၼႂ်းႁူင်းၶၼူဝ်းၵိုၵ်းပိုၼ်း၊
ၶႉ ဝၼ်းယႂ်ႇဝၼ်းလူင် ဝၼ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇၼၼ်ႉၸၢဝ်ၸွၵ်ႇၸၢဝ်
ၼိုင်ႈႁူမ်ႇ ၸွၵ်ႇၶၼၵူၼ်းမိူင်းၵူႈလၢဝ်းမိူဝ်းပေးလႆႈႁၼ်
ၶလႈႁၵ်ႉသပိူင်းၵိုမ်းဝႆႉ။

2ႉ ၼိုင်ႈဝႆႉၼင်ႇႁိုဝ်တေသၢင်ႇထုၵ်ႇၸွမ်းၾိုင်ႈထုင်းၶလႈ ၸမ်ႇသၢၼ်
ၼတ်းၵၢပ်ႈပၢၼ်ဝၢၼ်ႈမိူင်း။ တီႈတႅၵ်ႈတူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း –
ၵႉ ၵူၼ်းလၢႆးၼိုင်ႈၵူၼ်ၼၢလီႇယဝ်ႉသႂ်ႇသိုဝ်ႈတႅၵ်ႇပုမ်ႇ။
ၶႉ ၵူၼ်းယိင်းၼိုင်ႈၸူဝ်းတၢႆးပၢၼ်မႂ်ႇယဝ်ႉသႂ်ႇႁုပ်းယေး၊ လိူဝ်း
ၼႆႉလႂ်ႇလၢင်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇယူႇ။

3ႉ ၵႉ ၸမ်ႇလီပဵတ်ႈၸူဝ်းၼိုင်ႈၸူဝ်းဝႆႉ ၸၼ်ၵိုၵ်းၸိူဝ်းၾိုင်ႈထုင်းၽႂ်မၼ်း။
ၶႉ ၼိုင်ႈဝႆႉႁႂ်ႈပေးမႅၼ်ႈသၽေႇဝပၢၼ်လႂ်ပၢၼ်ၼၼ်ႉ၊ ႁႂ်ႈမႅၼ်ႈသီ
မႅၼ်ႈၸႃႇယုတူဝ်ႁဝ်ႇ။ ပေးႁၢႇပွႆးလၢမ်း(ၸႅၵ်ႇလီ)ၸမ်ႇလီ
ၼိုင်ႈၸူဝ်းလမ်မူတ်းမူတ်း၊ ႁွပ်ႈမၼ်းၸွၵ်ႇတီႈပွင်ႇဝႃႈ(သဝ်ႈမွင်)
ပေးႁၢႇပၢင်ၸႃႉၸမ်ႇလီၼိုင်ႈၸူဝ်းသီႁိုဝ်ႈလၢႆးမွၵ်ႇသီလႅင် ပွင်ႇ
ဝႃႈႁတ်ႈႁၢၼ်၊ သီၸွင်ႇပွင်ႇဝႃႈႁၵ်ႉပဵင်းလူဝ်းၼႆႉလူဝ်ႇလႆႈဝႆႉ
သတိ၊ ၸူဝ်းၼိုင်ႈၼွၼ်းၸမ်ႇလီလႆႈၼိုင်ႈၸွၵ်ႇၶလႇၼႂ်းဝၢၼ်ႈ
ၼႂ်းၸူင်ႇ။
ငႉ ၼိုင်ႈဝႆႉႁႂ်ႈပေးမႅၼ်ႈၸွမ်းလွင်ႈယူႇလီတူဝ်ႁဝ်ႇ။
ၸႉ ၼိုင်ႈဝႆႉႁႂ်ႈပေးမႅၼ်ႈၸုတုၼၢဝ်းၶတ်းၼၢဝ်းမႆႈၼၢဝ်းၽူၼ်။
သႉ ႁႂ်ႈမီးတၢင်းႁဵပ်ႈလဵပ်ႈလိူမ်ႈလႆႇ။
ၺႉ ၼိုင်ႈၸူဝ်းၶၼ်ၵိုင်ႇလဵပ်ႈတူဝ်ႁဝ်ႇၶလႈ ၶၼ်ၸဵဝ်ႇၸွင်ႈၼေႈ
ၵၢၼ်တူဝ်ႁဝ်ႇ၊ မိူၼ်ၼင်ႇၸူဝ်းသိုၵ်းပလိၵ်ႈ၊ ၸူဝ်းၼိုင်ႈၽူႈႁၢပ်ႇ
ၼႂ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈၸဝ်ၸိုဝ်းၼၼ်ႉ ၶမ်ႇလႆႈၶၢဝ်မၢႆးၼိုင်ႈ။ ၸၢင်ႈ

ၽိတ်းပိူင်ႈမၢႆမီႈ၊ ဢမ်ႇလီၸူမ်ႈၸူဝ်းၸုင်ႈဢၼ်ႁၢင်ႈလပ်းတၢင်း ပဵၼ်ၽိူဝ်ၸဵင်ဢၼ်။

4. ၸူဝ်းၸုင်ႈလူဝ်ႇႁႆႉသၵ်ႉ၊ ယႃႇႁၵ်ႉမၼ်းမိၼ်ၶႆႈၸုၵ်းၵူဝ်ႈ၊ သၵ်ႉသေ တၢၵ်ႇႁၢင်ႈယဝ်ႉတူပ်ႉဝႆႉလီလီ၊ ပေႉပဵၼ်လႆႈၵဝ်မေႃႈၽွႆးတၢတ်ႈ ဝႆႉၸၼ်းလီ၊ ၸူဝ်းတၢတ်ႈၼႆႉလီၸုင်ႈၵမ်ႇၵႃး ၵိတ်ႇၶၶဝ်းၵႃႇၽိဝ် ၸင်ၵမ်ႇႁၵ်ႉလပ်း၊ ပိၼ်ႈတူၺ်းၵေႃႈၸမ်ႉလိပ်ႈ၊ မိုၼ်ပိုၼ်ႈဝႃႈၵႆႇႁၢင်ႈ လီပိူင်ႈၸူၼ်ၵူၼ်းႁၢင်ႈလီပိူင်ႈၸိူင်ႈ၊ ပေႉၸူၼ်ၵႆႇၵမ်ႇလိူမ်ႈ မိုၼ်ၸုၵ်ႉ ၸၢဝ်၊ ပေႉၸူဝ်းၵမ်ႇၸမ်ႉလိပ်ႈၵေႃႈ မိုၼ်ၵူၼ်းၶေႃႉယဝ်ႉ။

5. တိုဝ်းၸပ်းတိုဝ်းသွၵ်းၶလႈမူၵ်ႇႁူဝ်ၸၼ်ႉ ႁၵ်ႉမၼ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇလွမ်းတီႈ မၼ်း၊ ႁၵ်ႉႁူႉတီႈလွၵ်ႇလီတိုဝ်းတီႈလွၵ်ႇလီထွတ်ႇလီပူတ်း၊ တီႈတၵ်းမၼ်း ပေႉၶဝ်ႈႁိုၼ်းလူဝ်ႇပူတ်းမူၵ်ႇႁူဝ်၊ ပေႉၵျႇလုမ်းလႆးတေလႆႈတိုဝ်း သွၵ်းၵျႇ၊ ပေႉၶိုၼ်ႈဝတ်ႉၶိုၼ်ႈႁၢင်းတေလႆႈသွၵ်းထွတ်ႇၸပ်း။

6. ၵိတ်းႁၢင်ႈလုပ်ႈမုၼ်ႈတႃးၽွင်ၵေႃႈ လူဝ်ႇႁၵ်ႉမိၼ်ႈလွမ်းၽွင်းယၢမ်း ၶလႈတီႈယူႇ၊ ၵမ်ႇလီတႃးမုၼ်ႈၸေႇၽိူဝ် တႃးသူပ်းလိူင်ၸေႇၽိူဝ်၊ တိမ်ႈၵိဝ်ႉ(ၸူၼ်တႃႇ)ၸေၸေႇၽိူဝ်၊ ပေႉၵမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇထၢင်ႇတေ ႁၢင်ႈလီသမ်ႉႁၢင်ႈလႃႉသုမ်းငိုၼ်းၶလႈ ပိုၼ်ႈလူမဝ်ထၢင်ႇလိူၵ်ႉပႃး ၵမ်ႇလီသုမ်းယၢမ်းသုမ်းငိုၼ်းသေ မိုင်ႉၶၶႉဢၼ်ၸုင်ႈၸူဝ်းႁၢင်ႈလီ ဢၼ်၊ တၢင်းႁၢင်ႈလီၵၼ်ဝႃႈၼႆႉမီးတီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇတႃႇၵမ်ႇလိုဝ်ႈမီး တီႈၵႃႈၶၼ်ၵူၼ်း၊ တၢင်းႁၢင်ႈလီပၢၼ်ၸိုင်ႈၼႆႉလၢင်ႈပဵၼ်တၢင်းႁၢင်ႈ လႃႉတႃႇပၢၼ်ၸိုင်ႈၼႆၸၼ်ႉ မီးသၢၵ်ႈသေႇမႃးၸမ်ယူႇ။

7. ပေႉတေသွၼ်ႇၸူဝ်းငိုၼ်း ၸူဝ်းသိူင် ၸူဝ်းၶမ်း လူဝ်ႇမေႃတူလွၼ်းတီႈမၼ်း၊

ပေႃးသႂ်ႇတိုဝ်းၵမ်ႉမိၼ်ႈတီႈမၼ်း လၢင်ႈပဵၼ်ၽေးသႂ်ႇတူဝ်ၸတႃႉၸတႃႉ၊ ယႃႇပေသႂ်ႇၼူဝ်းၶမ်းပၼ်လုၵ်ႈၵႂၼ်ႇ ၵၼ်ပႆႇမေႃႇၵႂၼ်းပေႉတူဝ်ၶၼ်ႉ လႃးလႃး၊ လၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈတၢင်းယၢမ်ႈၼဝ်လူႉၼလႈပဵၼ်ၽေးတေႃႇၼဝ်။

....

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. ၼင်ႇႁိုဝ်လွင်ႈၼုင်ႈဝႆတႆးၼႆႉ
   - ၵၢပ်ႈပၢၼ်ၵေႃႈႁူမ်ႈမီးၼၼ်ႈ၊
   - တင်းၽိင်းတႆးၵေႃႈႁူမ်ႈထုၵ်ႇၼၼ်ႉ ႁၼ်ထိုင်ဝႆႈ ယိင်း/ၸၢႆး ထုၵ်ႇလီၼုင်ႈဝႆလူင်ႉႁိုဝ်?။

2. ၸၢႆးတႆးၼႆႉလွင်ႇထုၵ်ႇလီၼုင်ႈၽေႈတူင်ႇတႃႇသေႇၸၼ်ႇ?။ ပေႈၼုင်ႈတေလႆႈၼုင်ႈယၢမ်းလႂ်၊ တီႈလႂ်ၵူႈလႂ်း ႁူပ်ႈသင်?။

3. သိူဝ်ႈတၢင်ႇပုမ်ႁၢၼ်မၢၼ်ႈ/တႆးၶဝ်ၼုင်ႈယူႇၼႆႉ လႆႈႁၼ်ႉဝႆႈပၼ်ၼုင်းၽွင်ႊ ၸတႉၸတႉ၊ ဝႆႈလႆးပၼ်ၼုင်းႁၢၼ်တႆး–မၢၼ်ႈႁၼ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉၸၼ်ႇ?။ သပ်းလႅင်းၸၼ်တႃႉ။

4. ၵိဝ်ႇလူလႆႈလွင်ႈၼုင်ႈဝႆတႆးႁဝ်းပၢၼ်မႂ်ႇလဵဝ်ၼႆႉ ၸဝ်ႈႁဝ်ႇႁၼ်ထိုင် လွင်ႈလီ/ၸၢႉလူင်ႉႁိုဝ်?၊ လီမူၼ်ႉၸမ်းပူၵ်းပွင်လူင်ႉႁိုဝ်?။

ၵၼ်ႁူၵ်း

လွင်ႈယူႇသဝ်း

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵႂ်

ၵီဝ်ႇလူလၢႆႈလွင်ႈယူႇသဝ်းၼႆႉ ႁၢမ်းသင်ႇသွၼ်ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵျေႃးဝႆႉဝႃႈ “ပတိရူပဒေသဝါသောစ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ–ယူႇတီႈဢၼ်ၼပ်ႉၸိုင်သၢင်ႇထုၵ်ႇၼႆႉ ပဵၼ်မင်ႇၵလႃႇလူင်ပိူင်ၼိုင်ႈ” ၼႆယဝ်ႉ။

ပဵၼ်ႁူၼ်းမႃးၸိုင်ႈၵေႃႉၼႆႉ ပုၼ်ႈတၢင်ႇ တေသိုပ်ႇသၢင်ႈႁိူၼ်ႇၸၼ်ႉ လူဝ်ႇမီးတၢင်း ၵိၼ် ၼုင်ႈၸုင်ႈ ဢၼ်ယၢမ်ႈၵိုၵ်ႇပႃးလွင်ႈတီႈယူႇတီႈသဝ်းလွင်ႇပဵၼ်ယဝ်ႉ။ ပုၼ်ႈတၢင်ႇလွင်ႈယူႇသဝ်းပေႃးတေသၢင်ႇထုၵ်ႇပုၼ်ႈတူဝ်ႁဝ်းၵဝ်ႇၵိုၵ်ႇပႃးလိူဝ်ႉလႄႈ ဝၼ်းမိူင်းတူဝ်ၵဝ်ႇၸၼ်ႉ ပဵၼ်တီႈဢၼ်လူဝ်ႇလွင်ႈၵၼ် သုင်ႇလိူင်ၸတႉၸတႉ။

လၢႆးၸၢတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

1. ႁိူၼ်းၼႆႉလူဝ်ႇမီးႁူးလႅင်းၶလႈလႆႈလူမ်း(ဢၢၵၢတ်ႇ)လီ၊ လူဝ်ႇမေႃဢွၵ်ႇပၵ်းၽၢင်ႁိူၼ်း(PLAN) ႁႂ်ႈမၼ်းလွမ်းၸေႈၵၢၼ်ႁူႉဝၼ်းဝၼ်း၊ ႁႂ်ႈလၢင်ႈၸဝ်ႈၵႂႃႇဢွၵ်ႇၵႂႃႇ၊ ပေႃးမီးႁူၼ်းထဝ်ႈႁူၼ်းဢွၼ်ႇၵေႃႈလူဝ်ႇမေႃႁူၼ်ႉပုၼ်ႈတႃႇၸဝ်ႈလၢင်ႈၸဝ်ႈဢွၵ်ႇၵႂႃႇၶလႈ ဢမ်ႇလၢင်ႈမီးၽေးလူမ်ႉတူၵ်းတမ်လၢႆး လူဝ်ႇမေႃလတ်းႁႂ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇဝႃႈတီႈလႂ်ပဵၼ်တီႈၸပ်ႉၸႅၵ်ႇ၊ တီႈလႂ်ပဵၼ်တီႈၼွၼ်း၊ ႁွင်ႈလႂ်ႁွင်ႈၼၼ်ႉၸူဝ်းၸွင်ဢၼ်ဝၢင်းၶလႈၵွႆႉ ႁႂ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၸႅမ်ႉလႅပ်ႈမၼ်းတႃႇ၊ ဝၢင်းတီႈလႂ်တီႈၼၼ်ႈႁႂ်ႈမီးပၵ်းပိူင်မၼ်းတွၼ်ႈတႃႇဢဝ်ၵႂႃႇၶလႈယိပ်းၵွႆႉၵႂႃႇ။

2. ပေႃးမီးဝၢင်းႁိူၼ်းလူဝ်ႇမေႃၸၢတ်းၸွၵ်ႈမႄႈ ၸွၵ်ႈမူလဝ်ႉၵႆႇ၊ ႁႂ်ႈပေႃးမၼ်းတီႈၶလႈလူမ်းလႅၼ်ႈၵႂႃႇ၊ ယႃႇပေႁႂ်ႈဢၢႆမၼ်မၼ်းသုၵ်ႉသၵ်ႉႁူၼ်းႁူၼ်းၶလႈသတ်းဢမ်ႇလီယူႇ၊လမ်ႇၵၢၼ်ၸေႃႉၽဵဝ်၊ မၼ်းလၢင်ႈၸၢတ်းႁႂ်ႈတၢင်းပၼ်သတ်းလပ်းမႄးတီႈႁူၼ်း၊ တီႈလႂ်ပဵၼ်တီႈလၼ်ႈတီႈၸၢတ်းၵၢၼ်ႁႂ်ႈလၵ်းၶၽဝ်ႉသၢင်ႇထုၵ်ႇ၊ ပေႃးမီးတီႈၽုၵ်ႇမွၵ်ႇလိူင် လၢင်ႈၸၢတ်းႁႂ်ႈလီတူၺ်းၶလႈလီမူၼ်ႈၵွႆ ပုၼ်ႈတႃႇလဝ်ႈႁိူၼ်းဢိၵ်ႇပႃးၸႅၵ်ႇၸၢတ်းႁႂ်ႈလဝ်ႈႁိူၼ်းမီးၸေႈမီးတႃႇ။

3. ပေႃးမီးႁိူၼ်းလူဝ်ႇမီးထၢင်ၽႆးႁူးႁိူၼ်း၊ လူဝ်ႇမေႃၸၢတ်းထၢင်ဢၢၼ်မႅင်းမူၼ်းဢမ်ႇလၢင်ႈၸဝ်ႈၸႂ်ႈ မူၼ်ၸင်ႇထၢင်ၽႆးၵွႆႉၸမ်ႉၶလႈ ထၢင်ၽႆးမီးၽေးႁူမ်ႇ လူဝ်းၼႆႉ။

4. ပေႃးမီးၸမ်ႉမေႃၸိုဝ်းဝၢင်းႁိူၼ်း လူဝ်ႇတူၺ်းယႃႇႁႂ်ႈလမ်ထၢင်ၽႆးၶလႈယႃႇႁႂ်ႈမီးၸမ်ႉဝူၺ်ႇလၢႆလူင်းၼႂ်၊ ယႃႇပေႁႂ်ႈမွၼ်မႆႉတူၵ်းလူင်းၼႂ်၊ၸဝ်ႈၽိင်ႉၸိုဝ်းၸမ်ႉမေႃ၊မၼ်းလၢင်ႈၸၢတ်းႁႂ်ႈၸမ်ႉၸဝ်ႈလွမ်း။

5. လုၵ်ႈၸုတ်းဝႆႉႁွင်ႈၼမ်ႉလႆႈ, ႁႂ်ႈၼမ်ႉလၢင်ႈလႆႈႁူႉလီလီ၊ ဢမ်ႇႁဵတ်းႁႂ်ႈ ပဵၼ်ၵၢင်၊ မီးတီႈၼမ်ႉၶင်ဝႆႉသေၼဝ်ႈမဵၼ်ၸလႈ ပဵၼ်တီႈယုင်းလၢင်ႈ ႁူႉၸႂ်ႉလၢင်ႈၸၽႄး၊ ဢုမ်ၼမ်ႉထၢင်ၼမ်ႉလုၵ်ႈမီးၽႄႇႁူမ်ႇ, ႁုဝ်ယုင်း လၢင်ႈႁူႉၸႂ်ႉ၊ မွၵ်ႇမေႃးၼမ်ႉၼႆႉလုၵ်ႈၵႂ်ႉလႆႈၼမ်ႉပၼ်၊ ႁွၵ်းယွၵ်း တဝ်ႈၼမ်ႉတိူၵ်ႇလိုဝ်းၼႆႉလုၵ်ႈမေႁႃတီႈပိူတ်ႈ၊ ႁုဝ်ႁူႉယဵပ်ႇလၢႆး ၸလႈပဵၼ်ၽေး။

6. လုၵ်ႈမီးထၢင်ယုၵ်းယၵ်းဢမ်ႇၼၼ်ႁွႆးပိူတ်ႈယုၵ်းယၵ်း လုၵ်ႈၵႂ်ႉၽဝ် ၽႂ်းပိူတ်ႈယႃႇႁႂ်းမၼ်းၼဝ်ႈမၼ်ဢၢၼ်မိူင်းမူၼ်းတွမ် ဢမ်ႇၼၼ်ၵႂ်ႉ ထူမ်ယဝ်ႉၸုတ်းတီႈမႂ်ႇ၊ တီႈထူမ်ၼႆႉပေႃးႁိူင်မႃးလၢင်ႈယဵၼ်းပၼ် ၽုၼ်ႈ၊ ဢၢၼ်သႂ်ႇသူၼ်တေမီးၽွၼ်းလီၼမ်ယူႇ, ဝၢင်းႁိူၼ်းလုၵ်ႈမူတ်း သႂ်ႇသေႇသေႇ။

7. ပေႃးပၼ်လႆႈလီမီးတီႈဢၢပ်ႇၼမ်ႉမီးတီႈၸႅၵ်ႉၵင်းၼမ်ႉလိပ်ႈ၊ ႁႂ်ႈပေႃး လၢင်ႈဢၢပ်ႇၼမ်ႉလီလီ၊ လၢင်ႈသၵ်ႉၸူဝ်းလီလီ၊ ႁႂ်ႈမီးႁွင်ႈၼမ်ႉလႆႈ လီလီယႃႇႁႂ်ႈမီးၵၢင်၊ လုၵ်ႈမီးႁၢဝ်းတၢၵ်ႇၽႄႈၸူဝ်းတီႈဢၼ်သၢင်ႇ ထုၵ်ႇ၊ တေဢမ်ႇလႆႈဢဝ်ႁူဝ်ႉႁိူၼ်းပၼ်တီႈတၢၵ်ႇၸူဝ်း။

8. သၢႆလိူတ်ႇလၢင်ႈၼႃႈႁိမ်လႆႈမူင်ႈမိူင်းၵျေးၵျ,မၢင်မိဝ်းၸလႈ ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၽႄႈၸူဝ်းႁိူင်ႈလီ၊ လုၵ်ႈမေႃၵႂ်ႉဢၢၼ်ၽႄႈႁူမ်ႇ,ၸူဝ်းၼွၼ်းဢွၵ်ႇမႃးတၢၵ်ႇ, လိူတ်ႇပေႃႉၽုၼ်ႈမုၵ်ႉ၊ ၸူဝ်းၼုင်ႈၸူဝ်းၼွၼ်းလိုမ်းမိုၵ်ႈၼၼ်း လၢင်ႈ ႁဵတ်းႁႂ်ႈမီးၵျေးၵျ,ၽိဝ်ၼင်ၸလႈႁဵၼ်းႁဝ်ႈ။

9. ၼင်ႇႁိုဝ်ႁိူၼ်းယေးတေလီယူႇ,ၸလႈၼၢမ်ႇႁိူင်ၼၼ်ႉ လုၵ်ႈမေသတိ ဝိရိယ ယႃႇႁႂ်ႈမီးမွတ်ႈပူၵ်ႇမတ်းႁိူတ်ႈ မိူင်းသၢပ်ႇ မၼ်းလိုဝ်းၼႆႉ၊

ပေႃးမီးၵေႃႉလူဝ်ႇမေႃယႃယႃႈယႃမႃးၸူတ်း၊ ဢဝ်ၼမ်ႉမႆႈတူမ်ႈၼူဝ်း
လီင်း။

10. လိူဝ်သေၼၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃလိူၵ်ႈတီႈယူႇတီႈသဝ်းႁဝ်း
- ႁိူၼ်းမီးပီႈၼွင်ႉႁိမ်းႁိူၼ်းၵူမ်ႈၶၢင်း ဢၼ်လၢင်းမိုတ်ႈၵိုဝ်းလမ်လွၼ် ၶဝ်ႈဢွၵ်ႇပိုင်ႈဢိင်ၼၼ်။
- ႁိူၼ်းမီးသဖေႃႇဝတူၼ်းမႄႉတူၼ်းမွၵ်ႇႁိမ်းႁွမ်းဢၼ်မီးယူႇၶလႈၵူၼ်း ႁိူၼ်းယူႇလွမ်းၵၼ်လႄႈ။ ဢမ်ႇလွင်ႈၶလႈဝႃႈမီးၵူၼ်းယဝ်ႉသဖေႃႇဝ ႁၢင်ႈလီႁၢင်ႈငၢမ်းလိူဝ်းၼၼ်ႉႁႂ်ႈလႆႈပဵၼ်တႃႇ။

....

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. “ပတိရူပ ဒေသဝါသောစ” ၼႆႉပွင်ႇဝႃႈၵူၼ်းႁဝ်းၵိူတ်ႇမႃးတေလႆႈ ႁႃလိူၵ်ႈတီႈယူႇတီႈသဝ်းတီႈလႆႈလီဝ်ႉႁိုဝ်၊ တေလႆႈပိူင်ႉၵဝ်ႇလိူဝ်းလႆႈ ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉၸႂ်ႉပွင်ႇႁႃႈႁိုဝ်တိၵ်းတေႃႇႁႃႈၼၼ်ႉ၊ ဢမ်ႇၸႂ်ႉၼႄႈ လွပ်ႇထၢမ်တီႈႁႄႉဢၼ်ၸႂ်ႉၼၼ်ႉသေသပ်းလႅၼ်းၶၼ်တႃႉ။

2. ငဝ်ႈၶၢမ်ႇပိုၼ်ႉတၢင်းလူဝ်ႇၵူၼ်း 4 ပိူင်ၼႆႉပဵၼ်သင်လၢႆလၢႆ?။

3. ၼင်ႇႁိုဝ်သၽေႃႇဝ တင်းၵူၼ်းယူႇလွမ်းၵၼ်လႆႈၶလႆႈမီးပီႈၼွင်ႉႁိမ်း ႁိုၼ်းၵိူမ်ႈၶၢင်းဢၼ်လမ်လွၵ်ႈၵၼ်လႆႈၼၼ်ႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေၶိုင်ပွင် လိူင်ႉႁိုဝ်?။

....

ၵၼ်လိတ်း

လွင်ႈလိူၼ်ႈၶူၼ်း

ၶေႃႈပွၼ်ႈလုၵ်

“ဗာဟုသစ္စန္တ၊ သိပ္ပ□ိနယောစ သုသိက္ခိတော”ႁႂ်ႈၵွတ်ႇၸၢင်ႁၢင်ႈ မေႃသၢင်ႈမေႃပွင်ၸွမ်းသွင်ပၵ်းပိူင်လႆႈၼႆႉ၊ ပဵၼ်ဝႆႉမၢင်ႇၵလၢႇလူင်ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈတႃႇႁူၼ်းသိုင်ႈၵေႃႉပေႃးတေလႆႈယူႇၵတ်းယဵၼ်မိုၼ်ႈယွၼ်ႇႁႂ်ႇၸႂ်းၸွပ်ႇဝူင်း ႁူၼ်းၶၢၼ်သိုင်ႈၼႆႉ ပႆႇဝူၼ်ႉပႆႇလၢတ်ႈပႆႇႁဵတ်းႁူႈလွင်ႈလွင်ႈၶၢၼ်ၸွပ်ႇဝူင်း ႁူၼ်းယိပ်းတိုဝ်းယူႇၶလႈလီယိပ်းတိုဝ်းႁႂ်ႇၶၼ်ႉႁႂ်ႉလႆႈလၢတ်ႈၶၼ်ႁဵတ်းၶၼ် ႁႂ်ႇလိမ်မူဝ်ႈလိၵ်ႉမူဝ်ႈလိူင်။ မၼ်းၵၢင်ႈတေမီးတၢင်းၵပ်းယၢမ်ႈသေယိပ်း တိုဝ်းႁႂ်ႇလႆႈၶလႈပဵၼ်ၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်မၼ်းၵိုၵ်ႇၸွပ်ႇဝူင်းႁူၼ်းၶၢၼ်မၼ်း ယူႇသဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

လၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

1. ပေႃးၶမႃးၶလႃးၽူႈယိပ်းထိင်းလုၵ်ႈဢွၼ်ႇၼၼ်ႉ တေလႆႈပဵၼ်ၸူးသွၼ်ဢွၼ်တၢင်းသုတ်းသေ ႁႂ်ႈပေႃးမီးလွင်ႈသိုဝ်ႈလွင်ႈၽေႃႈ,ၵၢင်ဝၢင်းၶိုင်ႈ၊ လွင်ႈႁၵ်ႉ,လိူဝ်ႇ,လၢတ်ႈၽိူၼ်ႈ,လိၼ်ၽေႃႈ,သႃႇ, ၽိုင်ႈၶႄႈၶလႃးသႃႇ,သၼေႇ, တီႈၵိုဝ်းလီတူဝ်ၵဝ်, ဢိၵ်ႇ,ပႃးလွင်ႈႁတ်းႁၢၼ်။ လိူဝ်ၼၼ်ႉ,ၸိူဝ်ႉမိူဝ်ႈလႅၵ်ႈလၢႆႈၽိူၵ်းပၼ်ၵူႈ,ႁႂ်ႈပေႃးမေႃၵိၼ် မေႃယူႇ, မေႃၸုင်ႈ မေႃလွႆႈႁဵတ်းၵၢၼ်ႁိူၼ်း မေႃလၢတ်ႈမေႃသိူၵ်ႈသမ်ႉ,မီးလွင်ႈၸႂ်ႈလႅပ်ႈႁဵၼ်းတၢင်းႁူႉတၢင်းႁၢၼ်ၵူႈ,။

2. ပေႃးထိုင်ၵူဝ်ႈၸူပ်ႉ,တိမ်ယွႆႉ,ယဝ်ႉ လီလႆႈသူင်ႇ,ႁူင်းႁဵၼ်းဢၼ်,ၼၼ်ဝတ်ႉ,ၵျွင်းမုၼ်လၵ်ႈ ႁႂ်ႈပေႃးႁူႉ,မေႃလိၵ်ႈလၢႆးႁူဝ်ႈဢၼ်,ၵႃး ႁႂ်ႈမီးလွင်ႈပိုင်ႈဢိင်တူဝ်ၵဝ်,ပဵၼ်ႁူၼ်းလီ ႁူၼ်းမီးလွင်ႈၽေႃႈ,ၵၢင်ဝၢင်းၶိုင်ႈမီးပၵ်းပိူင်ၵူႈ,။ ၼင်ႇ,ဢၼ်ဢၢင်ႇ,ၵႃ,ၶိူင်ႈပိူင်ဢၼ်ၶမႄးတီႈၶေႃႈ (1) ၼၼ်ႉၵေႃႈႁႂ်ႈလႆႈသိုပ်ႇ,ၶၽေႉတိုၼ်းၵူႈ,ၼႂ်းႁူင်းႁဵၼ်း။

3. ထိုင်မႄႈဢၢႆႇ,ယုၼ်းသႅၼ်းႁၢတ်ႈႁႆးယဝ်ႉ ႁႂ်ႈလႆႈသိုပ်ႇ,လႅပ်ႈႁဵၼ်းၸၼ်ႉၵၢၼ်လီင်ႉ,တွင်ႉၶဝ်ႈၵူႈ,။

4. ပၼ်ႇ,လၢႆႈ,ဢၼ်ဝႆႉၼၼ်ႉ ဢမ်ႇ,လၢင်ႈသုတ်းတိုၵ်ႈၶလႃးတီႈလမ်ႇ,လွင်ႈသုတ်းသုတ်းၼၼ်ႉ ၶေႃႈယိုင်းမၢႆၸွင်ၵၢၼ်လႅပ်ႈႁဵၼ်းၼၼ်ႉဢမ်ႇ,လွင်ႈတႃႇ,ႁႂ်ႈႁူႉဝႆႉမေႃဝႆႉလႆလႆ။ လူဝ်ႇ,လႆႈလွင်ႉတိုဝ်းၵူႈ,ၶလႃးပိုတ်ႇ,ဝႆႉတူဝ်ႁဝ်းလွင်ႈႁဝ်း ၼင်ႇ,ႁိုဝ်ပေႃးတေလႆႈမႄးထိူင်ႈ တၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃဢၼ်တေသၢင်ႇ,ထုၵ်ႇ,တႃႇ,တူဝ်ၵဝ်, ဢိၵ်ႇ,လိူဝ်ႇ,လၢတ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းတူဝ်ၵဝ်,သေ,သေ,ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

5. ဢၼ်ပြႃးပဵၼ်လၵ်ႈသၢင်ႇ,သွၼ်ဝႆႉၼၼ်ႉ ပၵ်းပိူင်(သီ,လ)ပဵၼ်ငဝ်ႈငေႃႇ,

မူႇလႄယဝ်ႉ။ မီးပၵ်းပိူင်ၵင်ႇမီးၸႂ်ၸိမ်သဝ်း(သမႃႇထိ)လႆႈ။ မီးၸႂ်ၸိမ်သဝ်းယဝ်ႉၵင်ႇမီးၸမ်ႉၵတ်ႉ(ပၺ်ႉၺႃႇ)လႆႈၸၼ်ႉၶလႆ ၽိုၵ်းသွၼ်လဵပ်ႈႁဵၼ်းတီႈလႂ်ၵေႃႈ တိုၼ်းၶၢမ်ႇလူဝ်ႇလႆႈမဝ်မၢင် လွင်ႈ "ပၵ်းပိူင်"လႃးလႃး။

6. ၵၢပ်ႈပၢႆၼ်မိူဝ်ႈလဵဝ်တႃႇလုၵ်ႈႁဵၼ်းၸိုၼ်ႈယႂ်ႇၵူႈမိူဝ်ႈၸႃႉၸၼ်ႉ ပေႃႈၶမ်ႈၶလႆႈၼူးသွၼ် တိုၼ်းလူဝ်ႇသႂ်ႇၵႂ်သွၼ်ပၼ်လိၵ်ႈၵိင်းၵလဵတ်ႈၶလႆႈၼွမ်ႇၽိဝ်ႇတိူဝ်ႇၶတႃႉၶတႃႉ။

....

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. တႃႇတေလဵပ်ႈႁဵၼ်းႁူႉမေႃၶလႆႈ ၵပ်းယၢမ်းၵူႇ ၸွင်ႈၵႃတ်ႈပၢၼ် တူဝ်ၵဝ်ႇၸႂ်ႉ –
- လိၵ်ႈလႅၼ်ႈပႃၵမ်ႇလူဝ်ႇႁဵၼ်းမိူဝ်ႈလိၵ်ႉ။
- ၸႃးလူဝ်ႇႁဵၼ်းမိူဝ်ႈၶၵ်ႉၸႂ်ၸၼ်ႉ ၵဝ်ႈၵဝ်ႇႁၼ်ထိုင်လိူင်ႉႁိူဝ်?။ သပ်းလႅင်းၶၸတႃႉ?။

2. ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈပိုၼ်ႉထၢၼ်ၼွင်ၵၢၼ်လဵပ်ႈႁဵၼ်းႁူႉႁၼ်ၸမ်ႉၵတ်ႉၸႂ်ႉ ပဵၼ်သင်?။

3ႌ ပေႏမိဳးပဂ်ႏပိူင်လိုင် ရှူဆ်ႏဂေႏတေပီဆ်ရှူင်ႏဂှ်ဆ်ႏ၊ ပေႏအာမ်ႋမိဳးပဂ်ႏပိူင်လိုင်ရှူင်ႏဂှ်ဆ်ႏဂေႏအာမ်ႋပီဆ်ရှူင်ႏဂှ်ဆ်ႏဆံဆဆ်ႌ လဝ်ႏဂဝ်ႋဂှဆ် ထိုင်လိူင်ႌရှိုဝ်?။

4ႌ ဆွဂ်ႏသေပဂ်ႏပိူင်ဆဆ်ႌ တာႋတေလီပ်ႏဂှ်ဆ်ႏရှူႌမေလူဝ်ႋမိဳးငဝ်ႏငေႋ ပိုဆ်ႌထါဆ်သင်?။

5ႌ အာမ်ႋသုဲ်ႋလုဲ်သုဲ်ႋဇေႏဆုဲ်ႏဂါဆ်လီပ်ႏဂှ်ဆ်ႏသေရှူႌမေဆဆ်ႌ လွင်ႋပီဆ် လံႏ?။

6ႌ လွင်ႏရှူႌမေဆံႌလွင်ႋယဝ်ႌတိဳႏဆုဲ်ႏရှူင်ႏဂှ်ဆ်ႏလံႏ?။

7ႌ ဂါပ်ႏပါဆ်တေႏလီဝ် ဆင်ႋရှိုဝ်ပေႏတေလိုမ်ႏလုဲ်အာဆေႋဂတ်ႏမိူဝ်ႏဆေႏ ဆွင်တူဝ်ဂဝ်ႋဥုႋလံႏဆဆ်ႌလူဝ်ႋရှူႌမေသင်လံါလံါ?။

....

ၵၼ်ပႅတ်ႇ

လွင်ႈၸူမ်ႉ

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵဵဝ်

ႁူၼ်းႁဝ်းတေတိတ်းတေႃႇၵပ်းသိုပ်ႇၵၼ်ၸၢႆးသၢင် ႁဵတ်းသၢင်ႈၵၢၼ်ငၢၼ်း ၸၢႆးသၢင်၊ ယူႇတီႈၵဝ်ႇတီႈလဵဝ်ၵမ်ႈလႂ်ႈ၊ လူဝ်ႇလႆႈႁူႉလႆႈပႆ။ ႁူႉပႆၵၢၼ်ဝႃႈ ၼႆႉၵမ်ႈၵႂ်ႈလူင်ႈလဵၵ်ႉ။ “ၵိၼ်ၵမ်ႈထုၵ်ႇၸိုင်ႈၵမ်းႁူႉၵမ်ႈထုၵ်ႇ ၸိုင်ႈယၢင်ႈ” ၼႆၼၼ်ႉၶလႈလွင်ႈႁူႉပႆၼႆႉႁူၼ်းႁဝ်းၵမ်ႈလီဝ်ႉမဝ်မၢင်။

လႆးႁဵတ်းလႆးသၢင်ႈ

1. ၼိူင်ႈၵၢၼ်ႁူၼ်းႁဝ်းၵႂ်ႈတိုဝ်း တႃႇႁူႉတႃႈပႆတၢင်းၼၼ်ႉမီးလေႃႉ၊ ႁိူဝ်းမိၼ်၊ သတ်းၶီႈသတ်းတၢင်ႇၵိုဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ တေၵႂ်ႈမိဝ်းလႂ်ၵေႃႈလူဝ်ႇ

ၾၢင်ႉသတိတႃႇလွတ်ႈၽေးဢွၼ်တၢင်း။ ၵွပ်ႈၼႆႉႁႂ်ႈတႃႇပႆတၢင်းၼႆႉဢမ်ႇဝႃႈ ပႆလိၼ်ၶီႇၵႃး လူဝ်ႇၸူႉပၵ်းပိူင်သဵၼ်ႈတႃးသႂ်ႇတၢင်း၊ တွၼ်ႈလွႆႈတႃႇပႆလိၼ် တွၼ်ႈလွႆႈတႃႇၵွႆႉမူင်ႈလူတ်ႉ။ တီႈလွႆႈလူဝ်ႇၶၢႈဝႆႉၶၢႈထိုင်း ၼူဝ်တၢင်းၼႄႈ ၼၢမ်ႇလႆႈၼမ်ႉၼၵ်းၵႃႈႁိုဝ်?။ တင်ႈဢၢင်ၸႅမ်ၸိုဝ်းၼႆႉႁႂ်ႈ။

ပေႃးပႆတၢင်းတေလႆႈပႆယၢၼ်ႇၸင်ႈလီငၢမ်း၊ ၼၢင်းယိင်းပေႃးတေၵိပ်းၶူဝ်းၶွင် ဢၼ်တူၵ်းၼိူဝ်ပိုၼ်ႉလိၼ်ၼၼ်ႉဢမ်ႇလီလုၵ်းသေၵူမ်ႈၵိပ်း၊ ၸွႆႈၼင်ႈ လူင်းသေၵိပ်း။

ပႆလွမ်းတၢင်းၶလႈၶၵႈၵူၼ်းၼမ်ဢမ်ႇလီလုတ်ႈလႅၼ်းယႃႈ၊ လၢင်ႈၶိုတ်းၸွႆႈ ပိူၼ်ႈမၢၼ်ၶလႈဢၢႆႈၵၢၼ်းလႅၼ်းယႃႈလပ်းပိူၼ်ႈလႆႈတၢင်းပႅၼ်၊ လၢင်ႈပႅၼ် ၽေးတေႃႇပိူၼ်ႈၵူၼ်းၶိုမ်းၼွမ်း။
သင်ဝႃႈႁဝ်းလႆႈၼင်ႈႁူႇၼိူဝ်လူတ်ႉသေမီးၼၢင်းယိင်းလုၵ်ႈဢွၼ်ႇၵူၼ်းထဝ်ႈ ၶဝ်လႆႈလုၵ်းယူႇ လိူင်ႁဝ်းထုၵ်ႇလီလႆႈလုၵ်ႉပၼ် ၸွႆႈပိူၼ်ႈလႆႈၼင်ႈ။

2. ၼင်ႇႁိုဝ်ပေႃးတေၵူႉမိူင်းမႃႇ သဵၼ်ႈတႃးသႂ်ႇတၢင်းသေၸိူတ်းလွမ်းလႆႈ ၽိၼ်ႈၽိၼ်ႈၼၼ်ႉ တေလႆႈသွၼ်တီႈႁူင်းႁဵၼ်းၵူလ်းဢမ်ႇၵႃး လီပိုတ်ႇပၢင် သွၼ်ပၼ်တႃႇၼႂ်းပွၵ်ႉၼႂ်းဝၢၼ်ႈ။

3. သဵၼ်ႈတႃးသႂ်ႇတၢင်းၵူၼ်းႁူႉပႆၼၼ်ႉ ၵူၼ်းၵူႈၵေႃႉမီးပုၼ်ႈၽွၼ်း တႃႇတေၸၢၼ်းၸွႆႈမၼ်းပႅၼ်သဵၼ်ႈတၢင်းလီလွတ်ႈၽေး။ ပေႃးမီးတေႃႇလူဝ်ႇ ၸုတ်းပိူတ်ႇ။ မီးလုၵ်းလူဝ်ႇထူမ်ပိူတ်ႇ။ ၵူႈၵေႃႉလီဢွၼ်ၵၼ်လွႆႈလုမ်းလႃး ၶလႈၸၢၵ်ႈယႆႉ ၸွႆႈတၢင်းလီသေၵဝ်ႇ။

ပေႃးမီးၶွင်ႈၼမ်ႉႁိမ်းတၢင်းၵေႃႈ လူဝ်ႇမေႃလုမ်းလႃးၸွႆႈၼမ်ႉလၢင်ႈလႆႈႁႂ်ႈလီ

လီ၊ ယႃႇၶႂ်ႈထူမ်ႈတၢင်းယႃႉတၢင်း။ ပေႃးမီးၸမ်ႉလႆႈၵွမ်းတၢင်းၵေႃႈလူဝ်ႇၵႂႆႈ ၶိုတ်းၸူဝ်ပၼ်။ ပိၼ်ႇၵၢၼ်ၵူၼ်းတင်းၸမ်လူဝ်ႇလႆႈၽွမ်ႉၵၼ်ၶၸၸမ်ႉၵႂ်ယဝ်ႉ။

....

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. ၵိဝ်ႇလူလၢႆႈလွင်ႈၵူႇပႆႉမီးလၢႆးၵူႇပႆၵိူင်ႉၶိုဝ်လွၼ်ႉလွၼ်ႉ?။ (ပႆတၢင်း ၶိဝ်ႇလေႃႉၵိမ်ၵိုဝ်းၸႆႉၵူႇ)။

2. ၸိုင်းၵေႃႈလၢႆးၵူႇပႆၵိုဝ်းၸၼ်ႉလဝ်ႈၵဝ်ႇမေႃဝ်ႉၵၢၼ်လႆ?၊ ၵၢၼ်မေႃ ထိင်ႈမိဝ်းလႆလၢလၢ?။

3. ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈတမ်းဝႆႉပၵ်းပိူင်ၵေႃႈ လွင်ႈၵႃးလူတ်ႉၽႄႇၵူၼ်းတၢၸိုင်း ၸူးယႆႇဝိင်းလူင်ၶဝ်ၸႆႉမီးယူႇၵူႈမိူဝ်ႉၵူႈဝၼ်း၊ လွင်ႈၸႆႉပိၼ်ယွၼ်ႉ သင်?။ လွင်ႈၸႆႉတေၵိတ်ႇၶၶၶႁႉၵင်ႈလႆႈၵိူင်ႉၶိုဝ်?။

ၵၼ်ၵဝ်း

လွင်ႈႁႃတိၵ်းႁၢၼ်လိူင်ႉတွင်ႉ

ၶေႃႈပွၼ်ႈၸႂ်

ၵီဝ်ႇ,လူလ်ႈလွင်ႈႁႃတိၵ်းၵၢၼ်ႁၢလိူင်ႉတွင်ႉၼႆႉၽြေးပီၼ်လၢဝ်ႈႁေႃးဝႆႉၼမ်ယူႇ။ ၼင်ႇ“မၢၵ်ႈၵၢင်, **8** ပိူင်သီၼ်ႈတၢင်းႁူ,ၼိပ်ႉပၢၼ်,”ၼၼ်ႉယင်းသိုၵ်ႇဝႆႉဝႃႈ– “သမ္မာအာဇီဝ”လွင်ႈလီင်ႉတွင်ႉလူလ်ႈလႆႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ။

လႆႈမၢၵ်ႈမီး 4 ယိူင်ႈ(ဝဂ္ဂပၸ္ၸသုတ်)**ၼၼ်ႉ –**

1. ဥ□သမ္ပာဒါ– **ၵဝ်လႆႈၵၢၼ်ၵြႃးသေၶတ်းၸႂ်ႁဵတ်းႁႃ။**

2. အာရက္ခသမ္ပာဒါ– **ၵီပ်းၶွမ်တွမ်ပိၼ်းၼူဝ်းၼွင်ၵၢၼ်လႆႈမႃး။**

3. ကလျာဏာမိတ္တာ– ႁဵတ်းၵေႃႉၵူၼ်းလီ ပိုင်ႈၵိင်ၽူႈမုၼ်း။

4. သမဇီဝိကတ္တာ–**ၼပ်ႉသွၼ်ႇသေ ၸႂ်ႉၸၢႆႇ။ လႆႈၼပ်ႉသွၼ်ႇၼၼ်ႉ**
မၼ်းလဝ်ႈလိလမ်ႇဝႆႉတီႈၼိုင်ႈဝႃႈ –

ၼိုင်ႈပုၼ်ႈ – ၸႂ်ႉတႃႇၵၢၼ်လူဝ်ႇၵူႈဝၼ်း၊
ၼိုင်ႈပုၼ်ႈ – ၵဵပ်းသွမ်ၶလႈတူဝ်ႈၶၢၵ်ႈလွင်ႈမၢၵ်ႈမီး၊
ၼိုင်ႈပုၼ်ႈ – ဝႆႉတႃႇယၢမ်းၶိုၵ်ႉၶၢႆႈလမ်ႇလွင်ႈ။

ၼိုင်းၼွပ်ႇဝူင်းၵူၼ်းၼႆႉလၼ်ႉၵူၼ်းႁိူၼ်းယႂ်ႇၵမ်ႇၼၼ်တူၵ်းတိမ်ႇၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပိူၼ်ႈၵၢဝ်လွင်ႈယူႇလီလွင်ႈၵိၼ်ယႅမ်ႉလွင်ႈၼုင်ႈဝႆႉလွင်ႈႁဵတ်းလွင်ႈသၢင်ႈ၊ လွင်ႈမၢၵ်ႈမီးၼေႈႁွၼ်းၼၼ်ႉတိုပ်းတတ်းယဝ်ႉ။ လွင်ႈမၢၵ်ႈမီးၼႆႉၵေႃႈလူဝ်ႇ ၶတႇတီႈသွင်ႇၽိုဝ်ႈ၊ ပေႃးသွင်ႇၽိုဝ်ႈမၢၵ်ႈမီးၵင်ႇၵူၼ်းႁိူၼ်းမီးတၢင်းၵိၼ်ႁုမ်ႇ လူမ်ႈၵၢမ်ႇလႆႈမႆႈၸွႆႈ၊ လွင်ႈၵူၼ်းၵိုပ်းၵူၼ်းယၢၵ်ႈၼၼ်ႉတေယူပ်ႈလူင်းၵႂႃႇ၊ ပေႃးသွင်ႇၽိုဝ်ႈမၢၵ်ႈမီးယဝ်ႉၵူၼ်းႁိူၼ်းလူဝ်ႇမၢၵ်ႈမီး၊ မီးၸူဝ်းၼုင်ႈတၢင်းမႆႈ ၸူဝ်းၸွႆႈသုၼ်ႇတူဝ်ပိင်းပေႃးလွမ်းၼင်ႇငဝ်းလႆႈတီႈယူႇၵုတုၶလႈၽွင်းယၢမ်း၊ ပေႃးၵူၼ်းႁိူၼ်းၵူႈၵေႃႉမၢၵ်ႈမီးယဝ်ႉတၢင်းႁိူၼ်းႁႂ်ႈမၢၵ်ႈမီး၊ ပေႃးၵူႈႁိူၼ်းပိၼ် လိူင်ႉၼႆႉလၢင်ႇတေလၢင်ႈဝုၼ်းတင်းဝၢၼ်ႈတင်းၵိူင်ႈတင်းမိူင်းမၢၵ်ႈမီးယဝ်ႉ။

ပေႃးသွင်ႇၽိုဝ်ႈမၢၵ်ႈမီးၵေႃႈ တေမီးတၢင်းႁၼ်လီ မီးၵၢရသႃႇတီႈသူပ်း– လူင်းႁူႇၼိုင်းတွင်ႉသႆႈလွတ်ႇလိမ်းႁူႇၼိုင်းလိူတ်ႈသေယဵၼ်းပဵၼ်ၵဵၼ်ႁိုင်း၊ ႁဵတ်းႁူမ်ႈမီးၵဵၼ်ႁိုင်းႁဵတ်းၵၢၼ်ႁႃငိုၼ်းၶမ်းမုၼ်းၼွင်ၶလႈၵဵၼ်ႁိုင်းတႃႇလိူဝ်ႉ လၢတ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းၶႂ်ႉႁင်ႈၽေးဝၢၼ်ႈၽေးမိူင်းလႆႈတဵမ်တဵမ်ထူၼ်ႈထူၼ်ႈ။

လႆႈႁဵတ်းလႆႈသၢင်ႈ

1. လွင်ႈမၢၵ်ႈမီးၼႆႉလိူဝ်သေႁဵတ်းၵၢၼ်ႁႂ်ႈၵၢၼ်ၽေးၵျႉၶႃၼၼ်ႉ ၵၢၼ်လႅင်ႉၽေးႁိူၼ်းၵေႈ ပဵၼ်ၵၢၼ်မၢၵ်ႈမီးၶၢၼ်ၵမ်ႉထႅမ်သွင်ႉၽႂ်ႈၽေးႁိူၼ်းယူႇ။

2. ပေႃးဝၢင်းႁိူၼ်းႁၢင်ႈၽုၵ်ႇ,တူၼ်ႈမၢၵ်ႇ,ဝႆႉပၼ်ၵူၼ်းႁိူၼ်းၵိၼ်၊ ၽုၵ်ႇ,ၽၵ်းၽုၵ်ႇ,မၢၵ်ႇ,ၽိတ်ႇဝႆႉၵိၼ် ပေႃးၶွၵ်ႇ,ၼမ်ၵေႃႈလၢင်ႈၶႃပူး၊ ယႃႇပေႃႉႁႂ်ႈမီးတီႈပိၵ်ႉလႆႈ။ ၼင်ႇႁိုဝ်မၢၵ်ႇ,မႆႉၽၵ်းၶိဝ်ႁဝ်းပေႃးတေၶွၵ်ႇ,ၼမ်ၼၼ်ႉႁႃၽုၼ်ႇ,မၼ်းသႂ်ႇ,ပၼ်၊ သူၼ်ၸွႆႈဝၢင်းႁိူၼ်းၼႆႉၵမ်ႉပၼ်သွင်ႇၽႂ်ႈႁူလ်ႈၶမ်ႇ,ၵူး မၼ်းလၢင်ႈလၢတ်ႈၸၼတၢင်းယၢမ်ႈၼမ်ႉလွၵ်းလဝ်ႈႁိူၼ်းၸလႈလူဝ်ႇ,မေႃသွၼ်ႇ,လွၵ်းလီလီသေလုမ်းလႃးႁႂ်ႈ၊ ဝႆႈပၢတ်ႇ,ၶဝ်ႈၸွႆႈၼၽေးယဝ်ႉၵေႃႈ လီၽုၵ်ႇ,ၽၵ်းတၢင်ႇ,မိဝ်းထိင်ႈမူၼ်ၼင်ႇ,ၽၵ်းမီ,ၽၵ်းႁေႃထူဝ်ႇ,ပူၵ်းထူဝ်ႇ,ၶၢမ်း ထူဝ်ႇ,လူင်ၸလႈမွၵ်ႇယႃးလုတ်ႇ,လူဝ်ႇၼႆႉ၊ မၼ်းလၢင်ႈၵမ်ႉထႅမ်လွင်ႈၵိၼ်ယိမ်ႉႁဝ်းထိင်ႈ၊ လူဝ်ၼၼ်ႉလူဝ်ႇ,မေႃၽုၵ်ႇ,ၽၵ်းၶၢၼ်လၢင်ႈၸိုၼ်ႈႁူဝ်ႉၸိုၼ်ႈသင်ႉ။

3. ၸွႆႈၸွပ်ႇ,ဝူင်းမုၵ်ႉ,လုမ်းၶမ်ႇ,ၼၼ် ဝၢၼ်ႈၸူင်ႇ,လဝ်ႈၵဝ်ႇ,ၼၼ်ႉ ပေႃးပဵၼ်လႆႈ ႁႃၵူၼ်းမီးတၢင်းႁူႉမႃးပိုတ်ႇ,သွၼ်ပၼ်ၵၢၼ်လႅင်ႉလူသတ်းၸလႈၵၢၼ်မေႃတိၼ်မေႃမိူဝ်း တႃႇႁႂ်ႈၵူၼ်းၸွႆႈႁိူၼ်းမေႃႁႃၵိုၼ်း မိူဝ်ႈမီးယၢမ်းတူဝ်ႈတၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

4. ပေႃးတေလႅင်ႉသတ်းလူင် လႅပ်ႈႁဵၼ်းလႆႈလႅင်ႉၸိုတ်းၵၢပ်ႈၸလႈလႆႈယူတ်းယႃလူဝ်ႇ,ၽၢင်ႉသတိယႃႇ,ႁႂ်ႈၵၢၼ်လႅင်ႉသတ်းႁဝ်းၼၼ်ႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈၵူၼ်းယူႇ,ၵိူမ်ႈႁိမ်းလမ်ၸဝ်သုၵ်ႉယုင်ႈလွၵ်လွမ်း၊ ႁႂ်ႈမီးၸွၵ်ႈမီးလဝ်ႉလီလီ။

5. ၵႆႉလုၵ်ႉၸဝ်ႉၸဝ်ႉ ပတ်းၽဵဝ်ႈလိုမ်ႈလႆႇၵွမ်ႈႁိူၼ်းၶလႈဝၢင်းႁိူၼ်း ပေႃးယဝ်ႉလဵင်ႉၵႆႇမူဝူဝ်းၵႂၢႆးမႃႉႁူတ်းၼမ်ႉသူၼ်ၽၵ်း၊ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈၽၢၼ် ႁွတ်းၼႆႉပဵၼ်လွင်ႈၶၢၼ်ႉတူင်ႉၶၢၼ်ႉၼိုင်ယဝ်ႉ။

6. ၼူဝ်းၵွႆႉသွႆႇႁူႈဝၼ်းၼႆႉ မၼ်းလုၵ်ႉတီႈၵႆႉႁဵတ်းၵႆႉသၢင်ႈၼၼ်ႉသေလႆႈ မႃး၊ လွင်ႈမၢၵ်ႈမီးၼၼ်ႉဢိင်ၼိူဝ်လွင်ႈမေႃမိူတ်ႇပိူင်းၼၼ်ႉပဵၼ်မႃး၊ ၼိုင်ႈဝၼ်းႁွမ်လႆႈၼိုင်ႈဢိတ်း ထိုင်ၼိုင်ႈပီတေလၢင်ႈမီးမႃးပဵၼ်ႁဵင် ပဵၼ်မိုၼ်ႇ၊ ၼႆႉလၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈမီးႁႅင်းသိုဝ်ႉၼူဝ်းယိပ်းၼူဝ်းသွႆၶလႈ ဢဝ်ႁဵတ်းငိုၼ်းတိုၼ်းၵႃႉၶၢႆသေ ပဵၼ်လၢႆးလႆႈငိုၼ်းတူဝ်းတွၼ်းမႃး၊ ၽဝႃႉတူဝ်ႁဝ်ႇဝႃႈတေလူမ်ၵွႆႈႁၢင်ႈလီမႃး။

7. ၼပ်ႉသွၼ်ႇတူၺ်းဢၼ်ႁဝ်းလူဝ်ႇၵွႆႉလေႃႇၼၼ်ႉ ႁဵတ်းပဵၼ်ၸွပ်ႇပိူင် မၼ်းဢွၼ်တၢင်း၊ ပေႃးယဝ်ႉဢိင်ၼိူဝ်ၼႆႉသေဝၢင်းၽိူၼ်ၼင်ႇႁိူဝ် ပေႃးတေႁၢလႆႈငိုၼ်းၼမ်လိူဝ်ဢၼ်ႁဝ်းၼပ်ႉသွၼ်ႇဝႆႉ တၢႇၵွႆႉလေႃႇ ႁူႈလိူၼ်ဢမ်ႇၼၼ်ႁူႈပီၼၼ်ႉသွင်ပုၼ်ႈ၊ တီႈတႅၵ်ႈမၼ်းဢၼ်ႁဝ်း လူဝ်ႇၵွႆႉလေႃႇၼိုင်ႈလိူၼ်ၼႆႉ တူၵ်းယူႇ **2,000** ၼႆလိုင်ဢၼ်ႁဝ်း လူဝ်ႇႁဵတ်းႁၢလႆးလႆႈမၼ်းၼၼ်ႉဝၢင်းၽိူၼ်ဝႆႉသေ **6,000** ႁူၵ်း ႁဵင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ႁၢလႆႈမႃးယဝ်ႉ –

(ၵ)တၢႇပုၼ်ႈၼိုင်ႈဝႆႉတၢႇႁဝ်းၵိၼ်ႁဝ်းလူႇ။

(ၶ)တၢႇပုၼ်ႈၼိုင်ႈၽွၢင်ႉဝႆႉတၢႇမူဝ်ႈႁဝ်းၶိုၵ်ႉၶၵ်ႉလမ်ပီၼ်။

(င)တၢႇထႅင်ႈပုၼ်ႈၼိုင်ႈသမ်ႉ ႁူႈမၼ်းပီၼ်တၢႇမၢၵ်ႈမီးလဝ်ႈ ၵဝ်ႇၶလႈ ပီၼ်သရေႇၼႄႈတၢတူဝ်ၵဝ်ႇၵိုၵ်ႇပႃးလိူဝ်ႉလၢတ်ႈ ဝၢၼ်ႈမူင်း။

ပေႃးႁဵတ်းၼႆပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းမိူင်းတႆး ၵူႈလၢဝ်းမိူဝ်းတၵ်းတေပဵၼ်ငဝ်ႈၶၢမ်ႇ, ပိုၼ်ႉႁၢၼ်တေမၢၵ်ႈမီးသိုၼ်ႈသၢင်ႉသိုၼ်ႈသုင်ၵွႆႈ။

8. တႃႇတေႁဵတ်းမၢၵ်ႈမီးလီပဵၼ်ၵွႆႈထိုင်ႈၼၼ်ႉ ၵၢပ်ႈပၢၼ်ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ ပိုၼ်ႈပူၵ်းတၢင်ႈၸွမ်ႇပၼီႇ(COMPANY)ၸလႈ မိူဝ်းၼႆႉၼိူင်ႈၵၢၼ် (NET WORK)လိူဝ်းၼႆႉ။ လီလီပ်ႈႁဵၼ်းသေယဝ်ႉပူၵ်းတင်ႈႁင်း ႁဝ်း တေလၢင်ႈမီးၽွၼ်းလီသုၼ်ႇတူဝ်ၽွၼ်းလီၵူၼ်းၼမ်ၸလႈၽွၼ်း လီၵူႈၽႅဝ်ႇၽႅဝ်ႇ၊ တိုၼ်း(ႁၢလၢင်း)ပိူင်လူင်မၼ်းၼႆႉႁၢမ်ႇလိုဝ်ႈငိုၼ်း၊ ပဵၼ်တၢင်းႁူႉ(KNOWLEDGE)ႁၢၼ်သိုတ်းၵၢပ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

9. ၼၼ်းလွင်ႈႁဵတ်းၵၢၼ်ၼႆႉႁၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈမီးယူႇ **5**ပိူင်။(ႁၢၼ်ပဵၼ်လွၵ်း ပိူင်–ၽႅၼ်–လၢတ်း–ထတ်း–ၸမ်း)။

– ႁဵတ်းသင်ၵေႃႈႁႂ်ႈတမ်းလွၵ်းပိူင်သေႁဵတ်း(BE SYSTEMATIC)။

– ႁဵတ်းသင်ၵေႃႈႁႂ်ႈဝၢင်းၽႅၼ်ၵၢၼ်(PLAN)ၵွၼ်ႇ၊ တီႈဝၢင်းၽႅၼ် ၵၢၼ်ၼၼ်ႉႁႂ်ႈပိုၼ်ႉသွၼ်ႇၼပ်ႉပႃး **5W 1H** တႃႇသေႇ။

WHAT တေႁဵတ်းသင်?။

WHO ၽႂ်တေႁဵတ်းသင်?။

WHEN တေႁဵတ်းမိူဝ်ႈလႂ်?၊ ႁႂ်ႈယဝ်ႉမိူဝ်ႈလႂ်?။

WHERE တေႁဵတ်းတီႈလႂ်?

WHY ၵွပ်ႈသင်ၸင်ႇလႆႈႁဵတ်း?။

HOW တေႁဵတ်းလိူင်ႉႁိုဝ်?၊ လူဝ်ႇသင်လၢႆလၢႆ။

– ဝၢင်းၽႅၼ်ယဝ်ႉ ႁႂ်ႈၵုမ်ႇၵုမ်းသပ်းလႅင်းလီငၢမ်းတေႃႇၵၼ်သေ လၢတ်းၵၢၼ်လႅၵ်ႈၸၽပုၼ်ႈၽွၼ်းပၼ်ၵၼ်(**MANAGE**)။

– လၢတ်းၵၢၼ်ယဝ်ႉ ႁႂ်ႈထတ်းသၢင်ႈလွမ်းလွင်ႈလီလွင်ႈလႃႉသိုတ်း

ၼိုတ်းလမ်လမ်(**INSPECT**)။

– ပေႃးမီးလွင်ႈလႃႇၵေႃႈ မူၼ်ႉၶမႃးၼိုတ်းၼိုတ်းလမ်လမ် (**COR-RECT**)။

10. ၼိုင်းလွင်ႈၵၢၼ်လိူင်ႉတွင်ႉၼႆႉ သမ်ႉၵမ်ႇလီလူင်လိူမ်းၶေႃႈၼိူၵ်ႉယဝ်ႇ ပႃႈတိုဝ်ႈလူဝ်းၼႆႉ –

ၵ. ၸိုင်ႈၸိူတ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇမၼ်ႈလွမ်းတြႃး။

ၶ. ၸိုင်ႈမေႃလိူၵ်ႇၶၸွင်သုၼ်ႇတူဝ်ၶလႆႈၶွင်သုၼ်ႇၸူမ်ႈ။

င. ၸိုင်ႈမီးႁၢမ်းမၼ်ႈႁၢမ်းၵိူမ်း၊ ႁၢမ်းၸဝ်းၸိုင်ႈပူၼ်ႈယုမ်ႇယမ်တမ်း လိူဝ်လႆႈ။

ၸ. ၸိုင်ႈမီးလွင်ႈၸတ်းၸၢၼ်။

....

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. ၵီဝ်ႇလူလုၺ်ႈလွင်ႈမၢၵ်ႈမီးၼႆႉ ၸွင်ႇပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသွၼ်ဝႆႉဝႃႈၶၢမ်ႇ တၢပ်ႈမၢၵ်ႈမီးလီပဵၼ်သင်?၊ မီးလၵ်းထၢၼ်သၢၵ်ႈသေႇၸင်ႇႁိုဝ်?။

2. ႁွပ်ႈသင်ၶလႈပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၼႆႉ ၽႂ်ႇၸိုင်ႈၶသႉ "လေႃးၽႄ" ယဝ်ႉ ၽႂ်ႇၸိုင်ႈသမ်ႉသွၼ်လွင်ႈ "လႂ်ႈမၢၵ်ႈမီး" လႃႇ?။

3. ႁူႈပွၵ်ႈၽႂ်ႇၸုၸဝ်သူၼ်ၵွႆႈလွင်ႈၸွမ်ႇပၸီႈ၊ ၽႂ်ႇသႂ်ႈၸဝ်သမ်ႉသူၼ်ၵွႆႈလွင်ႈသိမ်းပဵၼ်ၸွင်ၵိူဝ်ႉၸၢတ်ႈ(**NATIONALISATION**) သေ ႁွင်ႉဝႃႈပဵၼ်ၸွင်ႁူၼ်းမိူင်းလွၼ်ႉလွၼ်ႉ၊ ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉမေပႂ်းမၢၵ်ႈမီး ၸဝ်လဝ်ႈဝႃႈ ၵၢပ်ႈပၢၼ်တေႃႈလိဝ်ၽႂ်ႇသႂ်ႈၽႂ်ႇၸုတင်းသိင်ႈဝႂ်ႇမႃး သူၼ်ၵွႆႈလႂ်ႈႁူၼ်းမိူင်းပဵၼ်လဝ်ႈၸွင်ၶတႉၶတႉ (**PRIVATIZA-TION**)ၼႆႉၼႄႉၸွင်ႇလဝ်ႈၵဝ်ႇပႃႈႁူႉ?။ ပေႃးပွႆႇႁူႉလိူင်တွင်ႈထၢမ် ၵေႃႉႁူႉၸဝ်သေလၢတ်ႈၶၼေၢင်းၵၼ်ထိုင်လဝ်ႈၵဝ်ႇဝႃႈ တႂ်ႈၵဝ်းထုၵ်ႇ ၵတ်းလိုင်ႉႁိုဝ်?။

4. ႁူဝ်းရီးယူဝ်းၼႆႉ ပႂ်းမၢၵ်ႈမီးၸဝ်ၸိုၼ်ႈဝႂ်းလူဝ်ၵိင်းၵလိတ်ႈ၊ ႁွပ်ႈၸဝ် လူင်းတိုၼ်းၼွင်းၵၢၼ်ပႂ်းပၼ်ႉလႃႇၼမ်လူဝ် ၵိင်းၵလိတ်ႈၼႆႉၼႄႉ ၸွင်ႇပႃႈႁူႉ?။ လွင်ႈၼႆႉႁၼ်ထိုင်ဝႃႈတၢင်းတႂ်းထုၵ်ႇၵတ်းႁိုဝ်?။

ၵၼ်သိပ်း

လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇ □ တွၼ်ႈၼိုင်ႈ

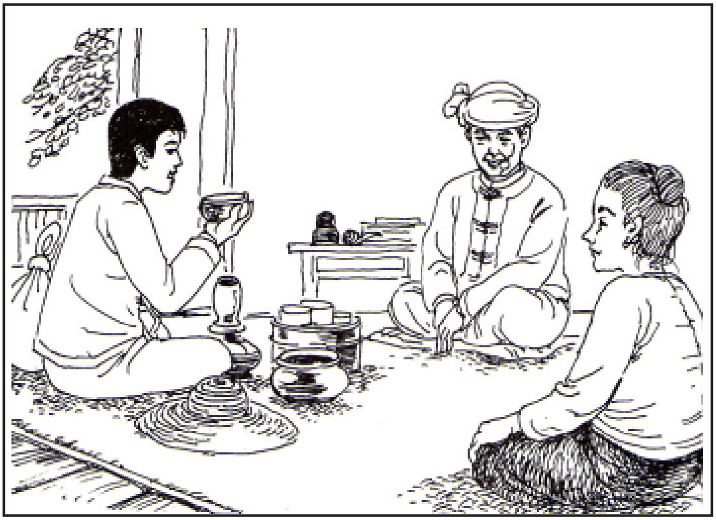

ၶေႃႈပွၼ်ႈၸႂ်

ဂါရဝေါစ —(ၸၼလွင်ႈၼပ်ႉထိုဝ်တီႈၵၼ်)။
နိဝါတောစ —(ဝႆႉၸႂ်ယွၼ်ႇ ယၢၼ်းႁူမ်ႈႁွမ်းၵူႈၵၼ်)။
ခန္တီစ —(ယူၼ်ႉၵၼ်ႈတေႃႇၵၼ်)။
သောဝစဿတာ —(ထွမ်သူပ်းၶၢဝ်ႇၵႂၢမ်းၵၼ်)။
တေံမင်္ဂလမုတ္တမံ —(ၼႆႉပဵၼ်မၼ်ႇၵႃႇလူင်ၸိုၵ်ႉတွၼ်းယဝ်ႉ။

ၵႂၢမ်းၽြေးပဵၼ်လဝ်ႈသင်သွၼ်ဝႆႉ ၼၼ်းမၼ်ႇၵလႃႇသုတ်ႈတွၼ်ႈၼႆႉပဵၼ်တီႈၸိုၵ်ႉ ၶမ်ႇၼၼ်းလွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇၵၼ်ယဝ်ႉ။ ပေႃးမီးႁူၼ်းသွင်ၵေႃႉၸိုၼ်ႈၼိူဝ်

ၼႆႉလွင်ႈ ၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇၵေႃႈမီးမႃးၸွမ်း၊ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉသေပဵၼ်မႃး ႁူၼ်းၼိုင်ႈၵေႃႉၼႆႉ ပၵ်းပိူင်တႃႇတေၸႂ်ႉတိုဝ်းၼႂ်းၵၢၼ်ၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇ ၼၼ်ႉမီးမႃးၼမ်၊ ပၵ်းပိူင်ၼႆႉ ၵေႃႈတူၵ်းပဵၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းႁူၼ်းႁူႈၵေႃႉယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈသြႃႇဝေႇပုင်ႇလ ၸင်ႇဝႃႈ"ပဵၼ်ႁူၼ်းမႃးၼႆႉလူဝ်ႇႁဵတ်းဝတ်ႈတြႃး(ပုၼ်ႈ ၽွၼ်း)" ပုၼ်ႈၽွၼ်းဢၼ်ဝႃႈၼႆႉယူႇၼႂ်းၶွပ်ႇတူင်ႇသီႇလ၊ ပေႃးဢမ်ႇ ယွမ်းႁဵတ်းၸွမ်းပုၼ်ႈၽွၼ်းတူဝ်ၵဝ်ႇၵေႃႈသီႇလဢမ်ႇတဵမ်ထူၼ်ႈ၊ ပေႃးသီႇ လဢမ်ႇတဵမ်ထူၼ်ႈႁိုဝ်တေလႆႈသမႃႇထိ၊ ပေႃးသမႃႇထိဢမ်ႇလႆႈ–သမ်ႉတေ ႁဵတ်းႁိုဝ်မီးပၼ်ႇလႃႇ။ ပေႃးဢမ်ႇမီးပၼ်ႇလႃႇတေႁဵတ်းႁိုဝ်လႆႈၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ ၼႆယဝ်ႉ။

ၵႉ ပုၼ်ႈၽွၼ်းႁူၼ်းၼိုင်ႈၵေႃႉတေႃႇႁူၼ်းတင်းသဵင်ႈတင်းလၢႆ။

1. ယႃႇၶီႇတဵၵ်းပေႉၵိၼ်ၵၼ်ဢဝ်တၢႆၵၼ်။
2. ယႃႇလၵ်ႉယႃႇၸူၼ်ၵၼ်။
3. ယႃႇႁူတ်ႉလုၵ်ႈထုၵ်ႇမေးၵၼ်။
4. ယႃႇပႅတ်ႉၵိၼ်လႅၼ်ၵိၼ်ၵၼ်။
5. ၶွင်မဝ်းမိင်းၼႆႉ ၸၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈလိုမ်းတူဝ်လိုမ်းၶိင်းသေပူၼ်ႉ တၢင်းၽိတ်းလူင် 4ပိူင် ပႃႈၼိူဝ်ၼႆႉၶလႈငိူင်ႉၶဝ်ႈၸင်ႇလီ တီႈသုတ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လင်ႇၵႃႇၽၢႆႇတၢႆးမီးဝႆႉဝႃႈ –

လွင်ႈၶႃႈႁႅမ်ပိူၼ်ႈတၢႆ – လွင်ႈလၵ်ႉလၢႆၸူဝ်းပိူၼ်ႈ
လွင်ႈၶလႇသူၼ်ႈၽိတ်းၼၢင်း – လွင်ႈလႅၼ်ၽၢင်းလၢတ်ႈပိူၼ်ႈ
တၢင်းၵႃႈၼႆႉသီႇယိူင်ႈ – ပဵၼ်ၶိူင်ႈၵိလေႇသႃႇလမ်းဝဝ်းၶတႉယဝ်ႉ။
(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

ၶႉ ပဵၼ်ႁူၼ်းယဝ်ႉပေႃးလႆႈပဵၼ်လုၵ်ႈလၢင်းပိူၼ်ႈမႃးၵေႃႈ ႁူႉမီးပုၼ်ႈ

ၽွၼ်းလုၵ်ႈမူၼ်ၶင်ႇလင်ႇၵႃႇတီႈတေႃႈၼႆႉလိလမ်ႈၸၼဝႆႉယဝ်ႉ။

* *လီင်ႉလၢႆၸၽႄးႁုင်ႇၵၢင်ႈ – ၶတ်းသၢင်ႈၼႄႈၵၢၼ်ပွင်*
ႁႂ်ႈၵိုင်ႇပုတ်ႈႁိုၼ်းၸယး – လူႇပၼ်ၶေႃးၸၽႄႇႁွတ်ႈ
တူလၢႆးလူလိူဝ်ႉမိူဝ်းၵႂႃႇ – ဝၢတ်ႈတႃႇလုၵ်ႈလၢင်းၵျီတ်း
ၵျႃႈယိူင်ႈ ၼႆႉယဝ်ႉ။
(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

* *“မာတာပိတုဉပ□ခ်နံ့”ၵၢၼ်လီင်ႉလူပေႃႈၸမႈၼႆႉပီၼ်*
မင်ႇၵလႃႇပိူင်ၼိူင်ႈယဝ်ႉ။

င။ ၼွၵ်ႈသေပီၼ်လုၵ်ႈပိူၼ်ႈယဝ်ႉ ၵေႃႉၵၢၼ်လႆႈပီၼ်မေႃးပေႃႈၸမႈပိူၼ်ႈ ထိင်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁႂ်ႉတၵ်းလႆႈၵျၢပ်ႇပုၼ်ႈၽွၼ်းပေႃႈၸမႈၶင်ႇတီႈတေႃႈၼႆႉ။

* *ၸၵျႉၵင်ႈလွင်ႈတၢင်းၶီ – မိူင်ႈၵၢၼ်လီၵွႆႉသၢင်ႈ။*
ၵွႆႉတိုၵ်းၵျီၼ်းပၼ်ႇလႃႇ – ၸၽႄၵေႃႉၵၢႇပၼ်တိုၼ်း
ပွင်မိင်ႇၼႄႈႁိုၼ်းသဝ်း – ဝတ်ႈၵျဝ်းပေႃႈၸမႈမီးၵျႃႈယိူင်ႈ။
(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

* *ပုတ္တဒါရသသင်္ဂဟော လီင်ႉလူယုၵ်ႉယွင်ႈလုၵ်ႈလၢင်း*
ၼႆႉပီၼ်မင်ႇၵလႃႇပိူင်ၼိူင်ႈယဝ်ႉ။

လ။ လိူဝ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵူၼ်းၵူႈၵေႃႉလႆႈၵျႃႇၵျႃႇပိူၼ်ႉႁႂ်ႉတၢင်းမေႃတီႈပိူၼ်ႈ။ လႆႈပီၼ်လုၵ်ႈၵျီၼ်းပိူၼ်ႈၼႆႉၵေႃႈ ႁႂ်ႉၵႃႈလႆႈၵျပ်ႉပုၼ်ႈၽွၼ်းလုၵ်ႈၵျီၼ်းမူၼ်ၶင်ႇတီႈတေႃႈၼႆႉ။

* *ၵႆႉလီတ်းမဝ်ယႃႇလိုဝ်ႈ – ထွမ်ႇၼေႃႈလိုဝ်ႈၵၢမ်းသွၼ်*
ၵွၵ်ႇၵျပ်ႉတၵ်ႉႁႂ်ဝ်တၢင်း – ယူႇၵိင်ၶၢင်းလီင်ႉလူမ်ႈ

ၶတ်းၸႂ်ႁဵၼ်းပၼ်ႇလႃႇ– ဝတ်ႈတႃႇလုၵ်ႈႁဵၼ်း ႁဵတ်းႁႃႈ ယိူင်ႈ။

(သိင်ႇၵႃႇလေးဝႃႇတသုတ်ႈ)

သႉ ပေႃးပဵၼ်ၵေႃႉဢၼ်လႆႈသင်ႇသွၼ်ပွၼ်ႈမႅင်ႇ ပိုၼ်ႉႁူႉတၢင်းမေႃပၼ် ပိူၼ်ႈၵေႃႈလႆႈႁၢပ်ႇပုၼ်ႈၽွၼ်းၶူးသွၼ်မိူၼ်တီႈတွၼ်ႈၼႆႉ။

✱ *သွၼ်မႅင်ႇလွင်ႈႁူႉႁၼ် – လၢတ်ႈပၢၼ်လွင်ႈလီလႃႉ*
တၢင်းမေယႃႇသိူင်ႇလွင်ႈ – ၸိူင်ႈၵိတ်ႇၸွင်ႈၶႄႉၶိၼ်
သူင်ႇႁွတ်ႈတီႈလီသဝ်း – ဝၢတ်ႈႁဝ်းၶူးဝႃးမီးႁႃႈယိူင်ႈ။
(သိင်ႇၵႃႇလေးဝႃႇသုတ်ႈ)

ၺႉ ပဵၼ်ၵူၼ်းမႃးၵေႃႈႁူႉမီးဢူၺ်းၵေႃႉဢူၺ်းၶသႈ၊ ပုၼ်ႈၽွၼ်းႁဝ်း လူဝ်ႇႁဵတ်းပၼ်ၶဝ်တွပ်ႇပၼ်ၶဝ်ၵေႃႈႁူႉမီးၸွမ်းယဝ်ႉ။

1ႉ *ယိုၼ်ႈယေႃးပၼ်မႅင်ႇၸိုင်ႈ – ဝႆႉၼင်ႇယိူင်ႈတူဝ်ႁဝ်း*
ၸွႆႈလွင်ႈမၢၵ်ႈမီးဢၼ် – လၢတ်ႈႁၢမ်းဝၢၼ်ၶေႃႈၸိုၼ်ႈ
တင်ႈၸွႆႈၸွမ်းသတ်ႉလႃႇ – ဝတ်ႈတႃႇၵေႃႉလီႁူၺ်းႁႃႈယိူင်ႈ။

2ႉ *ပွႆႉလူၸိူဝ်ႈလိုမ်းႁႃႇ – ပွႆႉတႃႇၸိူင်ႈၸူဝ်းလႅင်း*
ၶႄႉၸွႆႈလွင်ႈတၢင်းႁူဝ် – ၽေးလႃးတူဝ်ဢမ်ႇၽေႈ
ယွင်ႈၸိူဝ်းလုၵ်ႈလၢၼ်ႁႃႇ – ဝတ်ႈတႃႇၵေႃႉလီႁဵတ်း ႁႃႈယိူင်ႈ။

တႉ ထိုင်ၶၢဝ်းမွၵ်ႇၶၢဝ်းမၢၵ်ႇသေ လႆႈပဵၼ်ၸေႈႁိူၼ်းတႃယေးမႃးၵေႃႈပုၼ်ႈ ၽွၼ်းၽူဝ်မေးၼႆႉမီးမႃးၸွမ်းၵမ်းလႅဝ်ယဝ်ႉ။

1ႉ *ၼင်ႈပဵၼ်ၽူဝ်မေးဢၼ်ႁႃႇတေႃႇၵူဝ်ႈလိုင် တီႈၵေႇသုတ်း*
တေလႆႈမီး –

သီလ (ႁၢပ်ႇပုၼ်ႈၽွၼ်းၽူဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းမေးတီႈၵၼ်)။
သၻ္ဓါ (လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ၵၼ်ၸလႈ ဢမ်ႇၸွၵ်ႈလွႆတေႃႇၵၼ်)။

ၶိုၼ်ႈပဵၼ်ၽူဝ်ၸမေးၵၼ်ၵႂႃႇလၢတ်ႈၼေႈပၢၼ်လိုၼ်းၵေႈ တေလႆႈမီးပႃး ထႅင်ႈ –
ဒါန (လွင်ႈယိုၼ်ႈမႅင်ႇ)။
ပညာ (လွင်ႈႁူႉတၢင်းႁၼ်)မိူၼ်ၵၼ်။

2. မေးမီး 7 မဵဝ်း

ယႃႇၶိုၼ်ႈလႆႈပဵၼ်မေးၽူးလၵ်ႉ၊ မေးၸုၼ်၊ မေးႁႃတၢင်းတၢႆသွၼ်ႇ ၽူဝ်။
ၶိုၼ်ႈလႆႈပဵၼ် မေးမိူၼ်ၸမႄး၊ မိူၼ်ၼွင်ႉ၊ မိူၼ်ၵူလၢင်းၵေႃႉ၊ မိူၼ်ၶႃႈႁၢႆး။

3. ပုၼ်ႈၽွၼ်းၽူဝ်

ၼွင်ႉလိူဝ်ႈလီႁၵ်ႉၼေႇ – ယႃႇလၢတ်ႈၵျႃႇၵၢမ်းမဝ်
ယႃႇၸလႇၵူတ်ႉၽိတ်းၼေင်း – ၸိူင်ႈၸွင်ဝၢင်းၼွပ်ႇယိုၼ်ႈ
ႁႃပၼ်ၸူဝ်းလီပ်ႈၼေႇ – ဝတ်ႈတႃႇလဝ်ႈၽူဝ်ၸွတ်ႈႁႃႈယိုင်ႈ။
(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

4. ပုၼ်ႈၽွၼ်းမေး

ၸိုင်ပွင်လွင်ႈႁိုၼ်းယေး – လၢႆႇပတ်ႉလေးၵွမ်ၵီႈ
ယႃႇလၢဝ်းၽိတ်းၵႃႇမေႇ – လွႆႁၵ်ႉသေႇပိူင်းၸိုဝ်း
ယႃႇၸၢၼ်ႉၼေႇၵိုၼ်ၵၢၼ် – မီးၵၢၼ်တႃႇၼေင်းမေး ႁႃႈယိုင်ႈ။
(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

ထ။ ပေႃးဝႃႈႁူၼ်းသွင်ၵေႃႉၶိုၼ်ႈၼိူဝ်ယူႇႁူမ်ႈၵၼ်ၵေႃႈ၊ ၵေႃႉၼိုင်ႈႁူႉတေ ပဵၼ်ႁူၼ်းၵႂၼ်ၸလႈၵေႃႉၼိုင်ႈတၵ်းပဵၼ်ႁူၼ်းလွမ်ႈယဝ်ႉ။

1. ဝတ်ႈတြႃးၵေႃႉၵႂၼ်
လီင်ႉတီမ်ၶေႃးၵိမ်ႇၸီၼ်ႈ – ၶပ်းမီင်ႇမီၼ်ႈၵၢၼ်ငၢၼ်း
မိူဝ်ႈလီပ်းသီပ်ႇယႃႇၵၼ် – တၢင်းၵိၼ်ပၼ်ၽီင်ႇသီင်ႈ
ထိုင်ယၢမ်းၶႅၼ်ႈပွႆႇႁႆႈ – ဝတ်ႈတႃႇၵေႃႉၵႂၼ်မီး ႁႃႈယိူင်ႈ။
(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

2. ဝတ်ႈတြႃးၵေႃႉလွမ်ႈ
ၸွမ်းတူၵ်းလိၼ်းလင်ယဝ်ႉ – လုၵ်ႉထႃႈလဝ်ႈၵႂၼ်တၢင်း
ပၼ်ယဝ်ႉလင်ႇႁွႆႈၵႃဝ် – ႁီတ်းၵၢၼ်ၶဝ်ႁုမ်ႇထူၼ်ႈ
ယွင်ႈၵၢမ်းလဝ်ႈလီၸႃႇ – ဝတ်ႈတႃႇၵေႃႉလွမ်ႈမီး ႁႃႈယိူင်ႈ။

ၽူႈၵႂၼ်ႁူဝ်ၵၼ်ဝႃႈၸႂ်ႉမီးပုၼ်ႈၽွၼ်းၸၵ်းၸႃႇ၊ ဝၢၼ်ႈမိူင်းၵၢမ်ႇလီၵေႃႈ ပိူၼ်ႈၶၸႃးၶုၼ်မိူင်းၶုၼ်ႁူၼ်းလင်ႇဝႃႈၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၵဝ်လႆၢးသင်ႇသွၼ် ပွၼ်ႈဝႆႉမီးၸမ်ႇ။

1. ၵုင်ႇၽူႈၸမ်းၸႃႈ **6** ယိူင်ႈ။
ယိူၼ်ႉ–တိူၼ်ႇ–လုၵ်ႉ–ၶၽ–ပၼ်–ပူၼ်ႉႁၼ်–ၶေႃးလူ ၸႃႇ။

ၵုင်ႇၵၢင်ႇၵႃႇႁူၼ်းလူင် **6** ယိူင်ႈ
(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

ၸႃႇယၵ **6** ပိူင် (SIX PRINCIPLES FOR LEADERS)

1. *ၵႃႉၶၼ် (DILIGENCE)*
2. *တိုၼ်ႇတူဝ် (ALERTNESS)*

3. ၵေႃးလူ (GUARD OVER SUBJECTS)

4. ယိူၼ်ႉၵၼ်ႈ (TOLERANCE)

5. ၸိၵ်ႈၸၽေၸူဝ်းၸွင်ၸလႆႈၵုင်ႈမုၼ် (DISTRIBUTION)

6. ၼမ်ႈလွၵ်ႈထတ်းသၢင်ႇလီ (CONSIDERATION)

2. ၵႃႉတိ **4** ပိူင်ၵၼ်ၽူႈၵွၼ်ႉႁူဝ်လူဝ်ႇၶိူင်ႉၸဝ်ႈ
ႁၵ်ႉ–ၸင်း–ၵူဝ်–ၵွင်မိူင်၊ ပေႃးၽိုဝ်ႉၼိူင်ႇၼႅဝ်ႉတၢင်းလွမ်း၊ ယူပ်ႈယွမ်းၸင်ႉ လိူၼ်ႉလွင်ႈ။

ၵမ်ႉလွမ်းၵႃႉတိတြား **4** ပိူင် (PARTIALITY, BIAS)

1. ဆန္ဒာဂတိ (ႁၵ်ႉ) ႁၵ်ႉမိူတ်ႈသေၸလႆႈလွမ်းလွၵ်ႈၼႅဝ်ႉတၢင်းလွမ်း။

2. ဒေါသာဂတိ(ၸင်း) ၸင်း၊ လွၵ်ႈလမ်သေၸလႆႈၵၢဝ်လွၵ်ႈၼႅဝ်ႉတၢင်း လွမ်း။

3. ဘယာဂတိ(ၵူဝ်) ၵူဝ်ထုၵ်ႈၽေးသုဝ်ႈတူဝ်သေၸလႆႈလွမ်း လွၵ်ႈၼႅဝ်ႉတၢင်းလွမ်း။

4. မောဟာဂတိ(ၵွင်) ၵမ်ႉႁူႉၵမ်ႉလွၵ်ႉလၢၼ်ႉသတိပၼ်ႈ လႃႇသေၼႅဝ်ႉတၢင်းၸွတ်ႈၵွႆႈ။

3. တြားၸုၼ်တိုဝ်းၵမ် **10** ပိူင်

ၸုၼ်တိုဝ်းၵမ် **10** ၶေႃႈ (TEN GUIDING PRINCIPLES FOR ADMINISTRATORS)

1. ဒါန(GIVING)ၵမ်ႉလီၼ်ႉတေႃႉၵူၼ်းမိူင်း။

2. သီလ(SELF CONDUCT)မီးတင်းၵူၼ်ႈၵွၼ်ႉသေ ၽွင်းငမ်း။

3. ပရိစ္စာဂ(GIVING UP,SACRIICE)ပုၼ်ႈတႃႇၽွၼ်းလီ တင်းၼမ်ၼၢမ်ႉလုၼ်ႉၵူႈမိူဝ်း။

4. *ဢၸ္ၹဝ(HONESTY)*ၵမ်ႈလီၼ်တေႃႈၵူၼ်းမိူင်း။

5. *မဒ္ဒဝ(GENTLENESS)* မီးတင်းၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇသေၽွင်း ငမ်း။

6. *တပ(PERSEVERANCE)* မီးတၢင်းၵႃႉၸၼ်(ၵွမ်း ထမ်ႈမတြႃး)။

7. *ဢၵ္ကောဝ(NON-ANGER)*ၵမ်ႈၸႂ်လမ်တေႃႈၵူၼ်း မိူင်း။

8. *ဢဝိႁိံသ(NOT CAUSING INJURY)*ၵမ်ႈၶိုၵ်ႉတႅၵ်း ပေႉၵိၼ်ၵူၼ်းမိူင်း။

9. *ၶန္တီ (ENDURANCE OR PATIENCE)*ယိုၼ်ႉၵၼ်ႈ တေႃႈၵူၼ်းမိူင်း/လွင်ႈယၢပ်ႇ။

10. *ဢဝိရောၶနေ (NOT OPPOSING PEOPLE'S - WISH)* ၵမ်ႈသၢၼ်ၸတ်းတေႃႈၵၢင်ၸႂ်ၵူၼ်းမိူင်း။

(လဝ်ႈဝေႇသၼ်ႈၵျီတ်းတၢင်းလီၵူၼ်းမိူင်းၵမ်ႈထုၵ်ႇ ၸႂ်လုၵ်ႉမေးယင်းလႆႈလူင်းၶွပ်ႈ)။

ၶ. ပေႃးမီးဝၢၼ်ႈၸိူင်ႈလုၵ်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႈပႃႈၸမ်ၵျူႉတေမီးဝတ်ႉၵျွင်းမုၼ် လဝ်ႈလွမ်း၊ ၵွပ်ႈၸၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းသြႃႇၸလႈတၵ်ႈၵႃႇ ၵျူႉလႆးမီးမေး လွမ်း။

1. ပုၼ်ႈၽွၼ်းသြႃႇလဝ်ႈ(တူၼ်ၸူး)

* *ၸၵျႉၸၼၵၢၼ်မိူၵ်ႈမၢပ်ႈ – ၸႂ်ႉယွင်ႈၵျၢပ်ႇၵၢၼ်လီ ၸႂ်မီတ်ႉတႃႇသွၼ်းတမ်း – ၵျေႃးၸၶထမ်းမွႆႇထိင်ႈ ငိၼ်းယဝ်ႉၵျွႆႈလိင်းပွင်ႇ – ပၢၵ်ႈၸၶဝွင်ႇမိူင်းၽီ ဝတ်ႈတႃႇလဝ်ႈမုၼ်လီ ၵျႃႈယိူင်ႈ။*

(သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတသုတ်ႈ)

2ႉ ပုၼ်ႈၽွၼ်းတၵ်ႉၵႃႇ

*✱ ၵႂ်ႈႁၵ်ႉမီးမိတ်ႉတႃႇ – တူဝ်ႁၵ်ႉၵူႈၵူၼ်းၶိုတ်း
သူပ်းပၢၵ်ႇႁၵ်ႉၵူၼ်းယေႃး – ၸၢင်ႇၵႂ်ႈၶေႃးမွၵ်ႇၽိတ်ႈ
ၵႃႈၶိူင်းမီးလူႇၵူႇ – ဝၢတ်ႈတၵႃႇလီၶိုတ်းႁႃႈယူင်ႈ။*
(သိင်ႇၵႃႇလေးဝႃႇတသုတ်ႈ)

ပႉ ပေႃးဝႃႈမီးၸႂ်းဝၢၼ်ႈၸိုင်ႈလုၵ်ႈ၊ မိူင်းၸိုင်ႈယၢၼ်ႈ၊ မုၵ်ႉၵုမ်း ၸိုင်ႈၵူဝ်းၵေႃႈ ဢိင်ၸူဝ်လႆႈပီၼ်လုၵ်ႈဝၢၼ်ႈ၊ လုၵ်ႈမိူင်း၊ လုၵ်ႈၵုမ်းၸၼ်ႉ မီးပုၼ်ႈၽွၼ်းၵူႈၵေႃႉ။ ၽြေးပီၼ်လဝ်ႈလၢင်ႇ သွၼ်ဝႆႉလႆႈပူင်ယဝ်ႉ။

ၽႉ ၵူၼ်းႁဝ်းၸႂ်ႉ လႆႈယူႇပီၼ်မုၵ်ႉပီၼ်ၽုင်ပီၼ်ၵုမ်းပီၼ်ၵူဝ်းၶလႈ တႃႇၶႂ်ႈမုၵ်ႉၵုမ်းဢၼ်ၸိုင်ႈမၼ်ႈႁိုမ်းၸၼ်ႉ

1ႉ မီးမိတ်ႉတႃႇတေႃႇၵၼ် တင်းၵႂ်သူပ်းတူဝ်။

2ႉ ဢဝ်ၵၢင်ၵႂ်တင်းၸမ်ဝႃႈ။

3ႉ တူဝ်ယၢၼ်ၵေႃႈၵႂ်လမ်ၵၼ်။

4ႉ ဢမ်ႇၵုပ်ႇၵုမ်ၵၢၼ်လွင်ႈလီၵ်ႉယွႆႈ။

5ႉ မိူဝ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၸႂ်ႉၵုပ်ႇၵုမ်ၵၼ်လွင်ႈလီၶိုတ်းလီပွင် ၵူဝ်း ၸႂ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

မႉ ဢပရိႁႃႇၼိယၻြႃး 7 ပိူင် (ၻြႃးၽွမ်ႉႁူမ်ႈၸုၼ်ႈယႂ်ႇ)
(SEVEN PRINCIPLES FOR UNITY AND PROSPERITY)

1ႉ ၵႂ်ႉတုမ်ၵၼ်။

2ႉ ၽွမ်ႉၵၼ်တိုပ်းတတ်း။

3ႉ ယိပ်းတိုဝ်းလွမ်းပၵ်းပိူင်ၶေႃႈတိုပ်းတတ်း။

4. ၼပ်ႉထိုဝ်ၾူႈၵႃႇယူႇႁူင်ႇမၼ်ယႆႇၸၵႇ။
5. ၵမ်ႇၸီႇၼီၵ်းတီၵ်းပေႉၼၢင်းယိင်း။
6. ၵႂၼ်ႁၼ်လုမ်းလႃးပူႇၶေႃႇ ထၢတ်ႈလေႇတီႇလဝ်ႈမိူင်း ၼိုင်းႁူႈဝူင်ႈသိၼ်။
7. လုမ်းလႃးသင်ႇၶႃႇလူလႆႈလွင်ႈမုင်ႈမွင်းဝႃႈၾူႈလဝ်ႈပၼ်ႇလႃႇ ၸႂ်ႈလႆႈယူႇႁတ်းယဵၼ် ၵိုဝ်းပႆႇမႃးၼၼ်ႉၶေႃႈၸႂ်ႈမႃးယူႇလွမ်းၸႂ်း။

လွင်ႈၵုမ်းၵိုဝ်းလူႉလဵဝ် 6 ပိူင်

1. ၵႂ်ပွတ်းၵႂ်ၵႃႉငၢႆး။
2. မူမ်ႇလိတ်းပဵင်းလင်းတေႃႇႁၼ်။
3. လိၸၼးႁၼ်တႃႇသေႇ။
4. ၸၼႉၼီင်ႇႁၼ်တၢင်းမၢၵ်ႈတၢင်းမီး။
5. ၼိင်ႈႁိူၼ်ႉၼီႈၵေႉႁၼ်။
6. ၼဵၼ်ႁၼ်။

ၵိင်ၼိူဝ်ၵိူဝ်းၼႆႉသေႁဝ်းတေသိုပ်ႇလဵပ်ႈႁဵၼ်းႁူႇတွၼ်ႈႁၼ်ၼေႈထဵင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

* ၶေႃႈထၢမ် *

1. ႁူတ်ႉမႄႈပဵၼ်ၵူၼ်းယဝ်ႉမီးပုၼ်ႈၽွၼ်းသင်လၢႆလၢႆ ?။

2. ၵၢၼ်ႁုမ်ႈငူၼ်းၸဝ်ႈပုၼ်ႈၽွၼ်းယူႇလိူဝ်းၶၢၼ်ႉ ၵွင်ႇတေႁိူင်ႇတင်းဝႃး တူဝ်ႁဝ်းပဵၼ် လၢဝ်းပုတ်ႉထၽႄႇသႃႇ ?။

3. ပုၼ်ႈၽွၼ်းလုၵ်ႈလၢင်းၵၢၼ်ဝႃး “တူလုမ်းလူလိူဝ်ႉၶိူဝ်းႁူႉ” ၶႆ
ၶၢၼ်ႉလဝ်ႈႁဝ်းႁၢၼ်ထိုင်ဝႃးထုၵ်ႇလီတူလုမ်းလူလိူင်ႉၸိူဝ်း ?။
လိူဝ်ႉၶိူဝ်းၵၢၼ်ဝႃးၶၢၼ်ႉလဝ်ႈႁဝ်းပွင်ႇလွၵ်ႇလိူင်ႉၸိူဝ်း ?။

4. ၶႂ်ႈၸၼ်လွင်ႈပုၼ်ႈၽွၼ်း ၵူၼ်းၵၢၼ်လွၵ်ႇၵၢၼ်ၶၢၼ်ႉၵိတ်းၶိုင်ႈလၢတ်ႈ ပႄးတၢင်းႁၢၼ်ထိုင်လဝ်ႈႁဝ်းၽွင်ႈတႃႉ။

ၵၢၼ်သိပ်းၵီတ်း

လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇ □ တွၼ်ႈသွင်

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵိုဝ်

ပေႃးမီးႁူၼ်းသွင်ၵေႃႉၵေႃႈ လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇ ဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ မီးမႃးယဝ်ႉ၊ လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇဢၼ်ဝႃႈၼႆႉဢမ်ႇၵွမ်ႉလူလႆႈသူပ်းႁၢမ်း၊ ယဵင်းမီးၽႅင် ၶၢင်ႈၼေႃႈတၢတူဝ်ၶိင်း လႆႈၸွတ်းသၢင်ႈတေႃႇၵၼ် ၸွႆႈပေႃး လၢင်ႈယူႇၸွမ်းလွမ်း ၵၼ်လႆႈၵတ်းယိၼ်မၼ်ႈၵိမ်းႁူၺ်ႉတၢင်းၼေႃႈလူးႁွၼ်ႉ။

ပိူင်တိတ်းတေႃႇၵၼ်ၼႆႉၶွပ်ႇဝူင်းႁူၼ်းၼိုင်ႈဢၼ်ၼၼ်ႉ မီးႁၢမ်းၸွင်ႉဝႃႈ “ယိၼ်ႉၼင်ႈ” (ETIQUETTE)။

ယဵၼ်ႇငႄႈၸၢဝ်းၶိူဝ်းၼိုင်ႈလႄႈၸၢဝ်းၶိူဝ်းၼိုင်ႈ တီႈၼိုင်ႈလႄႈတီႈၼိုင်ႈ၊ မိူင်းၼိုင်ႈလႄႈမိူင်းၼိုင်ႈၼႆႉဢမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်၊ မီးၵႂၢမ်းထုင်းတႆးလၢတ်ႈဝႃႈ “ၽႅဝ်မိူင်းလႂ်ၶဝ်ႈမႆႉမိူင်းၼၼ်ႉႁဵတ်းတွၵ်ႇ” ပွင်ႇဝႃႈၽႅဝ်မိူင်းလႂ်ၵေႃႈလူဝ်ႇလႅပ်ႈႁဵၼ်းတူၺ်းလွင်ႈယဵၼ်ႇငႄႈပိူၼ်ႈသေတိုဝ်းၵမ်လွမ်း မၢင်ပွၵ်ႈယဵၼ်ႇငႄႈႁဝ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇတႃႇၸွပ်ႇဝူင်းႁဝ်းၵေႃႈ ဢမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇတႃႇၸွပ်ႇဝူင်းပိူၼ်ႈၵေႃႈမီး။ တီႈတႅၵ်ႈမၼ်းၵူၼ်းၼႃႈၽိူၵ်ႇၼႆႉဢမ်ႇထွတ်ႇၸႅပ်းသေၶဝ်ႈႁိူၼ်းပိူၼ်ႈလႆႈ။ ၵူၺ်းၵႃႈၵူၼ်းမိူင်းတႆးၵမ်းပႃႈၼမ် သမ်ႉလူဝ်ႇလႆႈထွတ်ႇ၊ ပေႃးၵူၼ်းမိူင်းတႆးႁဝ်းႁူပ်ႉၵၼ်တူင်ႉတၵ်ႉထၢမ်တူၺ်းဢႃႇ ယုၵူဝ်ႈၸူပ်ႇၵၼ်ၼႆႉပွင်ႇဝႃႈမီးလွင်ႈသႂ်ႇလႂ်ၵၼ်၊ ၵူၼ်းၼႃႈၽိူၵ်ႇၶဝ်သမ်ႉပေႃးထၢမ်ၵၼ်ၼင်ႇၼႆၸႂ်ႈဝႃႈလိူင်းၼႆယဝ်ႉ။ ယဵၼ်ႇငႄႈၼႆႉႁဵတ်းႁႂ်ႈၵူၼ်းတေႃႇၵူၼ်းယူႇၸွမ်းၵၼ်လႆႈ၊ ႁဵတ်းႁႂ်ႈၸွပ်ႇဝူင်းၵူၼ်းမူၼ်းၸိုၼ်ႈလီ၊ ႁဵတ်းႁႂ်ႈလွင်ႈထၢင်ႇထိုမ်ၶဝ်ႈၸႂ်ၽိတ်းၵၼ်ၼၼ်ႉမွတ်ႇႁၢႆၵႂႃႇ၊ မၼ်းဢမ်ႇပွင်ႇဝႃႈႁဝ်းၼႆႉဢွၼ်ႇဢႄးတူၵ်းတႅမ်ႇ၊ မၼ်းႁဵတ်းႁႂ်ႈပိူၼ်ႈတၢင်ႇၶိူဝ်းယုမ်ႇယမ်ၼပ်ႉထိုဝ်ႁဝ်းမႃး၊ ၵွပ်ႈဝႃႈထုင်းၵူၼ်းၼႆႉပေႃးႁဝ်းၶႂ်ႈႁႂ်ႈပိူၼ်ႈၼပ်ႉထိုဝ်ႁဝ်း ႁဝ်းလူဝ်ႇၼပ်ႉထိုဝ်ပိူၼ်ႈၵွၼ်တၢင်း၊ ၼႆႉပဵၼ်လွင်ႈတူင်ႉတွပ်ႇပဵၼ်ႇပႆႇၵၼ်ဝူင်းၵၢင်ၵူၼ်း။

(ၵ) လၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈပတ်းပိူင်ႉ

1။ တိတ်းတေႃႇၵူၼ်းထၢၼ်းပၢၼ်လႂ်ဢမ်ႇဝႃႈ –

ၵ။ လူဝ်ႇမီးၽၢင်ႁၢင်ႈၸေႃႈတႃႇၵူၼ်းၵွၼ်ႇ ယဵၼ်ႇငႄႈသႂ်ႇၸူဝ်းၵုင်ႈ ၶႅမ်ႉလႅပ်ႈမူတ်းသႂ်။

ၶ။ ၵႂၢမ်းၶုပ်ႇၵႂၢမ်းလၢတ်ႈႁႂ်ႈမီးတီႈယိပ်းတီႈၵမ် တီႈလမ်ႇလွင်ႈ မၼ်းႁႂ်ႈမီးလွၵ်းပိူင်၊ ယႃႇၽူႇလူမ်းၸမႇၵႂၢမ်း။

င။ ယႃႇၸၵ်ႉၶေႃႈၵႂၢမ်း ၵၢင်ႈတမ်တႅင်းၶိတ်ႈပႆႇ(SATIRIZE)

ၸလႈလိၸၼႄးႁႃတၢင်းၽိတ်းသႂ်ႇပိူၼ်ႈ(ACCUSE)။

ၸ. ထၢၼ်ႈၵူၼ်းလၢဝ်းသိူဝ်း၊ ၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼေႃႇ၊ ဢမ်ႇလိူၵ်ႈ လူဝ်ႇႁၵ်ႉႁူမ်လူမ်းတွၼ်ႈယႃႇႁႂ်ႈမီးလွင်ႈၵတ်းသႃး (COLD RECEPTION) ၼႂ်းၵၢၼ် ႁပ်ႉတွၼ်ႈၵၼ်။ ယႃႇႁႂ်ႈၵူမ်းလိူမ်းလုပ်းၵူၼ်း(FLATTER)ၵၼ်လူၼ်ႉလိူဝ်။

သ. လူဝ်ႇမေႃဢဝ်တီႈယူႇတီႈၼင်ႈ ဢၼ်ထုၵ်ႇမႅၼ်ႈလွမ်းလၼ်ႉ ထၢၼ်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇ၊ ယႃႇမိုင်ႉၼွႆႈလႆႈတၢင်းလမ်လွႆၸလႈလႃႈ လီႈၶဝ်ႈႁႃလူးၵူၼ်းလၼ်ႉသုင်လိူဝ်ႁဝ်း။

2. လူဝ်ႇမေႃလၵ်းၸၽေသတိတ်းတေႃႇလွမ်းလႆႈ **4**ပိူင် –

ၵ. ယွမ်းတူဝ်သေၸလႈတိတ်းတေႃႇ။

ၶ. ယူႇၽဵင်ႇပဵင်းၵၼ်သေၸလႈတိတ်းတေႃႇ။

င. ယူႇၼႂ်းၼႄႈၵၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းသေတိတ်းတေႃႇ။

ၸ. ႁႃလႆႈဢွင်ႇၸပႉ(ပေႉပုၼ်ႈ)သေၸလႈတိတ်းတေႃႇ။

3. ဢၼ်လူဝ်ႇယွမ်းတူဝ်သေၸလႈတိတ်းတေႃႇၼႆႉ –

ၵ. ပေႃးၸမႈတူဝ်ႁဝ်ႇ။

ၶ. ၸႃႇၸူးဝႃးလဝ်ႈႁဝ်ႇ။

င. သင်ႇၸႃႇရႂၢၼ်းလဝ်ႈႁဝ်ႇ။

ၸ. ၽူႈၵေႉၵႃႇယုယႂ်ႇလူဝ်ႇလဝ်ႈႁဝ်ႇ။

သ. ၽူႈမီးလၼ်ႉၵၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း(တၼ်းႁိူင်း) ယႂ်ႇလူဝ်ႇလဝ်ႈ ႁဝ်ႇ။

ၺ. ပေႃႈၼေႉလုင်းဢၢဝ် ပီႈဢၢႆႈပီႈၼွင်ႉလဝ်ႈႁဝ်ႇလိူမ်လိူဝ်း ၼႆႉၵူႇ။

4၊ ၵၢၼ်လူဝ်ႇယူႇၽဵင်ႇပဵင်းၵၼ်သေႁႂ်ႈတိတ်းတေႃႉၼႆႉ –

ၵ၊ လုၵ်ႈမေးၸဝ်ႈၵဝ်ႇ။

ၶ၊ လုၵ်ႈၼွင်ႉပွင်ႈပႆႇၸဝ်ႈၵဝ်ႇ။

င၊ ၵူၺ်းၵေႃႉၵူၺ်းႁသႈၸဝ်ႈၵဝ်ႇ။

ၸ၊ ၽူႈၵေႃႉၵၢၼ်ၸၼ်ႉၵၢၼ်(တၼ်းၸိုင်း) ပဵင်းၵၼ်တင်းၸဝ်ႈ
ၵဝ်ႇ။

သ၊ ၽူႈၵေႃႉၵၢၼ်ၵႃႇယုပဵင်းၵၼ်တင်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ ၸိမ်ၸိူဝ်းၼႆႉ။

5၊ ၵၢၼ်လူဝ်ႇလႆႈယူႇႁူမ်ႈၸၼ်ႉၵၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း(တၼ်းၸိုင်း) သေ
တိတ်းတေႃႉ –

ၵ၊ ၸွမ်းလူၺ်ႈၼႃႈၵၢၼ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇမီးဝႆႉ ပဵၼ်လွင်ႈလီလွင်ႈၸႃႉ
ပဵၼ်လိူင်ႈလိပ်းလိူင်ႈတၢႆသေႁႂ်ႈ လႆႈတိတ်းတေႃႉၼၼ်ႉၵမ်ႉ
ၵၢၼ်ထုၵ်ႇၸိၼ်ႉဝႆႉၼႆႉ မီးပေႈႁမ်ႈၵိၵ်ႇပႈရႁၢၼ်းသင်ႇၼႃႇ
ၼဝ်ၸဝ်ႈၵူၺ်းယဝ်ႉ။

ၶ၊ လိူဝ်သေပူၵ်ႉႁူဝ်ႇ၊ ၵၢၼ်ႁုင်ႇၽုင်းမုၼ်ငဝ်းယႂ်ႇလိူဝ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇ၊
သွင်မိူဝ်းၼႆႉ တေလႆႈဝႆႉၼမ်ႉၼၵ်းၼိူဝ်ၼေႈၵၢၼ်တၼ်းၸိုင်း
ၸဝ်ႈၵဝ်ႇသေႁႂ်ႈတိတ်းတေႃႉႁႃႇ။

င၊ ၵၢၼ်ၵၢမ်ႇလူဝ်ႇလူင်လိူမ်းလႃးလႃးၼႆႉ ၽၢင်ႇႁၢင်ႈတူဝ်ႁိုဝ်
သူပ်းႁၢမ်းတေလႆႈမီးတၢင်းယိၼ်ႈႁင်ႈသေ တိတ်းတေႃႉၸွမ်း
မၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

6၊ ၵၢၼ်လူဝ်ႇႁႃလၢႆးၵွင်ႇပေႉ(ပေႉပုၼ်ႈ)သေတိတ်းတေႃႇၼၼ်ႉ ပဵၼ်
ယၢၼ်ႇသူႇၽူႈၸိၼ်ႉ၊ ၽူႈၸိၼ်ႉၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉမီးဝႆႉလၵ်းၸႁႃႇၵွင်ႇပေႉ
ၵၢမ်ႇၼၼ်ႉသုမ်းၵၢၼ်ႉၵူၺ်းၵၢမ်ႇၵႃး တေႃႇထိုင်မီးပေးလိပ်းပေးတၢႆ

ၶလႄႈတီႈၵၼ်တိတ်းတေႃႇၶဝ်ၼႆႉ တေလႆႈမီးသတိဝိရိယယွၼ်ႇလူင် တႃႇသေႇသေ ၶတ်းၸႂ်လွင်ႈလႆးတႃႇတေႁွင်ႇပေႉၼိူဝ်မၼ်းၼၼ်ႉ ႁူလ်းယဝ်ႉ။

ၵီဝ်ႇလူလ်ႈပိူင်တိတ်းတေႃႇၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ၼိူင်ႈတႅပ်းတတ်းၵႃႈၶၼ် ႁူၼ်းၶလႄႈတေသိုပ်ႇသပ်းလႅင်းၵူႈၸုဝ်ႈယွႆႈမၼ်းထႅင်ႈ။

(႖) လွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇပေႃႈမႄႈ – လုၵ်ႈလၢင်း

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵႂ်

ၵေႃႉပဵၼ်လုၵ်ႈလၢင်းလူဝ်ႇလႆႈႁူႉပွင်ႇၸၼ်ထိုင်လွင်ႈပေႃႈမႄႈလႆႈယၢပ်ႇတူဝ် ယၢပ်ႇၸႂ်သေလႄႈလူႉၸဝ်းလူဝ်မီးၸႂ်တႃႇတေတွပ်ႇတႅၼ်းၵုင်ႇမုၼ်ၶုၼ်းၵူႈၼၼ် ၼႆႉသေ လုမ်းလႃးလီၵ်ႉလူၶိုၼ်းပေႃႈမႄႈ။

ၵေႃႉပဵၼ်ပေႃႈမႄႈၵေႃႈ ယႃႇႁႂ်ႈမီးၸႂ်ဝႃႈ "လီၵ်ႉလုၵ်ႈတႃႇပဵၼ်ၼိူင်ႈၸုပ်ႉႁွင်း (ၵႃႇမၶၢမ်ႇ) မူဝ်ႈထဝ်ႈ" ၼႆၼၼ်ႉသေလူဝ်ႇပၼ်ၸွမ်းလုၵ်ႈလၢင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ ႁႂ်ႈပဵၼ်ၵူၼ်းပွင်သၢင်ႈၾၢင်းလီ တႃႇလိူဝ်ႉၵၢတ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်း။

လၢႆးၸတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

လုၵ်ႈတေႃႇပေႃႈမႄႈ

1. လူဝ်ႇသုၵ်ႉလွင်ႈယူႇသဝ်းတႃႇပေႃႈမႄႈႁူႉဝၼ်း။

ၵ. လုၵ်ႈလဝ်ႈမႃးလူဝ်ႇတူၺ်းၸမ်ႈသုၵ်ႉၸႄႉ၊ ၸမ်ႈၵၢပ်ႇပၼ်၊
ပေႃးၵတ်းလၢင်ႉလူဝ်ႇၶိတ်းၸမ်ႈၵုၼ်ႇပၼ် လီမ်ႉလိူဝ်းၼႆႈ
ႁူႇ။

ၶ. ပေႃးပေႃႉၶမႉလုၵ်ႈၵွၵ်ႇတီႉၸွၼ်းယဝ်ႈ လူဝ်ႇတူပ်ႈၽႄႉ
ၽဵဝ်ႉတီႉၸွၼ်း၊ ၵိပ်းၵွၵ်းမၢၵ်ႇ၊ ၽဵဝ်ႉၵွၵ်းယိဝ်ႉလိူဝ်းၼႆႈ။

င. တူၺ်းၸူဝ်းၸုင်ႉပေႃႉၶမႉတၢင်းၸေတၢင်းမၢင် ႁႂ်ႉသၢင်ႇထုၵ်ႇ၊
လွမ်းၵုတူယႃႇသီႇၽွင်းယၢမ်း၊ ပေႃးၸူဝ်းၼႆးၵဝ်ႈႁူႇသၵ်ႈ
တၢၵ်ႇႁဵင်ႉ၊ ပေႃးပိၼ်လႆႉၵဝ်ၽၢင်တၢတ်ႉ မေႃတၢတ်ႉပၼ်
ပႃးႁႂ်ႉႁဵင်ႉ။

ၸ. ထိုင်ယၢမ်းၵိၼ်ယႃႇႁႂ်ႉလုတ်ႉ၊ လွမ်းၸၢင်ႇတၢင်းၵိၼ် ၵၢင်ၼွၼ်
ၶဝ်ႉဝၼ်းၶဝ်ႉၶမ်ႉ လူဝ်ႇတူၺ်းလွမ်းႁႂ်ႉပေႃႉၶမႉၵိၼ်ၵုမ်ႇ။

သ. သုၼ်ႇၵုၼ်ႉၸမ်ႈၸၵ်းတူၺ်းလွင်ႉယူႇလီပေႃႉၶမႉ၊ ပေႃးႁူႈၸၼ်
မီးလွင်ႉၵမ်ႇယူႇလီၸၼ်ႈ လူဝ်ႇႁႃၵီးယႃၵမ်ႇၸၼ်ႁႃ
မေႃယႃပၼ်ၵမ်းလဵဝ်။

ၺ. မိူဝ်ႉပေႃႉၶမႉၸွၼ်းၶလႉသင် လိူဝ်ႉႁိူဝ်ႈၶလႉသင်ယႃႇပေ
ၵူၼ်ၵၢၼ်ႁဵတ်းသိင်မေႃးၶမႉ၊ ၵမ်ႇၸၼ်ယႃႇၵဝ်လွင်ႉ
ယႃႈယုင်ႉၵွၼ်မေႃးလၢတ်ႉၶၼ၊ ႁဵတ်းၶၼ။

တ. လူဝ်ႇမေႃပတ်းၽဵဝ်ႉတီႉၸင်ႉတီႉၸွၼ်းတီႉပႆႇၶဝ်ႉႁႂ်ႉမူတ်းသုၼ်၊

ယႃႇႁႂ်ႈမီးၶူဝ်းၶွင်ၵၢၼ်လၢင်ႈႁွင်ႉတမ် ႁႂ်ႈၶဝ်လူမ်ႉသေလႆႈတၢင်း
ၸိပ်းသိပ်ႇ၊ လူဝ်ႇႁႂ်ႈၶဝ်လၢင်ႈၶဝ်ႈၵွၼ်ႇႁူႉပႆၼ်ႈၶိူၼ်းငၢႆႈလူမ်
သေလွတ်ႈၼၽႊ၊ မိူၼ်ၼင်ႇၶူဝ်လႆႈသုင်ၼႂ်ႇၽၵ်းတူလိၵ်ႉၼႂ်ႇ
လပ်းသိင်ႇၼႂ်ႇ ၸိူဝ်းၼႆႉလူဝ်ႇသႂ်ႇလႂ်ၼမ်းပၼ်လွမ်း။

2။ ၸွႆႈထိမ်ပေႃႈၼမ်ႈၶပ်းသၢင်ႈလွင်ႈမၢၵ်ႈမီးၼႂ်းႁိူၼ်း လုၵ်ႈလၢင်းလူဝ်ႇ
ႁူႉၵၢၼ်ၵၢၼ်ပေႃႈၼမ်ႈႁဵတ်းယူႇ၊ ပေႃးပေႃႈၼမ်ႈႁဵတ်းၼႂ်ႈႁဝ်းလူဝ်ႇ
မေႃၸွႆႈလိင်ႉဝူဝ်းၵႂၢႆးထႆၼႂ်ႈၽုၵ်ႇသွမ်ႈႁႃၽိုၼ်းႁႃၽုၼ်ႉ ၵမ်ႇၵႃး
လူဝ်ႇမေႃၸွႆႈၶႃႈၶဝ်ႈႁႂ်ႈပေႃးလႆႈၵႃးယႂ်ႇ တေၶႃႈပၼ်ၵႃးလႂ်တီႈၽႂ်မိူဝ်ႈလႂ်
ၸိမ်လိူဝ်းၼႆႉလူးႁွၼ်ႉ၊ ၼင်ႇႁိုဝ်ၶဝ်ႈႁူင်းၶဝ်ႈႁၢႆႈတေၵမ်ႇပေႃးမီး
ၼၼ်ႉလူဝ်ႇၸွႆႈတူလႅဝ်းပၼ်၊ ၸွႆႈၼႁႉလိပ်ႈၼူၵ်ႉၼူၵၼ်မႃးၵိၼ်မႃး
ယႃႉ။

3။ တေလႆႈၶဝ်ႈႁၢပ်ႇၵိုတ်ႉလွင်ႈငိူၼ်းၶဝ်ႈၼႂ်းႁိူၼ်း

ၵ။ ၸွႆႈၽုၵ်ႇၽၵ်းယိူဝ်ႈၼၢင်းၶိုဝ်၊ လိင်ႉၵႆႇလိင်ႉမူ၊ သၢၼ်ပိတ်ႈ
သၢၼ်သွင်းၸိမ်လိူဝ်းၼႆႉ တႃႇလႅင်ႉတိုဝ်းၼၢင်ႈႁိူၼ်းၼလႈသင်
ၵဝ်ၶႃႈၼလႈသင် ႁႃငိူၼ်းမႃးလႅင်ႉလႆႈပုၼ်ႈတႃႇၼႂ်ႈႁိူၼ်း။

ၶ။ ပေႃးမီးၵၢၼ်ၼွၵ်ႈႁိူၼ်းသေလႆႈငိူၼ်းလိူၼ်ၼလႈသင်၊ ၵႃႉၶႃႈ
တၢင်းၼွၵ်ႈသေလႆႈၼမ်ႉတွၼ်းမႃးၼလႈသင် လူဝ်ႇၸွႆႈထိမ်
ပေႃႈၼမ်ႈ၊ ၵမ်ႇလႅင်ႈဝႆႈတူဝ်ၵဝ်ႇႁႃလႆႈ ၵဝ်လႅင်ႉတိုဝ်းမူတ်း
မူတ်း။

င။ ငိူၼ်းႁႃမႃးလႆႈၼၼ်ႉလီမွၼ်ႈၵၢပ်ႈပၼ်ပေႃႈၼမ်ႈသေ ႁႂ်ႈပေႃႈ
ၼမ်ႈတိပ်းတတ်းလႅင်ႉလႆႈၵူႈ။

ၸ။ လွင်ႈၼပ်ႉထိုဝ်ပေႃႈၼမ်ႈ။

– ၵမ်ႇဝႆႈတီႈလႅၼ်ယၢမ်းလႅၼ် လူဝ်ႇမေၵွၼ်ႇၼွမ်းၵူမ်းႁွမ်းၼပ်ႉထိုဝ်

ႁူဝ်ယမ်ပေႉၶမႈ မိူၼ်ၼင်ႇပၼ်ပေႉၶမႈၼင်ႈ တီႈသုင်တၢင်း ၼိူဝ်ၶလႈသင်၊ လူဝ်ႇမေႃလူလွမ်လုမ်းလႄး၊ ႁၢမ်းလၢတ်ႈတေႃႇ ပေႉၶမႈ လူဝ်ႇၵူၼ်းၵွၼ်ႇယိၼ်ႇၶၼႈ ၵမ်ႉလီၵွၼ်ႇၽၢင်ႇႁၢင်ႈ ၵႂ်လမ်သႂ်ႈၵမ်ႉ။

– ပေႃးပေႉၶမႈသင်ႇသွၼ်လူဝ်ႇထွမ်ႇလီလီ၊ ပၼ်ပေႉၶမႈလၢတ်ႈ ႁၢမ်းၶႂ်ႈပေႃးယဝ်ႉ၊ ယႃႇပေၶသႉႁၢမ်း ၶတ်းႁၢမ်း၊ ႁၢင်ႈၽၢင် ၶႂ်ႈၵွၼ်ႇၼွမ်းႁူမ်ႈႁွမ်း၊ ႁၢမ်းလၢတ်ႈၶႂ်ႈၵူၼ်းၵွၼ်ႇ၊ ပေႃး ႁၼ်ထိုင်ၵမ်ႉသၢင်ႇထုၵ်ႇၵေႃႈ ၶႂ်ႈမေႃတူလႄးၽွင်းယၢမ်းသေ ဝႆႉၵႂ်ၼိမ်ၼိမ်၊ ဝႆႉၼေႈၵိုၼ်းသႂ်ႇသေသပ်းလႅင်းၶၼၶႂ်ႈပွင်ႇၵႂ်မႄး၊ ယႃႇပေပွင်ႉပေလႃႇပေႉၶမႈ။

တေႃႇလုၵ်ႈလၢင်း

လူဝ်ႇမေႃႁၵ်ႉလုၵ်ႈလၢင်းၽိင်ႇပိင်းမိူၼ်ၵၼ်၊ ၵမ်ႉလီလိူၵ်ႈၼေႈသေႁၵ်ႉ ၵေႃႉလိၵ်ႉၵေႃႉယဵၼ်ႇၼမ်ၵေႃႇ၊ ၼင်ႇႁိုဝ်လုၵ်ႈလၢင်းတေပိၼ်ႁူၼ်းၶိုင်ႁိုင်း ယူႇလီ လိတ်းၽႃပႃးတူၼ်ႈၵႂ်ၵိၵ်ႇပႃးတူဝ်ၶိင်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃလဵင်ႉလူသင်ႇသွၼ်။

1. ၵမ်ႉလီလႆႈၽိတ်းထိင်ၵၼ်ၶႂ်ႈလုၵ်ႈလၢင်းႁၼ်၊ ပႃးၼေႈလုၵ်ႈ လၢင်းၼႆႉ လီလၢတ်ႈတေႃႇၵပ်းသိုပ်ႇၵၼ်လူလိုၼ်းလွင်ႈယိၼ်ႇၶင်ႈ တၢင်းႁၵ်ႉတၢင်းပိင်းၵၼ်၊ လူဝ်ၶႂ်တ်းၶႂ်ႈႁိူၼ်းယေးပိၼ်တီႈ သိူဝ်းၵႂ်ၵုၼ်ႇၵႂ်ၸွင်လုၵ်ႈလၢင်း။

2. ယႃႇပေပႅတ်ႉလႅၼ်ယွၵ်ႇၵွႆႇလုၵ်ႈလၢင်း၊ ပေႃးလုၵ်ႈယူမ်ႇယမ်ပေႃးၸမ်ႈ လင်ႇတေလၢင်းသင်ႇသွၼ်ၶဝ်၊ ပေႃးပႅတ်ႉလႅၼ်ၶဝ်လိူင်ဝၢႆးဢၼ်ႉတေ ၵမ်ႇလၢင်းသင်ႇသွၼ်ၶဝ်၊ ပေႃးလွၵ်ႇၶဝ်ၶဝ်တေၵမ်ႇၶူႉ ၵၼ်လွင် ထုၵ်ႇၵၼ်လွင်ၽိတ်း၊ ၵွတ်းၼၼ်ႉသေတေ "ၵူဝ်ၵမ်ႇမီးလွင်ႈ ၵွတ်း ၵမ်ႇမီးလွင်ႈ" မႃး။

3. လူဝ်ႇမေႃတမ်းပိူင်ႁိၼ် ပိူင်ၼွၼ်း ပိူင်လႅၼ်ႈ ပိူင်ၵွတ်းၵၢၼ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ပၼ်ၶဝ်။ ပေႃးပေႃးႁေႃႉဝၢင်းၸမႈႁေႃႉယႃႉ၊ ႁေႃႉၼိုင်ႈလၼ်တၢင်း ၼႄႈႁေႃႉၼိုင်ႈတိုတ်ႉတၢင်းလင်လိူင် လၢင်ႈၵွတ်းၶိူဝ်းလုၵ်ႈလၢင်းႁူင် ယူႇၸၵႈၵၢင်သေ ၵမ်ႇၶူႉၵၼ်လွင်ထုၵ်ႇၵၼ်လွင်ၽိတ်း။

4. လူဝ်ႇမေႃပၼ်သူးပၼ်တၢမ်ႇလုၵ်ႈလၢင်း တီႈပၼ်ၼၼ်ႉၼၼ်ႉႁေႃႈ ၶိူဝ်း မၼ်းႁိုင်ႇၵၼ်တင်းလွင်ႈလီလွင်ႈလႃႉ။

5. လူဝ်ႇမေႃသွၼ်ပၼ်လုၵ်ႈလၢင်း ၶိူဝ်းပေႃးမီးၵွႆႇၵွၵ်ႉလိူဝ်ႉလၢတ်ႈဝၢၼ်ႈ မိူင်း၊ ၶိူဝ်းမေႃသွႆႇၵွႆႇၽွၼ်းလီတင်းၼမ်လူဝ်ႇသေတူဝ်ၵဝ်ႇ။ ၶိူဝ်းမီးလွင်ႈ ၵွတ်းၵၢၼ်လုၼ်ႉၽွၼ်းလီသုၼ်ႇတူဝ်တႃႇႁူၼ်းတင်းၼမ်သေ မေႃ ၵဝ်ႁုင်ႇၵၼ်လႆႈၵွတ်းၽွၼ်းလီသုၼ်ႇၶူမ်ႈၸလႈ လိူဝ်ႉလၢတ်ႈဝၢၼ်ႈ မိူင်း။

6. လူဝ်ႇမေႃၵႃႇပၼ်တၢင်းႁိၼ်ၵၼ်မီးၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်ၶိူင်းသေ သွၼ် ပၼ်လၢႆးႁိၼ်ၸလႈပၼ်ၵွင်းႁိၼ်။ လူဝ်ႇမေႃၵႃမ်ႈၸလႈၸၵႉႁင်ႈယႃႇ ၶိူဝ်းႁိၼ်ၵၼ်ၵမ်ႇမီးၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်ႁူၼ်း၊ သွၼ်ပၼ်ၶိူဝ်းၶူႉဝႃႈ ၵၼ်ႁိၼ်ၼၼ်ႉတႃႇတူဝ်ၶိူင်းၵွင်းလၢင်ႈၵွတ်းၵၢၼ်ၼမ်ၸလႈ မီးၵႃႇ ယူယိုၼ်းယၢဝ်း။ မီးႁုင်ႇမုၼ်တႃႇလိူဝ်ႉလၢတ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းၸလႈပႅၼ်

ႁူၼ်းမိူင်းလီၵေႃႉၸိူင်ႈ။

7။ လူဝ်ႇသႂ်ႇၸႂ်ၸၢၵ်းၸေလွင်ႈပၼ်ႇလၢႆႇလိၵ်ႈလၢႆးၶဝ်၊ ပေႃးယင်းယူႇၸွမ်း ၵၢႆႇယူႇသၢင်ႇထုၵ်ႇတၢႆႇၽိၼ်းလိၵ်ႈၸၼ်ႉ ႁဝ်းၶဝ်လႆႈၽိၼ်းလိၵ်ႈသေ၊ ယွၼ်ႉလူလၢႆႈၵၢၼ်ၸႄႈၶိူဝ်းၶလႈ ယၢႆႇႁဝ်းတုမ်ႉတိူဝ်ႉလွင်ႈၶဝ်ႁၢပၼ်ႇ လၢႆႇ။ ဝၢၼ်ႈမိူင်းလုၵ်ႈၸိူင်ႈတေၶိုၼ်ႈယႂ်ႇတူၵ်းတိမ်ႇၸၼ်ႉမၼ်းၵိင် ၸိူဝ်လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၵၢပ်ႈပၢၼ်မိူဝ်ႈလဵဝ်ၶတႉၶတႉ။ ပေႃးဝၢၼ်ႈမိူင်းၶိုၼ်ႈ ယႂ်ႇၼူဝ်းၼွင်ၵိၵ်ႇၵီႇဝိတ်ႉတသၢႆႈလႂ်ႁဝ်းၵေႃႈ တေလၢင်ႈမီးလွင်ႈႁပ်ႉ ႁွင်း(ၵၢႆႇမၼၢမ်ႇ)မႃး။

8။ မိူဝ်ႈၵၼ်လုၵ်ႈလၢင်းၽိတ်းပိူင်ႈမႃးၸၼ်ႉ ယၢႆႇပေလၢႆႈလီပေႃႉၽိမ် ၶဝ် လူဝ်ႇမေႃလိလမ်ႈလိူၵ်ႇၶၽလွင်ႈၽိတ်းလွင်ႈထုၵ်ႇသေပၼ်ၽိူင်း ၶဝ်ႁဝ်းမူၼ်ႉၶမႈၵူၢႆႇ၊ ႁဝ်းၶဝ်ႁူႉဝႃႈတၢင်းၽိတ်းၸၼ်ႉပေႃးမူၼ်ႉၶမႈ ယဝ်ႉတေၽိတ်းပွၵ်ႈလႅဝ်၊ ပေႃးၵမ်ႇမူၼ်ႉၶမႈတေၽိတ်းၵူၢႆႇတင်း လူဝ်ႈယၢႆႇပေလၢတ်ႈယွႆႈ ထႃႉယွႆႈ၊ ပေႃႉယွႆႈ၊ မၼ်းလၢင်ႈၽိတ်းႁဝ်း လုၵ်ႈလၢင်းၶၢၼ်ႉထွမ်ႇၶလႈၵမ်ႇယုမ်ႇယမ်။

9။ ယၢႆႇပေသမ်ႉၵူင်ႇမုၼ်ပေႃးၶမႈယွႆႈယွႆႈယိမ်းယိမ်း၊ လူဝ်ႇၽိတ်းႁဝ်းၶဝ် ႁူႉဝႃႈလိူင်ႉလူၶဝ်သင်ႇသွၼ်ၶဝ်ၸၼ်ႉ တၢႆႇႁဝ်းၶဝ်ပီၼ်ႁူၼ်းမိူင်းလီ၊ ႁူၼ်းမိူင်းမီးၽွၼ်းလီတၢႆႇဝၢၼ်ႈမိူင်းၵေႃႉၸိူင်ႈ ၵမ်ႇလိူဝ်ႈၶလႈဝႃႈ တၢႆႇလိူင်ႉလူပေႃးၶမႈပိူင်လႅဝ်၊ ပေႃးၶဝ်ပီၼ်ႁူၼ်းမိူင်းလီၶဝ်ၵေႃႈ တေႁူႉၵူင်ႇမုၼ်ပေႃးၶမႈမႃးယဝ်ႉ။

10။ လူဝ်ႇလၢႆႈမီးလွင်ႈလမ်လႂ်ၵၼ်တင်းလုၵ်ႈလၢင်းတၢႆႇသေႇ၊ ယၢႆႇမိူင်ႉ ၽိတ်းၵၢၼ်ပိူင်လႅဝ်၊ ဝူၼ်ႉဝႃႈလူဝ်ႇႁၢငိုၼ်းၸမ်ၸမ်၊ လုၵ်ႈမေးလင်ႇ

တေတူဝ်ၸႂ်သိူဝ်းသၢႇၼႆသေ ၶႃမ်ႇမီးၽွင်းယၢမ်းတႃႇသင်ႇသွၼ်လုၵ်ႈလၢင်းၵိုင် တေပဵၼ်လွင်ႈယၢၼ်ၵႆတင်းလုၵ်ႈလၢင်းပႅတ်ႈ၊ လုၵ်ႈလၢင်းတေၶႃမ်ႇမီးလွင်ႈၶုၼ်ႇၸႂ်ၼႂ်းၼေႈႁိူၼ်း၊ လုၵ်ႈလၢင်းတေၶႃမ်ႇၸႂ်ႈယူႇႁိူၼ်း တေလိူင်းပႅတ်ႈသေၵူဝ်းၵၼ်တင်းတႆးၵေႉၵၢင်ႈႁူၺ်းၵၼ်ႁဵတ်းလွင်ႈၶႃမ်ႇလီ။

11. လူဝ်ႇလႆႈပဵၼ်တူဝ်ယၢင်ႇၽၢင်ႁၢင်ႈလီယိူင်း၊ ၵွပ်ႈဝႃႈလုၵ်ႈၶွၼ်ႇၼႆႉသူင်ယိူင်ႈလွမ်းပေႃႈမႄႈ၊ ပေႃႈမႄႈႁဵတ်းၸႄလွင်ႈလီၵႃႈႁိုဝ်ၵေႃႈ ႁူႉလုၵ်ႈလၢင်းတေယိူင်ႈႁဵတ်းလွမ်းလွင်ႈလီၵႃႈၼၼ်ႉ၊ ပေႃႈမႄႈႁဵတ်းၸႄလွင်ႈၶႃမ်ႇလီၵႃႈႁိုဝ်ၵေႃႈ လုၵ်ႈလၢင်းတေႁဵတ်းလွမ်းလွင်ႈၶႃမ်ႇလီၵႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

12. လူဝ်ႇလႆႈႁႃတၢင်းႁူႉသႂ်ႇတူဝ်တႃႇသေႇ ၵွပ်ႈလုၵ်ႈၶွၼ်ႇၼႆႉ မေႃထွမ်ႇမေႃတူၺ်းႁူၺ်း ပႆႇမေႃထတ်းသၢင်ၸေႃးတႅၵ်ႇလႅင်းႁင်းၵူၺ်းၸလႈလူဝ်ႇႁွႆႈၸဵဝ်ၵႆႉတွင်ႈထၢမ်ယူႇတႃႇသေႇ၊ ပေႃးလုၵ်ႈၶွၼ်ႇၶႃမ်ႇမီးလွင်ႈပွင်ႇၸႂ်သေတွင်ႈထၢမ်ၼၼ်ႉ တေလႆႈမေႃသပ်းလႅင်းပၼ်ၽဵၼ်ႈၽဵၼ်ႈပေႃးပေႃႈမႄႈလၢႈလီးသပ်းလႅင်းၸႄၵိုင်လိူဝ်သေၵၢင်ႈႁဵတ်းႁွႆႈလုၵ်ႈလၢင်းပွင်ႇၸႂ်ၽိတ်းပိူင်ႈႁႃႇယဝ်ႉ ပေႃးၶဝ်ႁူႉၶိုၼ်းလွင်ႈထုၵ်ႇမႅၼ်ႈၵမ်းလိုၼ်း လုၵ်ႈလၢင်းတေလၢင်ႈလူမဝ်ထၢင်ႇလႅၵ်ႉပေႃႈမႄႈလူးၵွၼ်ႇ။

ပေႃးႁဝ်းထၢင်ႇထိုမ်ဝႆႈ – ႁူဝ်ၶႃမ်ႇထုၵ်ႇမႅၼ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈၸူႇတွင်ႈထၢမ်ၽူႈႁူႉၸဝ်၊ ၶႃမ်ႇၼၼ်ၸႄႉၼမ်းပၼ်လုၵ်ႈလၢင်းႁႂ်ႈၸူႇထၢမ်ၽူႈႁူႉႁင်းၵူၺ်း။

13. လူဝ်ႇပွင်ႇၸႂ်ဝႃႈလုၵ်ႈဢွၼ်ႇၼုမ်ႇၼႆႉ ၶဝ်သူင်မီးတႃႇၵေႃႉၼမ်သေ ယူႇႁူမ်ႈၵၼ်ယူႇပဵၼ်ၸုမ်းပဵၼ်ၵိူဝ်း၊ ၼင်ႇႁိုဝ်ၶဝ်တေၵမ်ႉႁူပ်ႉၵၼ် ႁူႉၸၵ်းလွင်ႈၵမ်ႉလီၼၼ်ႉ။ လူဝ်ႇလႆႈမေႃႁၼ်လႄႈၶဝ်ၶႅမ်ႉပၼ် ၸိူင်းၶဝ်လႆႈလွင်ႈလႆႈၽႂ်ႈ၊ လိူဝ်သေၵၢၼ်ပႆႇပိင်ႈလၢႆႈယဝ်ႉ။ ယင်းလူဝ်ႇ လႆႈႁၼ်ၵႂ်ပၼ်ၸိူင်းၶဝ် ၸွႆႈပေႃးသူင်လိၵ်ႈ –

ၵ. လွင်ႈလိၵ်ႈၸိူင်းမိဝ်းၵၼ်ထုၵ်ႇၵႂ်ၶဝ်၊ လိူဝ်သေမီးၽွၼ်းလီတႃႇ ပႆႇယူႇလီယဝ်ႉ။ ယင်းၸိူၵ်ႈၸွႆႈၶဝ်မေႃၽွမ်ႉႁၼ်ၸိူၵ်ႈၵၢၼ်ၶလႈ သွၼ်ၸွႆႈၶဝ်ႁူႉလွင်ႈပေႉ/လွင်ႈၵၢၼ်ႉ/လွင်ႈပွႆးဝၢင်း ပၼ်ႁၼ် ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်လိၵ်ႈၸိူင်းၼႆႉယင်းၽိုၵ်ႈၸွႆႈၶဝ်မေႃတိူပ်း တတ်းၵႂ်လိူတ်းသိူဝ်း ၸွႆႈမိုတ်းလမ်ၽွင်းယၢမ်းထိူင်ႈလူးႁွၼ်ႉ။

ၶ. ၵၢၼ်တွႆႇၸႆႇတိုင်ႈ/ၵႃႈဝိၼ် ၵၼ်ပဵၼ်လွင်ႈၽိုၵ်ႈၸွႆႈမီးၵႂ်ၵူၼ်ႈ ၵွၼ်ႉလိုၼ်းသွၼ်ယဝ်ႉ။ ယင်းပဵၼ်လွင်ႈၵွမ်ပိူင်းၽိူင်ႈၶင်ႈ ၵၼ် ပူႇမွၼ်ႉႁဝ်းၸိူၵ်ႈဝႆႉၼၼ်ႉထိူင်ႈ။

င. လိူဝ်သေလွင်ႈလိၵ်ႈၸိူင်းၶလႈလွင်ႈၸႆႇတိုင်ႈ/ၵႃႈဝိၼ်ယဝ်ႉယင်း မီးထိူင်ႈတၢင်ႇပိူင်ၵၼ်ၵၢင်ႈၵၼ်ၵႂ်ၶလႈ ပၼ်ၸိူင်းလုၵ်ႈလၢင်း ၽွင်းယၢမ်းၶဝ်ယူႇလႆၼၼ်ႉ။ ၸွႆႈၵႂ်ႉပိၼ်ၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်ၶဝ်၊ ႁဝ်းလူဝ်ႇလႆႈမေႃတူလ်းမေႃလူလွမ် လၢမ်းၶၢတ်ႈဝႃႈၶဝ်သူင်ၽႂ်ႈ ၵႂ်၊ ပေႃးၵမ်ႉၽိတ်းပိူင်လွၵ်းလႆးသိၼ်ႈတၢင်းၶလႈၸိူၵ်ႈၸွႆႈ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇလႆႈလီလိုင်ထုၵ်ႇလီပၼ်ၸိူင်းၶဝ်ၶတႉၶတႉ။

(၄) ၼူးၸလႆႈလူၵ်ႈႁဵၼ်း ႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႉၸလႆႈႁူၼ်းၶုမ်ႉ

ဢေႃးပွၼ်ႈၵႂ်ႇ

ၼူးၸလႆႈႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႉလူဝ်ႉလႆႈဢဝ်ၵႂ်ႇမၵ်ႇၵႂ်ႇသိုဝ်ႈယူဝ်းသေ လိင်ႇလူယုၵ်ႇ လၼ်လုၵ်ႈႁဵၼ်းၸလႆႈ ႁူၼ်းသုမ်ႉဢေႈ လူဝ်ႉသပ်ႇထိုဝ်ႁူဝ်ယမ် ဢေႇပဵၼ်ၼူး၊ ႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႉၸလႆႈႁူၼ်းထဝ်ႈ လူလၢ်ႈသမ်ႇၵႂ်ႇဢၼ်သိုဝ်ႈယူဝ်းၸလႆႈ လိတ်ႈလၢင်ႉ။

လၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

တေႃႉၼူးၸလႆႈႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႉ

ဩ,ၼူးဝႃးၸလႆႈႁူၼ်းႁူၼ်ႈဢွၼ်သိၼ်းႁွၼ်ႉသႅၼ်ႇပဵၼ်ႁူၼ်းမီးတၢင်းႁူႇသမ် တူဝ်ထူပ်းတႃႇၼၼ်သမ်ၸလႆႈ ပဵၼ်ႁူၼ်းၵိုဝ်းဢၼ်ၼဝ်းလီၶဝ်ႈၼႃတွင်ႈထၢမ် ႁဵၼ်းႁူႉၼႃႁူမ်ဢဝ်တၢင်းႁူႉၼၼ်၊ လွင်ႈလၢတ်ႈလၢတေႃႉၶဝ်လဝ်ႈသႅၼ်ႇလူဝ်ႉမီး တၢင်းဢူၼ်ႈဢွၼ်ႉယိၼ်ႉၸၢင်ႈ၊ မီးသေႈတၢသပ်ႇထိုဝ်ႁူဝ်ယမ်ၶဝ်လဝ်ႈ၊ မိူဝ်ႈၶဝ် လဝ်ႈသင်သွၼ်သၼ်ႇလူဝ်ႉဝႆႉၵႂ်ႇသိမ်သေ တုင်းထွမ်ႉဢဝ်လီလီ၊ ပဵၵ်ႇသမ်ႇ မီးဢၼ်ဢမ်ႉမိၼ်ႈၵႂ်ဢမ်ႉၼၼ်လီသေတႃႇဢေႈ ဢမ်ႉလႆႈတွပ်ႉထိင်ပွင်ႇလႃႉ ၶိုၼ်း၊ လူဝ်ႉမေႃပၼ်သေႉသေႈတႃၼူးဝႃးၸလႆႈႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႉၶဝ်။
ပေႃးမီးတၢင်းၼၼ်ထိုင်ဢၼ်ပဵၵ်ႉပိူင်ႈၵၼ်ဢေႈ တၵ်းလႆႈၸသွင်ႈၸသတၢင်း သေလၢတ်ႈလီလီ။

တေႃႇလုၵ်ႈႁဵၼ်းၸလႆးႁူၼ်းၶုမ်ႇ

လုၵ်ႈႁဵၼ်းၸလႆးႁူၼ်းၶုမ်ႇၼၼ်ႉ ပိၼ်ၾိၼ်ၶိူင်းတူင်ႉၸိုင်လိူဝ်ႉလၢတ်းဝၢၼ်ႈမိူင်း၊ ပေႃးႁူၼ်းၶုမ်ႇပိၼ်ႁူၼ်းလီမီးတၢင်းႁူႉလိူင် တေႁဵတ်းႁႂ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းၸိုၼ်းယႂ်ႇမႂ်ႇသုင်လီတွၼ်းႁႃ။ ၼင်ႇႁိုဝ်လုၵ်ႈႁဵၼ်းၸလႆးႁူၼ်းၶုမ်ႇတေလီတေၸိုၼ်းယႂ်ႇၼၼ်ႉ ပိၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းၸူးဝႃးၸလႆးႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႇၸဝ်ယဝ်ႉ။ တေလႆႈဝႆႉၵေႃႉၼိမ်ၵေႃႉယၢဝ်းမီးၵေႃႉၶေႇတၼေႇလီသေသင်ႇသွၼ်ပၼ်ႁႂ်ႈပေႃးပိၼ်ႁူၼ်းလီႁူၼ်းၵတ်ႉၸႅၼ်ႇ။ ဝႆႉၵေႃႉယၢဝ်းသေသပ်းလႅင်းပၼ်၊ ႁၢမ်းလၢတ်းတေၶၢမ်ႇလႆးမီးတေႃးသ၊ ယႃႇႁႂ်ႈၵေႃႉႁၢမ်းထႃႉလႃႇပွင်ႉၸၼႂ်းပၼ်တၢမ်ႇသေသွၼ်လုၵ်ႈႁဵၼ်းလုၵ်ႈလၢၼ်။ လီမီးၵေႃႉယုမ်ႇယမ်ဝႃႈၸဝ်ၵေႃႈမီးတၢင်းႁူႉတၢင်းႁၼ်ၵွမ်း ၼင်ႇၶႃႇယုၸဝ်ယူႇ။ ယႃႇပေႁၼ်ဝႃႈၸဝ်ၶၢမ်ႇႁူႉသင်သေၵွမ်းသင်ႇသွၼ်ၸဝ်တႃႇသေႇ။ ၸတ်းၵေႃႉႁႂ်ႈၸဝ်ႈၵေႃႉတၢင်းႁဵတ်းၸဝ်သေႁွၼ်ႇ၊ ႁႂ်ႈပၼ်တိုဝ်ႉတၢင်းတႃႇၸဝ်တၢင်ႇၸၼတၢင်းႁၼ်ထိုင်ၸဝ်ပေႃးတိၵ်ႇလႅင်းဝႃႈ ၶၢမ်ႇပိၼ်ၽွၼ်းလီတႃႇၽိုၼ်ႉလၢင်ႇသပ်းလႅင်းၸၼတီႈၽိတ်းတီႈထုၵ်ႇ၊ ယႃႇႁဵတ်းႁႂ်ႈႁူၼ်းၶုမ်ႇ ႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႇတိၵ်ႇယၢၼ်ၵၼ်၊ ႁူၼ်းသိၼ်းႁွၼ်ႇလူဝ်ႇမေယွမ်းႁပ်ႉလွင်ႈလိၵ်ႈလႆႈၵွမ်းၵၢပ်ႈၵွမ်းပၢၼ်။ ၶၢမ်ႇၵေႃႈတိၵ်ႈၵေႃႉႁႂ်ႈႁူၼ်းၶုမ်ႇ ၸဝ်ႁဵတ်းလႆႈၵဝ်ႇလႆႈမွၼ်ယူႇသေႇသေႇ။ လူဝ်ႇမေတူလုၺ်း ၶၢၼ်လႆၵ်ၸိုတ်းၵၢပ်ႈပၢၼ်တေမီးၽွၼ်းလီၸလႆး သရေႇၼေႈတႃတႃႇလိူဝ်ႉလၢတ်းဝၢၼ်ႈမိူင်းသေပၼ်ၶိူင်းၸဝ်ႁႃႇ။ ၶၢမ်ႇလီမီးၵေႃႉဝႃႈၶၢၼ်ႁဝ်းၶၢမ်ႇႁူႉၶၢမ်ႇ တွၼ်ႉႁၼ်ၼၼ်ႉပိၼ်ၶၢၼ်ၶၢမ်ႇထုၵ်ႇၶၢမ်ႇလီ။ လူဝ်ႇမေထတ်းသၢင်တူလုၺ်း ၽွၼ်းလီၸၢဝ်းယၢဝ်းၸၢဝ်းပွတ်းသေပၼ်ၶိူင်းၶၢမ်ႇၼၼ်သၢၼ်ၸတ်းႁႃႇ။ လူဝ်ႇသႂ်ႇၵေႃႉလွင်ႈမေၶၢဝ်ၼမ်ႉၵေႃႉၸဝ်သေၵုမ်းတူလုၺ်းႁႃႇၵွမ်း။

(ထ) သင်ႏခါႏငလဲꩻတဂ်ꩻဂျႏ

ဖေꩻပွန်ႏလွို

သါင်ႏခါႏဂျွါန်ꩻဗွင်သုႏသဆဲႏလွိုဘမ်ႏဝုꩻလူဝ်ႏပီန်တီꩻဘိုင်လွိုဗွင်ဂူန်ꩻယုမ်ႏ ယမ်သုႏသဆဲႏဆန်ႉသေသွန်ရွိုꩻဂူန်ꩻမီꩻလွိုလီတါင်ꩻယါမ်ꩻလီ မေယူႏလွမ်ꩻ ဂန်လူလုꩻလွိုရှဂ်ႉလွိုဂွါင်ꩻတေႏဂန်လွဲꩻထိမ်ဂန်ဆင်ႏရှိုဝ်ဗွပ်ႏဝူင်ꩻဂူန်ꩻပေꩻ တေမီꩻလွင်ꩻဂတ်ꩻယိန်ဆိုန်ꩻယွိုႏဂွူႏ။

ဖဲႏတဂ်ꩻဂျႏဂေꩻလီယုမ်ႏယမ်သုႏသဆဲႏတူဝ်ဂဝ်ႏသေတိုဝ်ꩻဂမ်လွမ်ꩻငလꩻပန် ရှိုင်ꩻရှိတ်ꩻလွမ်ꩻဖှိုင်ꩻထုင်ꩻသုႏသဆဲႏဆန်ႉ။ သုႏသဆဲႏမီꩻဆမ်ငလꩻ တီꩻဆဲꩻ ဘမ်ႏလါင်ꩻတိမ်ꩻလံꩻမူတ်ꩻ။ တေပန်တီꩻတိဂ်ꩻလွမ်ꩻသုႏသဆဲႏပုတ်ႉထ ဘန် လိဝ်ဂွန်ႏ။

ပေꩻဂျှႏတီꩻဝတ်ႉတီꩻဂျှင်ꩻ

1. တေလံꩻဝံꩻသုပုတ်ႉထလဝ်ꩻဘွန်တါင်ꩻ။ လံꩻဝံꩻဆန်ႉတေလံꩻဘဝ် လံꩻတံꩻ/ထံꩻသေရွမ်ꩻမိုဝ်ꩻယုဂ်ႉဝံꩻ။ မိုဝ်ꩻတေဘမ်ႏလံꩻသုင်ပူန်ႉဖိဝ် ဘမ်ႏလံꩻလူင်ꩻတိမ်ႏပူန်ႉဖိဝ်၊ မှူဝ်ꩻဗုပ်ႉဝံꩻဆန်ႉမိုဝ်ꩻတေလံꩻဝံႉ လူဝ်ꩻသူပ်ꩻ၊ တေလံꩻဝုꩻသုထုသါမ်ဂမ်ꩻ၊ ဝုꩻလွံꩻလွံꩻ– ဝုꩻဆွꩻလွို ဂေꩻလံꩻ။ သုထုဆိုင်ꩻဂမ်ꩻတေလံꩻဗုပ်ႉဝံꩻဆိုင်ꩻဂမ်ꩻ၊ တေလံꩻဆင်ꩻ ဗုပ်ႉဗဝ်ႏတိတ်ꩻတိတ်ꩻ၊ မူပ်ႏဝံꩻလူင်ꩻတိတ်ꩻတိတ်ꩻ၊ ဝံႉတူဝ်ဆိမ်လွိုဆိမ် လီလီ၊ ရွိုꩻပေꩻလီလူလီတူလုꩻ ရွိုꩻပေꩻဂိုင်ႏဗဝ်ꩻပီန်ငူန်ꩻမှူဝ်ꩻလီ ပုတ်ႉထဖဲႏသုႏ။

2. ပေꩻယဝ်ႉဝံႏဆဲꩻဂွူႏ တါင်ꩻဘန်လဝ်ꩻတူန်ဆူꩻ ဂွန်ꩻဝတ်ႉဂွန်ꩻဂျှင်ꩻ ဆန်ႉသေဝံꩻသုသါမ်ဂမ်ꩻထိင်ꩻ။

ပေႃးဝႆႉသႃယဝ်ႉ   တေလႆႈၼပ်ႉယမ်တူင်ႉတၵ်ႉၵႃမ်းၵတ်းယဵၼ် မႂ်ႇသုင်လွမ်းၼင်ႇၽိူင်ႈထုင်းၵူၼ်းမူင်းတႆႈႁပ်းတူင်ႉတၵ်ႉ မူဝ်ႈႁူပ်ႉ ထူပ်းၵၼ်။

လႆႈဝႆႈၽြႃးၼေႈသင်ႇၶႃႈ

....

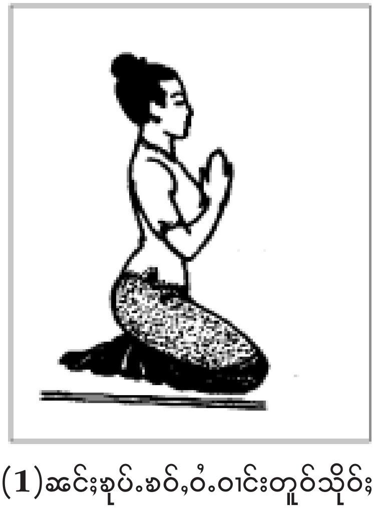

(1)ၼင်ႈၸုပ်ႉၶဝ်ႇဝႆႉဝၢင်းတူဝ်သိုဝ်ႈ

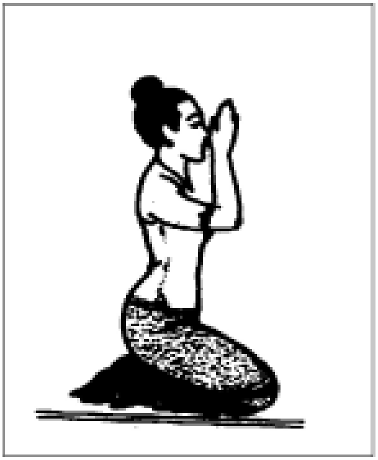

(2) ယုၵ်ႉမိုဝ်းဝႆႉၸိူဝ်းႁူဝ်ၶမ်းမိုဝ်းတူဝ်ႉၶႄႈၽၢၵ်ႇ ၵူမ်ႈလူင်းၵိတ်းသိုင်ႈ။

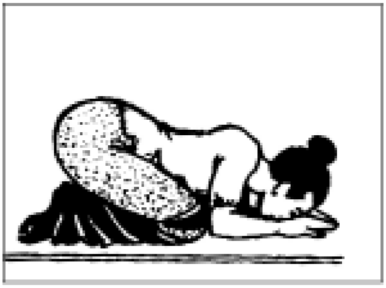

(3) မူပ်ႇလူင်းၸိူဝ်းတိၵ်းတိၵ်း ၽႄႇမိုဝ်း၊ လင်တီၼ်၊ ငွၵ်းသွၵ်ႇ၊ ႁူဝ်ႇ ၶဝ်ႇ ၸိူဝ်းတိၵ်းတူဝ်ႉပိုၼ်ႉၶင်ႇၵၼ်ၸိူဝ်းၶႄးၽၢၵ်ႇလူင်းတူဝ်ႉပိုၼ်ႉသေဝႃး "သႃထူ"။ လုၵ်ႉၶိုၼ်းၶိုတ်းမူၼ်ၶင်ႇ ႁႃင်းထီ(1)ၼႆႉသေဝႆး(3)ၵမ်း။ ပေႃးဝႆးယဝ်ႉလႄႇဝႆးသင်ႇၶႃႇ၊ လႆႈဝႆးမူၼ်ၵၼ်တင်းဝႆးၽြႃး။

မိူဝ်ႈတေလူႉတၢင်း

1. ၽူႈယိုဝ်ႉႁူၼ်းလူင်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇတီႈယူႇ။
2. ၽူႈမီးလၼ်ႉၵၢၼ်တၼ်းၸိူင်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇတီႈယူႇ။
3. လႆႈၸဝ်ႈတင်းလႆႈၼင်ႈၸပ်ႉပဵၼ်ထိုင် ၵဝ်ႇတီႈယူႇလွမ်းထိုင်ၽႂ်မၼ်း။
4. ယိင်းၸဝ်ႈၼႆႉၵေႃႈ ၼင်ႈၸုပ်ႉၸဝ်ႉပဵၼ်ထိုင်ၵဝ်ႇတီႈယူႇလွမ်းထိုင်ၽႂ်မၼ်း ၶႂ်ႈပေႃးလီလူလီတူၺ်း။
5. မိူဝ်ႈတေလူႉၼၼ်ႉႁူဝ်လူႉပူႉလၢၼ်ပူႉပၢၼ်းယိပ်းၽိုၼ်မွၵ်ႇသေ ၵၢဝ်ႇ လူႉတႃႇၼတၢင်းတၢၼ်း။ မိူဝ်ႈၽွင်း "ပူႉၵမ်မွၵ်ႇ" ယိပ်းၵမ်မွၵ်ႇသေ တိုၵ်ႉၵၢဝ်ႇယူႇၼၼ်ႉ ၵၢၼ်ပဵၼ်ပရိသတ်ႈႁူၼ်းတင်းလႆႈတေၵမ်ႉ လႆႈမေႃး။ တေၵမ်ႉလႆႈလုတ်ႉလိူၼ်းယႃႈ၊ တေၵမ်ႉလႆႈယဝ်ႉယွၵ်ႇ ၵၼ်၊ တေၵမ်ႉလႆႈဝႆႉသႂ်ႇဝႆႉၸူႉ၊ တေၵမ်ႉလႆႈႁူမ်ႈၼႄႈ၊ တေၵမ်ႉ လႆႈၵိူင်းႁၢဝ်ၵိူင်းတူဝ်ႁႃႉတၢင်းသႂ်ႇတၢင်းၸူႉ၊ တေၵမ်ႉလႆႈငဝ်ၼွၼ်း၊ တေလႆႈယူႇၼိမ်ၼိမ်မီးၵိုင်ႉသရေႉလီလီ။

ပေႃးႁူဝ်လူႉပူႉပၢၼ်းယွင်ႈၽိုၼ်မွၵ်ႇၵပ်ႉယဝ်ႉ မၼ်းတေၵွၼ်ပရိ သတ်ႈ ႁူၼ်းတင်းလႆႈၵၼ်ႉတေႃးၵေႃးၵႂႃႇသ ဝႃႈလွမ်းႁူဝ်လူႉပူႉပၢၼ်းလီလီ၊ ဝႃႈၽၢၼ်ႈၽၢၼ်ႈ၊ ယႃႇပေဝႃႈပူၼ်ႉပိူၼ်ႈ၊ ထွမ်ႇပူႉပၢၼ်းသေဝႃႈၽိုင်ႇၽိုင်ႇ ပေႃးႁၢမ်းၵၼ်ႉတေႃးယဝ်ႉယဝ်ႉသင်ႇၸႃႇလဝ်ႈတေပၼ်ပွၼ်း။

ပေႃးပၼ်ပွၼ်းယဝ်ႉပူႉပၢၼ်းတေၵႂၼ်ၸပ်ႉသိၼ်ၸႃႈ၊ ၼႆႉၵေႃႈထွမ်ႇ သေဝႃႈလွမ်းပူႉပၢၼ်းလီလီ၊ ပေႃးမုၼ်လဝ်ႈၵွၼ်ဝႃႈၼႆၵေႃႈ ဝႃႈလွမ်းလီလီ ၽၢၼ်ႈၽၢၼ်ႈ။

ၽွင်းလဝ်ႈသင်ႇၸႃႇၸဝ်ႈဝၢၼ်းပရိမိတ်ႉတႃႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ၶႂ်ႈလႆႈယူႇ

ယဵၼ်ယဵၼ်ၼိမ်ၼိမ်သေတုင်းထွမ်ႇဢဝ်။ ၽွင်းၼၼ်ၼၼ်ႉဢမ်ႇယုၵ်ႉမိုဝ်းဝႆႈ ၶႂ်ႈဢဝ်မိုဝ်းဝၢင်းဝႆႉၼိူဝ်ၶႃသေထွမ်ႇၵေႃႈလႆႈယူႇ။

မိူဝ်ႈလိူဝ်မုၼ်ၶဝ်ႈဝၢၼ်းပရိတ်ႈသုတ်းၸလႈသၢင် ပၼ်ၶေႃးဝႃႇတ သုတ်းၸလႈသၢင် ၶႂ်ႈယုၵ်ႉမိုဝ်းဝႆႈသႃထုသၢမ်ၵမ်းႁူမ်ႈၶေႃႈႁူမ်ႈသဵင်ၵၼ်။

6. လွင်ႈယၢတ်ႇၼမ်ႉ

ၵွၵ်းၼမ်ႉယၢတ်ႇတေလႆႈဢဝ်ၵွၵ်းၵႅဝ်ႈ ဢၼ်ၽၢင်ႈလီ(ဢမ်ႇၼၼ်) ငႆႉဢွၼ်ႇဢၼ်ၽၢင်ႈလီ(ဢမ်ႇၼၼ်) ပေႃးဢမ်ႇမီးၵွၵ်းၵႅဝ်ႈငႆႉၵေႃႈ၊ ဢဝ်ၵွၵ်းယူဝ်းယူဝ်းလႆႈယူႇ။ ယႃႇပေယၢတ်ႇသႂ်ႇၼႂ်းၵွၵ်းထူမ်ႇ၊ တေလႆႈယၢတ်ႇသႂ်ႇၼႂ်းဢၢင်ႇဢမ်ႇၼၼ်ဝၢၼ်ႇလွၵ်းဢမ်ႇၼၼ် ၵွၵ်းဢၼ်တၢင်းယဵၼ်ႇမွၵ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ။

ယၢတ်ႇၼမ်ႉသၢမ်ပိူင်

1. မုၼ်လဝ်ႈၵႄႈလွတ်ႈႁၢမ်းယၢတ်ႇၼမ်ႉပၼ်။
2. ပူႇပၢၼ်းၵႄႈလွတ်ႈႁၢမ်းယၢတ်ႇၼမ်ႉပၼ်။
3. လဝ်ႈတႃႇၼေႃႉဢၼ်လူႉတၢၼ်းၼၼ်ႉ ၵႄႈလွတ်ႈဢဝ်ႁႅင်းႁူၺ်း မီးသၢမ်ပိူင်ၼႆႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၽွင်းယၢတ်ႇၼမ်ႉၼၼ်ႉ ပရိသတ်ႈႁူၼ်းတင်းလႆႈတေလႆႈယူႇတဵတ်ႇတဵတ်ႇ ယဵၼ်ယဵၼ်ဝႆႉတူဝ်ၼိမ်ၼိမ်၊ ဢမ်ႇလႆႈဝႆႈသႆႈဝႆႈၸူးသေလၢတ်ႈတေႃႇၵၼ်၊ ဢမ်ႇလႆႈလုတ်ႇလိၼ်းယႃႈဢူမ်ပူႉၵိၼ်တၢင်းၵိၼ်ဢူၼ်မေႃး၊ တေဢမ်ႇလႆႈႁွတ်ႇ ႁဝ်ၸဝ်ႇသေလိၼ်းတိၼ်မိုၼ်ႈတၢင်းသၢင်ႇၸႃႇၼင်ႈ။
ပေႃးႁၢမ်းယၢတ်ႇၼမ်ႉသုတ်းယဝ်ႉၶႂ်ႈၽွမ်ႉၵၼ်သႃထုႁူမ်ႈၶေႃႈလွမ်းၵၼ်ႁူႈ ၵေႃႉ။

7။ ပေႃးယၢတ်ႇၼမ်ႉယဝ်ႉ ႁူဝ်လူႇပူႇပၢၼ်းတေၶိုၼ်းၵၼ်ႇတေႃးၵတၼေႇ ၸဝ်ႈတင်းသၢမ်ၼႆႉၵေႃႈ ၵူၼ်းတင်းလၢႆဢွၼ်ၵၼ်ထွမ်ႇသေဝႃးၶွမ်း ပူႇပၢၼ်းလီလီၼင်ႇၵဝ်ႇ။

ပေႃးပူႇပၢၼ်းဢွၼ်ၵၼ်ႇတေႃးယဝ်ႉ မုၼ်ၸဝ်ႈတေပၼ်ပွၼ်း မင်ႇၵလႃႇ၊ ပေႃးပွၼ်းသုတ်းယဝ်ႉဢွၼ်ႁူမ်ႈၵၼ်သႃထုႁူမ်ႈသိၵ်ၵၼ်သၢမ်ၵမ်း၊ ပေႃးသႃထုယဝ်ႉၵေႃႈၵၢၼ်လူႇတၢၼ်းပိၼ်ဢၼ်ယဝ်ႉတူဝ်လီငၢမ်းယဝ်ႉ။

8။ ဝႆႈလူႇတၢၼ်းယဝ်ႉ မိူဝ်ႈတေလူင်းဝတ်ႉၵျင်းၼၼ်ႉႁႂ်ႈလုၵ်ႉသိုဝ်ႈၽႂ် မၼ်းလီလီ၊ ယႃႇပေဢူၼ်မေႃး၊ ယႃႇပေဝၢင်းတိၼ်ၶိူင်း။

9။ လွင်ႈၵိၼ်တၢင်းၵိၼ်ၶိုၼ်ႈဝတ်ႉ ၶိုၼ်ႈဝၢင်းဝတ်ႉလုတ်ႇလီၼ်းယႃႈၼၼ်ႉ ၸလႈႁေႃႇတၢင်းၵိၼ် တွင်ႁေႃႇတၢင်းၵိၼ် ပိူၵ်ႇမၢၵ်ႇဝၼ်းဝႆႇလႂ် လီၼ်းယႃႈပွတ်းလႂ်ယႃႇပေပိတ်ႈဝူလ်ႇ၊ မေႃၵိၼ်ၵေႃႈႁူႈမေႃၵိၼ်ပိၼ်း ၽဵဝ်ႈလီလီ။

လွင်ႈလႆႈၶိုၼ်ႈဝတ်ႉဝႆႈသႃပုတ်ႉထၸဝ်ႈၸလႈသင်၊ ဝႆႈသႃသင်ႇၼၢႇ သႃႇမၸၼႇၸလႈသင်၊ လႆႈလူႇလႆႈတၢၼ်းၸလႈသင်၊ လႆႈထူပ်းလႆႈႁၼ် ၽူႈယႂ်ႇ ၵူၼ်းလူင်ဢိုၵ်ႇ၊ ၽူႈမီးတၢင်းႁူႉႁၼ်ၼမ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ပိၼ် မင်ႇၵလႃႇဢၼ်ပၼ် လွင်ႈၵတ်းယိၼ်ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ၊ လွၼ်ႉလွၼ်ႉၸလႈ ႁႂ်ႈလႆႈမီး လိူဝ်လိုၼ်ႈသႂ်ႇသေၶိုၼ်ႈဝႆႈၶိုၼ်ႈလူႇၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၵူႈလွင်ႈလွင်ႈ

1။ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇလၢင်းမၼ်း လီလႆႈသွၼ်ဝႆႈသႃႇရတၢၶေႇသၢမ်ၵဝ်ႈ လိမ်မိူဝ်ႈ တိုၵ်ႉလိၵ်ႉတိုၵ်ႉၼွႆႉ၊ ပေႃးသွၼ်လိမ်လိၵ်ႉၼၼ်ႉၵိုင်တေသွၼ်ငၢႆး ဝၢႆးငၢႆးႁူဝ်ႈၸလႆး ပၼ်တီႈပေႃးၸမ်းၶဝ်ႈလႆႈလိုမ်းၵွႆလွမ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

2။ ယၢမ်းမိူဝ်ႈပႆတၢင်းလႆႈႁူဝ်ႈၵႅပ်ႉသင်ႇၶႃႇၼၼ်ႉၵိုင် ၵွႆးလႆႈငိူင်ႉၸဝ်ႈ ၶွၵ်ႇၼွၵ်ႈတၢင်း၊ ပေႃးပၼ်လႆႈၸဝ်ႈပႃးႁွင်ႉငဝ်းတူဝ်ၶဝ်ၵဝ်ႈသေ၊ တေလႆႈၵွမ်းမိူဝ်းဝႆႈၸလႆႈတူင်ႉတၵ်ႉ "မႂ်ႇသုင်ၶႃႈ" ၼႆယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵႅပ်ႉသင်ႇၶႃႇၵဝ်ႈလွမ်းတၢင်းၸလႆႈၵမ်ႇတၼ်းၶင်ႈဝႆႈလီလီၶၼ်ႉ ။

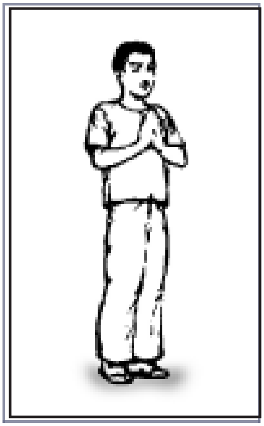

လုၵ်ႈဢွၼ်တီႈမိူဝ်းတိူဝ်ႉၵၼ်သေဢွၼ်ၽေႃႇမိူဝ်းငူပ်ႉတၢင်ႇၼေႈဢူၵ်းဝႆႈ။

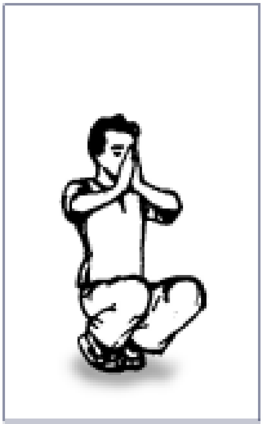

ၼင်ႈၵွင်ႇယွင်ႇသေ ၵၢပ်ႉၽႄႈမိုဝ်းငူပ်ႉတၢင်ႇၼႄႈၽၢၵ်ႇဝႆႉ။

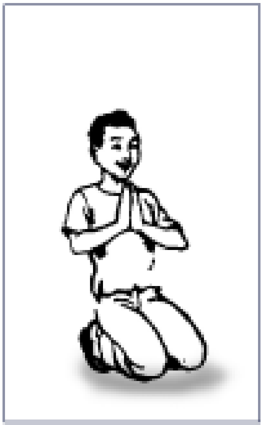

ၼင်ႈၸုပ်ႉၶဝ်ႈသေ ၵၢပ်ႉၽႄႈမိုဝ်းငူပ်ႉတၢင်ႇၼႄႈၵူၵ်းဝႆႈလၢတ်ႈတေႃႇ။

(သ) ၼၵ်ႉၸလႄးလဝ်ႈႁိူၶင်း

ႁူၼ်းႁဝ်းၼႆႉပေႃးယူႇ,ၼႂ်းၶွပ်ႇ,ဝူင်းႁူၼ်းလိူင်လွင်ႈၸလ,လၢဝ်းသူႇ,ၵွၼ်းႁၢႆၼ် ၶိူၼ်းၼိူင်ႈတင်းၶိူၼ်းၼိူင်ႈၼၼ်ႉတၢၵ်းၵၢမ်ႇ,ၸဝႈလႆႈႁၢင်းၽွၼ်မၼ်း၊ မိူဝ်ႈၸလ, ၵွၼ်းႁၼ် ၶွႆႈမီးလွင်ႈယဵၼ်ႇ,ၸင်ႈတေႃႇ,ႁၼ်ၼၼ်ႉ ပဵၼ်မိူင်ႈပိူင်ႁူၼ်းၵၢၼ်မိူၵ်ႉ လိူၵ်ႉၵၢၼ်ၼိူင်ႈ၊ ပဵၼ်လွင်ႈပိၼ်ႇ,ပႂ်ႇ,လွႆႈထိမ်ႇႁၼ်ၵၢၼ်ၼိူင်ႈ၊ မၼ်းလၢင်ႈ ၵၢဝ်ႁူၼ်းႁဝ်းမိူတ်ႈႁိုဝ်းယူမ်ႇ,ယမ်လမ်ၵွၼ်ႁၼ်မၢႆး၊ ပိၼ်ႇ,ပႂ်ႇ,ၼပ်ႉထိုဝ်ႁၼ်မၢႆး၊ ႁွပ်ႈၼႆႈႁူးၵေႃႉတၢၵ်းတေလႆႈၶတ်းၵွၼ် ၶွႆႈမီးလွင်ႈယဵၼ်ႇ,ၸင်ႈႁၼ် ၵိဝ်ႇ,လူလၢႆႈ ႁၢၼ်ႁပ်းသိုပ်ႇ,တိတ်းတေႃႇ,ဝူင်ႈႁၢင်ၶိူၵ်ႇ,တင်းလဝ်ႈၶိူၼ်းယူႇ,ယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်ၶိူၵ်ႇ

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵွၼ်

ႁူၼ်းႁူးၵေႃႉမီးသုၼ်ႇ,လႆႈၽိူင်ႇ,ပဵင်းႁၼ်ၸလႈမီးၶိူၼ်းလႆႈႁူးၵေႃႉ ၼွင်ႈၶိူၼ်း ၼိူင်ႈလင်ၵေႃး ႁူၼ်းၶိူၼ်းႁူးၵေႃႉၼပ်ႉပဵၼ်လဝ်ႈၶိူၼ်းယဝ်ႉ၊ ၼင်ႇ,ၶိုဝ်တေ ၵၢမ်ႇ,တုမ်ႉတိူဝ်ႉႁိတ်ႇ,ၸုၢင်လွင်ႈသုၼ်ႇ,တူဝ်ၸလႈႁၢၼ်ငၢၼ်းလဝ်ႈၶိူၼ်းၼၼ်ႉ တၢၵ်းတေလႆႈသုၼ်ႇ,လွင်ဝႆႉတႃႇ,သေႇ၊ လၢဝ်းၼိူဝ်းၼိူင်ႈၵၢၼ်မီးၽိူင်ႈထုင်းၼိူင်ႈ မိူဝ်းၸလႈၼင်ႇ,ၶိုဝ်တေၵၢမ်ႇ,တုမ်ႉတိူဝ်ႉႁိတ်ႇ,ၸုၢင်သေ ၶဝ်ႈလွၵ်ႈၽိတ်းႁၼ်ၼၼ်ႉ ၵေႃးဝူၼ်ႉၶႆႈၼိူၵ်ႉလိူၵ်ႉယူႇ,ယဝ်ႉ။

လၢႆးၶိူတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

1.လွင်ႈႁူႇ,ပႂ်ႇၸလ,လၢဝ်းသူႇ,ၵွၼ်းၶိူၼ်းႁူၼ်းမိူတ်ႈ(တၢႆးၵေႃႉၵူလၢႆးလီ)

လိမ်မိူဝ်ႈပႂ်ႇ,ၶဝ်ႈၼႂ်းဝၢင်းၶိူၼ်းပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ လူဝ်ႇ,ၶိူတ်းၶွႆႈလဝ်ႈၶိူၼ်း ၶိူႉဝၢႆႈၶိူၵ်ႇ,မၢႆး၊ ပေႃးလဝ်ႈၶိူၼ်းၵၢမ်ႇ,ယူႇ,ၶိူၼ်းၼႆႈၵေႃးၵၢမ်ႇ,လီလႆႈ

ၶဝ်ႈဝၢင်းၶိူင်ႈပိူင်ႈ။ ပေႃးထၢင်ႇဝႃႈလိၵ်ႈၶိူင်ႈမီးယူႇၵေႃႈ လီလႆႈၶဝ်ႈၸႂ်၊ ၽိူဝ်ၶၢဝ်ႈၶိူင်ႈယူႇ၊ ၽၢင်ႇတူၵူၼ်းပိူၼ်ႈၼႆႉပေႃးပိူၼ်ႈပိုတ်ႇဝႆႉၵေႃႈလီလိူဝ်ႉ ၼၼ်ႉ၊ ပေႃးတူဝ်ႁဝ်းလႆႈပိုတ်ႇဢဝ်ၵေႃႈ လူဝ်ႇၸိုၼ်းႁပ်ႉဝႆႉပၼ်၊ ပေႃးၽိူဝ် ၶၢဝ်ႇၽၢင်ႇတူၶႂၢင်ႈဢမ်ႇပႆႇႁၼ်ၽႂ်ၼၼ်ႉတေလႆႈႁႃးႁႃလိၵ်ႈၶိူင်ႈ၊ မိူဝ်ႈလႂ် လိၵ်ႈၶိူင်ႈႁပ်ႉၶဝ်ႈၶိူင်ႈယဝ်ႉၼႆႉထုၵ်ႇလီထွႆႈၸိူဝ်းမူၼ်ႉၶိူဝ်ႈလူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ၊ ၶဝ်ႈၸုၵ်းၶိူင်ႈသေၶၢင်းတီႈဢၼ်လိၵ်ႈၶိူင်ႈဢွၼ်ပၼ် လိၵ်ႈၶိူင်ႈလိူမ်းလၢတ်ႈ ၶႂၢင်ႈ ႁဝ်းသမ်ႉၸုၼ်ႈၶၢင်ႈၵေႃႈ ယွၼ်းဢၼ်ၸႂ်ႉသေထၢမ်တီႈၶၢင်ႈယဝ်ႉလၢင်ႈၶၢင်ႈ၊ ၶၢင်ႈၵေႃႈလီမီးဢိူင်ႇသရေႇလီလီ၊ မိဝ်းလူဝ်ႇသေဢမ်ႇဝႃႈ ၶတႅၼ်ႇဢဝ်ၶမ်ႉၵတ်း ၶမ်ႉမႆႈၸႂ်၊ လိူဝ်သေလိၵ်ႈၶိူင်ႈတမ်းပၼ်ၼႆႉပေႃးဢမ်ႇလႆႈဢၼ်ၸၢင်ႉယၢႇပေ ယိပ်းပႅမ်း။ လႆႈဢၼ်ၸၢင်ႉသေလႆႈယိပ်းလႆႈတူၺ်းယဝ်ႉၼႆႉၵေႃႈၸိူင်းၶမ်း ဝၢင်းဝႆႉပၼ်မိူၼ်ၶၢင်ႇလိၵ်ႈၶိူင်ႈႁႅတ်းဝႆႉ။ ၵၼ်တၢင်းၵၼ်လုတ်ႇလိူၼ်းယႃႈ ၵေႃႈၶၢင်ႇၶိုဝ်တေဢမ်ႇၶူၵ်ႉၶိူင်ႈပိူၼ်ႈၼၼ်ႉလူဝ်ႇၽႃႇသတိႁႅတ်းလွမ်း။ ပေႃးဢမ်ႇလႆႈဢၼ်ၸၢင်ႉယႃႇပေၶဝ်ႈၸုၵ်းလုၵ်ႈၶွၼ်းၶလႈတၢင်ႇႁႂၢင်ႈတၢင်ႇလုၵ်ႈ၊ ပေႃးယူႇၶိုင်ၶၢင်ႈၶိုင်ၶလႈၸုၵ်ႈယိူတ်ႇႁူၼ်ႉပႆႇလိူၼ်ႈၸုၵ်းသူၼ် ၸုၵ်ႈၶလႇၶွၵ်ႈ ၶလႇပၢင်ႇၵိုဝ်းၼႆႉတွင်ႈထၢမ်လိၵ်ႈၶိူင်ႈသေလၢင်ႇႁႂ်၊ ပေႃးၽိူဝ်ၸုၵ်းသူၼ် ယႃႇပေၸႂ်ႈပိၼ်လွင်ႈယႃႉတဝ်သူၼ်ပိူၼ်ႈ၊ ပေႃးဢမ်ႇလႆႈဢၼ်ၸၢင်ႉ မွၵ်ႇမၢၵ်ႇ ႁၢၵ်ႈၶိူဝ်မိဝ်းလူဝ်ႇၵေႃႈယႃႇပေပိတ်းဢဝ်၊ ယႃႇပေယိပ်ႇပႆႇသိူဝ်သူၼ်မွၵ်ႇ သူၼ်ၽၢင်ႇပိူၼ်ႈ။

လူဝ်ႇမေႃလၢမ်းတူလႆးလိၵ်ႈၶိူင်ႈမီးယၢမ်းတူဝ်ႈတၼ်း၊ ပေႃးၶဝ်ဢမ်ႇလိပ်ႈ တၼ်းၼႆႉမီးၵၢၼ်သင်ၵေႃႈလိဝ်းလၢတ်ႈလိဝ်းႁႅတ်း။ ပေႃးဢမ်ႇမီးၵၢၼ်သင် ၵေႃႈလီသူင်ႇသင်ႇတူင်ႉတၵ်ႉသေမိူဝ်းၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ။ ၶိူဝ်ၶိူပ်ႈမၼ်းၶတႃႉႁွပ်ႈ ႁဝ်းသေယႃႉၸိူႉလႆႈပိၼ်လွင်ႈၵိတ်ႇၸွင်ႈသုၼ်ႉတူဝ်ၶလႈၶၢၵ်ႈၵၢၼ်ပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ပေႃးလိၵ်ႈၶိူင်ႈသမ်ႉပိၼ်ၼေႃဝ်းၸိုဝ်းတၢင်ႇၸိုဝ်းၶလႈသင်၊ ယုမ်ႇယမ် သႃႇသၼႃႇတၢင်ႇဢၼ်ၶလႈသင် ၶၢင်ႇၶိုဝ်တေဢမ်ႇပိၼ်လွင်ႈတုမ်ႉတိုဝ်ႉၽိုင်ႈ

ထုင်းသႃႇသၼႃႇပိူၼ်ႈၼၼ်ႉလီၾၢင်ႉသတိၸတႉၸတႉ။

ပေႃးႁဝ်းသမ်ႉလူဝ်ႇယူႇၵိၼ်ၼွၼ်းႁိူၼ်းပိူၼ်ႈၶၢဝ်းႁိူင်ၼႆႉ ၼင်ႇႁိုဝ်လဝ်ႈႁိူၼ်း ပေႃးတေဢမ်ႇၼၵ်းႁူဝ်ၼၵ်းမႃႇ ၼၵ်းလႂ်ၵွပ်ႈႁဝ်းၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီၵိုတ်းသၢင်ႈ လိူင်ႉႁိုဝ်ၵေႃႈ လူဝ်ႇတူလ်းသေၵိုတ်းသၢင်ႈဢေႃႈ။ ယႃႇပေၼပ်ႉပဵၼ်ၶဵၵ်ႉယူႇတႃႇ သေႃႇ၊ ၵူလ်းၵႃးၼင်ႇႁိုဝ်တေဢမ်ႇတုမ်ႉတိုဝ်ႉသုၼ်ႇတူဝ်ၸလႈၼႄးၵၢၼ်လဝ်ႈ ႁိူၼ်းၼၼ်ႉၸတႉတေလႆႈၾၢင်ႉသတိယူႇတႃႇသေႃႇ။

2. လွင်ႈၸလႇဝတ်ႉၸလႇၵျင်း

ပေႃးပဵၼ်ၵျင်းသႃႇသၼႃႇဢၼ်တူဝ်ၵဝ်ႇယုမ်ႇယမ်ၼႆႉ လီၵိုတ်းလွမ်း ၾိူင်ႈထုင်းတူဝ်ၵဝ်ႇၵႃႇလွမ်း။ ပေႃးပဵၼ်ဝတ်ႉၵျင်းဢၼ်ဢမ်ႇလႂ်ႈသႃႇသၼႃႇ တူဝ်ၵဝ်ႇၼႆႉဢမ်ႇဝႆႈလွမ်းၵေႃႈဢမ်ႇပဵၼ်သင်၊ တီႈလူဝ်ႇၼင်ႈလူဝ်ႇလုၵ်ႉလိူဝ်ႉ ၼႆႉၸလႈသင်ထုၵ်ႇလီၵိုတ်းလွမ်းၾိူင်ႈထုင်းပိူၼ်ႈ၊ ၵွပ်ႈဝႃႈႁဝ်းလႆႈၶဝ်ႈၵႂႃႇ ၼိုင်ႈၸွပ်ႇၵူင်းတီႈပိူၼ်ႈဝႆႉယႆႇဝႆႉသုင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဢမ်ႇႁူႉၵေႃႈလီထၢမ် ပိူၼ်ႈသေၵိုတ်းလွမ်း။

3. သူႇလႂ်ႈၵၼ်ႇတေႃးၵူၼ်းလူင်

ၼိုင်ႈႁိူၼ်းၼိုင်ႈလင် ပေႃးတေၵၼ်ႇတေႃးၵူၼ်းထဝ်ႈၼႆႉလုၵ်ႈလၢၼ်တင်းသဵင်ႈ ႁူမ်ႈၵၼ်ၵၼ်ႇတေႃးပွၵ်ႈလဵဝ်ၵၼ်၊ ပေႃးဢမ်ႇမီးလွင်ႈတၢင်းၸိုၵ်ႉၶမ်ႇယႂ်ႇ လူင်ၼႆႉ တိုၼ်းဢမ်ႇလႆႈၵၼ်ႇတေႃးႁင်းၾဵဝ်မၼ်းဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်လွင်ႈၸၼေႃင် လႂ်ဝႃႈ ပီႈၼွင်ႉၵၼ်ၽွမ်ႉသဵင်ပဵင်းပၢၵ်ႇၵၼ်ဢဝ်ၵၼ်ဝႃႈပႃးၵၼ်ပဵၼ်၊ ဢမ်ႇ တိၵ်ႇဢမ်ႇယႆးၵၼ်၊ ၽူႈလႆႈႁပ်ႉလွင်ႈၵၼ်ႇတေႃးၼၼ်ႉတေလီလႂ်ႁူမ်ႈလူမ်း လွမ်းၵူလ်းဢမ်ႇၵႃးဢမ်ႇလႆႈယၢပ်ႇႁိုဝ်ႉလႆပွၵ်ႈ။

လုၵ်ႈၼွင်ႉပွင်ႈပႆႇၶွႆႈၵၼ်ႇတေႃးသြႃႇၼူးဝႃႈၵူၼ်းလူင်ၸလႈသင်ၼိုင်ႈဝၼ်းၼိုင်ႈ

ၵိူင်ႇၶုၼ်ႈႁၼ်ႇၸေႃးထဝ်ႈဝၢၼ်ႈထဝ်ႈၵိူင်ႇႁၢင်ႉၶႃႇၸုၼ်ၵိူင်ႇၸုၼ်မိူင်းလိူဝ်း
ၼႆႉၶလႈသင်လီလႆႈႁဵတ်းၵႂၢမ်းလၢႆးၼႆႉၶင်ႇႁဝ်ႇ။ ႁွပ်ႈမၼ်းပီၼ်ၽိုင်ႈထုင်းလီ
ၵဝ်းၵၼ်မီးမေႃးလီမ်ႁွၼ်ႇၵၼ်ၸိုင်ႈၶလႈၵမ်ႇလူဝ်ႇၶွႆႈမၼ်းၵႂၢႆလၢႆၵျႇ၊ ပေႃး
ၵဝ်းပီၼ်မူႇပီၼ်ႁွၼ်ႈလိူင် ၽူႈၵေႃႉပီၼ်ၶူဝ်ပီၼ်ၶႁႇၵေႃႈၶူမ်လူမ်းမူၼ်ႈလွင်
ၵႂၢမ်းယဝ်ႉ။

ၵွၼ်းထဝ်းၶိူၼ်း

ၶေႃႈပွၼ်ႈလွင်

လီၵ်ႉယွင်ႇၸုမ်ႇထဝ်ႈၵမ်ႇဝႃႈ ႁူၼ်းလူင်ႁူၼ်းၵွၼ်ႇသင်ႇၶႃႇၺႃၼ်းၵမ်ႇ
ဝႃႈၽူႈၵၼ်မီးၵီၼ်းၵၢၼ်းၵၼ်ၶွႆႈသူႇၶွႆႈလွင်းသေႁွတ်ႈၽိုဝ်မေႃးၸွင်ႈၶိူၼ်း
ၵဝ်းၸၼ်ႉလႆႈၸပ်ႉဝႃႈပီၼ်ၶိူၵ်ႇယဝ်ႉ၊ ၸင်ႇၶိူဝ်ၵေႃႉပီၼ်ၶိူၵ်ႇပေႃးတေၵမ်ႇ
ၸေႃႈလီၵ်ႉလွင်လီၵ်ႉၶလႈၵမ်ႇၸဝ်ႈလွင်ၽိုတ်းသိူဝ်လဝ်ႈၶိူၼ်းၸၼ်ႉ တေလႆႈမီး
လွင်ႈယိၼ်ႇၶင်ႈသေၵပ်ႉတွၼ်ႈလီလီငၢမ်းငၢမ်း၊ ႁူၼ်းၶိူၼ်းႁူႈၵေႃႉပီၼ်လဝ်ႈ
ၶိူၼ်းၶလႈလူဝ်ႇလႆႈလီပ်ႈႁဵၼ်းသွၼ်လၢတ်းႁၼ်ဝႆႉႁူႈၵေႃႉယဝ်ႉ။

လၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

1. တီႈၶိူၵ်ႇၽူႈယွင်ႇႁူၼ်းလူင်ႁႂ်ႇၸူးဝႃႈၶလႈ ႁူၼ်းထဝ်ႈႁူၼ်းၶႁႇၽူႈ ၵၢႆႇယုၵ်ႉလိူဝ်ၵဝ်းလိူဝ်းၸၼ်ႉ ၵဝ်းတေလႆႈမီးလွင်ႈယိၼ်ႇၶင်ႈႁူလိူဝ်း ၵမ်ႇႁႃးတေလႆႈမီးပႃးလွင်ႈၸပ်ႉယမ်၊ ပေႃးတၼ်းႁူႉတၼ်းႁၼ်ယူႇ ၼႆႉတေလႆႈၵျႇၵပ်ႉၸေႈဝၢင်းၶိူၼ်း လွႆႈပႃးတိဝ်ႈပၼ်ၸူဝ်းသေၵွၼ်မေႃး ၸွင်ႈၶိူၼ်းယဝ်ႉၵပ်ႉၸင်ႈတီႈၵဝ်းဝႆႉပီၼ်တီႈသုင် မူၼ်ၸင်ႇၶိူၼ်းၽၢၵ်ႈ ၵေႃႈတၢင်းၸိူဝ်ႁိမ်းၶိူၼ်ႇႁႂ်ႇ၊ ၶိူၼ်းၸင်ႈတင်ႇၵေႃႈတီႈတၢင်းၸိူဝ် ၶလႈၵမ်ႇႁိတ်ႇၸွင်ႈၵူမ်ႈလမ်တၢင်းၵျႇပႆႉ။

2. ၽူႈပိူင်းၵၼ်ၸလႄႈၽူႈလိူၵ်ႈသေႁဝ်းၼၼ်ႉ တေလႆႈဝႆႉၽိူင်ႇပိူင်းတူဝ် ၵဝ်ႇသေႁပ်ႉၼင်ႈတီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ။

3. ၼင်ႇႁိုဝ်ၸိူၵ်ႉတေဢမ်ႇမီးလွင်ႈ“ဢၢၼ်ၵႅဝ်”ၼၼ်ႉ လၢတ်ႈၵႂၢမ်းယိူၼ်ႉ ၸင်ႈဢူၼ်းဢွၼ်ႇၼေႈတၢင်ႇႁၢင်းၽၢင်သၢင်ႇထုၵ်ႇသေ ဢမ်ႇၼမ်ႉမႂ်ႇၵေႃႈ ၼမ်ႉၵတ်းလူဝ်ႇယိုၼ်ႈတမ်းပၼ်။ တူဝ်ၵဝ်ႇၵေႃႈၼင်ႈသေတွင်ႈထၢမ် လွင်ႈဢၢၼ်လႆႈႁွတ်ႈမႃး၊ ပေႃးပွင်ပိၼ်လႆႈလိုင်လိူၼ်းယႃႈ၊ ႁွၵ်းထူမ်ႉ တၢင်းၵိၼ်တၢင်းယိူမ်ႉ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၽိုၼ်လၢႆးၵိူဝ်းၼႆႉၵေႃႈထုၵ်ႇလီ တမ်းယူႇ။

4. ပေႃးမီးလွင်ႈတၢင်းသေၸိူၵ်ႉလႆႈၼင်ႈႁိုင်ၵေႃႈ လူဝ်ႇမေႃလၢတ်ႈလွင်ႈ ယိူတ်ႉႁူၼ်ႉၸၼပၼ်တီႈၸလႉၼွၵ်ႈၸလႉပၢင်ႉ။ ၼႂ်းႁိူၼ်းၼွၵ်ႈႁိူၼ်း သူၼ်မွၵ်ႈသူၼ်ၽၵ်းၵိူဝ်းၼၼ်ႉ ပေႃးမီးတီႈၼွႆႈၸၼၸိူၵ်ႉၼၼ်ႈ တူဝ်ၵဝ်ႇ ဢွၼ်ၵူႉၵေႃႈလီ၊ သူပ်းၽိတ်ႈမွၵ်ႈၸၼတၢင်းၵေႃႈလီ မၼ်းပိၼ်ၵၢၼ် သၢင်ႇထုၵ်ႇယူႇ။

5. မူဝ်ႈၸိူၵ်ႉၽူႈယႂ်ႇၵူၼ်းလူင်ၶဝ်တေပွၵ်ႈမိူင်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈပႆႇသူင်ႇ ႁွတ်ႈထိုင်ၶေႃႈဝၢင်းႁိူၼ်း။

6. သင်ဝႃႈပိၼ်ၸိူၵ်ႉတေမႃးၵိၼ်ၼွၼ်းတီႈႁိူၼ်းလိူင် ဝႆႉႁပ်ႉတွၼ်ႈတမ်း ၼမ်ႉၵတ်းၼမ်ႉမႂ်ႇလိူဝ်ႈႁိူဝ်ႉယဝ်ႉ ယူႇလူဝ်ႈၼိုင်ႈၵေႃႈ ထုၵ်ႇလီ တမ်းဝၢင်းၸူဝ်းၸွင်သေႁၢင်ႈႁႅၼ်းပၼ်တီႈၼွၼ်း တီႈဢၢပ်ႇၼမ်ႉ၊ ၸလႉၼွၵ်ႈၸလႉပၢင်ႉ။ ၼင်ႇႁိုဝ်ၸိူၵ်ႉတေဢမ်ႇႁူင်ၵႅဝ်ဢမ်ႇယူႇယၢပ်ႇ ၼၼ်ႉ လူဝ်ႇဝူၼ်ႉၸွပ်းယူႇတႃႇသေႃႈ။

(ႁ) တေႃႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်

ၶေႃႈပွၼ်ႈၵႂ်ႈ

လူဝ်ႇၵေႃႇသၢင်ႈႁႂ်ႈမီးလွင်ႈယုမ်ႇယမ်ၵၼ်သၢမ်ပိူင်။

1. လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ၼပ်ႉထိုဝ် ႁူၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်။
2. လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ၼပ်ႉထိုဝ် ၵူလ်းၵေႃႉၵူလ်းၶသႈၵၼ်။
3. လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ၼပ်ႉထိုဝ် ႁူၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈ။

လၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈ

မိူဝ်ႈႁဝ်းမႃးၸူးတေႃႇႁူၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၼၼ်ႉ လူဝ်ႇၵေႃႇသၢင်ႈၼပ်ႉထိုဝ်

1. မိူဝ်ႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်လတ်းၽၢၼ်ႇမႃးႁိမ်းႁွမ်းႁဝ်းသေ ၼၼ်ႈမိူဝ်ႈ ႁဝ်းၼင်ႈယူႇၼၼ်ႉႁႂ်ႈလုၵ်ႉလုၵ်း။

2. ပေႃးလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၶဝ်ႈမႃးၼႂ်းႁွင်ႈၼႂ်းႁူမ်ႈယဝ်ႉ လူဝ်ႇလုၵ်ႉလုၵ်း ပေႃးမၼ်းယင်းပႆႇၼင်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇၵမ်ႇလႆႈၼင်ႈ၊ ပေႃးလၼ်ႉၼိူဝ် ၼင်ႈယဝ်ႉၸင်ႇၵွႆႈၼင်ႈလူမ်း။

3. ပေႃးၵမ်ႇလိုဝ်ႈႁူၼ်းသိုၵ်းသေလုၵ်းႁပ်ႉႁူၼ်းလူင်ၼၼ်ႉ ၵဝ်ႇၽေႃႇ မိူဝ်းသွင်ၸွၼ်ႇႁူပ်ႉၸၢပ်ႇဝႆႉတၢင်းၼႃႈၼႃ။

4. မိူဝ်ႈလၢတ်ႈတေႃႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ် တေၵမ်ႇလႆႈႁွတ်ႇႁႆႇတဝ်ႉၵႅင်း၊ မိူဝ်းတဝ်ႉၵၢင်း၊ မိူဝ်းလူၵ်းထွင်း၊ လုၵ်းၶွႆႈတိၼ် လုၵ်းၶၢမ်ႉ၊ လုၵ်းၵိင်သဝ် ၵိင်ၽေ၊ လုၵ်းတဝ်ႉၶူင်ႇ၊ ယႃႇလိၼ်ႈမိူဝ်းႁၵ်းမိူဝ်း ထူမ်ႇၸမ်ႉလႆၢးထင်ႇၶိုဝ်ႈမုၵ်ႇၵႆႇသွႆႇၸေႈ။

5. ပေႃးၵူၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ် ပႆႇယိၼ်ႈမိူဝ်းမႃးသိပ်ႇမိုတ်ႈၵွၼ်တၢင်း ၸၼ်ႉတေၵမ်ႇလႆႈယိၼ်ႈမိူဝ်းႁူဝ်ႇၵွၼ်တၢင်း။

6. ပေႃးထူပ်းလႃးလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်လူဝ်ႇလႆႈယုၵ်ႉမိူဝ်းဝႆႈသေ တူင်ႉ တၵ်ႉၵွၼ်တၢင်းဝႃႈ “မႂ်ႇသုင်ၶႃႈ”။

7. ပေႃးထူပ်းၵူၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်တီႈႁိတ်ႇတီႈၶိပ်ႈၸၼ်ႉ လူဝ်ႇငူင်ႉ ၶဝ်ႈပၼ်တၢင်း။

8. ယႃႇပေႁၢပ်ႈလိၼ်းယႃႈၵမ်ႇၸၼ် တၢင်းႁိၼ်တိမ်ႇသူပ်းသေတူင်ႉ တၵ်ႉလၢတ်ႈတေႃႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်။

9. မိူဝ်ႈလၢတ်ႈတေႃႇလၼ်ႉထၢၼ်ၸိူဝ်ၸၼ်ႉတေႃႇၸေႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ၊ ယႃႇ ဝႆႇသႆႇဝႆႇၶူၺ်။

10. ပေႃးမီးတၢင်းယၢမ်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်းပႃးမိူဝ်းၸၼ်ႉ လူဝ်ႇၽွင်ႉသတိ ယႃႇႁွႆးၽေတ်ႈလမ်ၸေႈလမ်တႃလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်။

11. မိူဝ်ႈလၢတ်ႈတေႃႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်ၸၼ်ႉယႃႇၸင်ႈၶႃႁႆႇႁွၼ်း။

12။ ၵမ်ႇထုၵ်ႇလီၵွမ်ႈလၢတ်ႈတတ်းၶေႃႈၵၼ်ႉထၢၼ်ႈသိူဝ်။

13။ မိူဝ်ႈလၢတ်ႈတေႃႇၵၼ်ႉထၢၼ်ႈသိူဝ်ၶၼ်ႉ ယႃႇပေၵၢဝ်ၵႂၢမ်းပေႉပုၼ်ႈ သေလၢတ်ႈ။

14။ လွင်ႈလၢတ်ႈၵႂႃႇဝ်းၶၼ်ႉ ယႃႇၸွႆႈပဵၼ်လွင်ႈၶၢမ်ႈၶေႈၶၢမ်ႈတႃႇၵၼ်ႉ ထၢၼ်ႈသိူဝ်ႇဝ်း။

လႆႈဝႆႈတူင်ႉတၵ်ႉမိုဝ်းသူင်

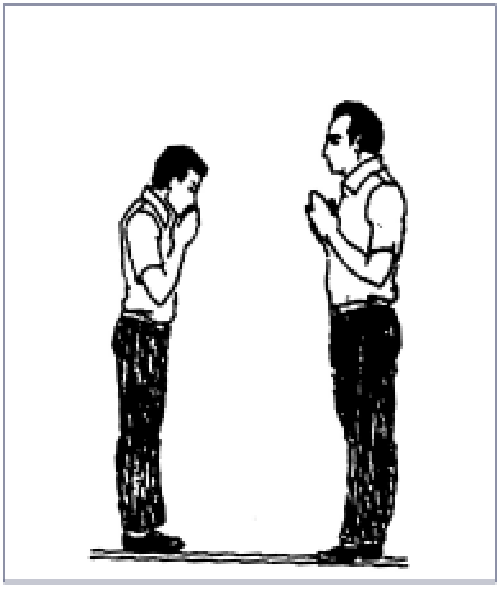

မိူဝ်ႈၵၼ်ႉထၢၼ်ႈတူၺ်ႈႁၼ်ႉၵၼ်ႉထၢၼ်ႈသိူဝ်ၶၼ်ႉတေလႆႈယုၵ်ႉမိုဝ်းဝႆႈသေ တူင်ႉတၵ်ႉဝႆႈ "မိုဝ်ႇသူင်ၶႃႈ" (လႆႈဝႆႈ) ၵွမ်းၽေႃႇမိူဝ်းၸႂ်ႈႁၼ်ၶမႈမိူဝ်းတိူဝ်ႉၵၢင်း

ၵူမ်ႈၶူဝ်လူင်းၵိတ်းၸိုင်ႈ။
လၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်သမ်ႉတေလႆႈႁပ်ႉဝႆႈမိုၼ်းသေတူင်ႉတၵ်ႉဝၢႆႈ“မႂ်ႇသုင်”(လႆၢး ဝႆႈ)ၶွမ်းၽေႃႇမိုဝ်းၶွႆႈၶူဝ်ၸမႈမိုဝ်းမီးသိုဝ်ႈၼေႈၵူၵ်း။

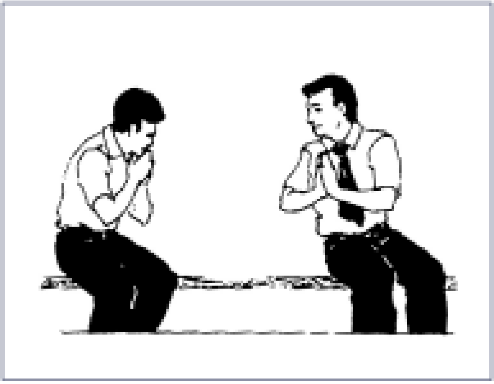

ပေႃးလၼ်ႉထၢၼ်ႈတွႆႈၸလႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်ၶူပ်ႉၵၼ် လၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ် တိုၵ်ႉၸင်ႈယူႇၸိူဝ်ႁၢၼ်ႉလိုင် လၼ်ႉထၢၼ်ႈတွႆႈတေလႆႈၸင်ႈၶွမ်းၼၢသေ လင်ႇၵွႆႈယုၵ်ႉမိုဝ်းဝႆႈတူင်ႉတၵ်ႉဝၢႆႈ“မႂ်ႇသုင်ၼၢႆႈ”(လႆၢးဝႆးမိူၼ်ၵၼ်တင်းလုၵ်းဝႆႈ)။

လၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်ၵေႃႈတေလႆႈႁပ်ႉဝႆႈသေတူင်ႉတၵ်ႉဝၢႆႈ“မႂ်ႇသုင်”(လႆၢးဝႆႈ မိူၼ်ၵၼ်တင်းလုၵ်းဝႆႈ)။

လူဝ်ႇမေႃၵူမ်းႁပ်ႉၵူမ်းၸူင်လၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်

1. ပေႃးလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်မႃးလူးတီႈႁဝ်းၼႆ လူဝ်ႇဝႆႉၸေႃႈတၢင်ႇၶူမ်ႇလူမ်ႇ သေၵွႆႉတူင်ႉတၵ်ႉႁပ်ႉတွၼ်ႈ ပေႃးပႃးၸူဝ်းမႃးယွၼ်းႁပ်ႉလွႆးပႃးပၼ်။
2. လူဝ်ႇၸၼ်ၽၼ်တီႈၸင်ႈၵၢၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇ။
3. ပေႃးၽူၼ်တူၵ်းလီပႃးလွင်ႈၵွႆႈႁပ်ႉၵၢဝ်။
4. မိူဝ်ႈႁပ်ႉလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်သေတမ်းဝၢင်းပၼ်တီႈယူႇယဝ်ႉ လူဝ်ႇ ၸင်ႈၶႅတ်းၶေႃႉ။
5. ပေႃးပဵၼ်ႈလႆႈၸမ်ႉယိုဝ်ႉၸမ်ႉၸီင်ႈၸလႆႈသင်၊ လဵၼ်းယႃႈၸလႆႈသင် တူလုၵ်းငဝ်းလႆၢးသၢင်ႇထုၵ်ႇသေတမ်းဝၢင်းပၼ်။
6. မိူဝ်ႈလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်မီးဝႆႉတီႈႁဝ်းၸၼ်ႉ ပေႃးတေလၢတ်ႈတေႃႇ ၵူၼ်းၵွၼ်ႇႁဝ်း ၵမ်ႇၸၼ်ၵူၼ်းၸႂ်ႈၶိူၼ်းႁဝ်းၸၼ်ႉၽႃၢင်ႉသတိ ၶေႃႈၵႂၢမ်းၸလႆႈသိင်လၢတ်ႈ၊ ၵူဝ်ၶၢၵ်ႇထၢင်ႇပဵၼ်ၵႂၢမ်းၶိတ်ႈပႆၢႇတမ် တိင်း။ ပေႃးလမ်ပဵၼ်လူဝ်ႇလႆႈၽႄတ်ႈၵွႆႉၽႆႈ ၸေႈလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ် မိူဝ်ႈလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်လုၵ်ႈယူႇ ႁဝ်းတေလႆႈၵွမ်းတူဝ်လၢတ်ႈဝႃႈ “ၵၼ်ႉတေႃးၶႃႈ”ၼႆသေလင်ႇလတ်းၽႄတ်ႈၵွႆႉ။ မိူဝ်ႈလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈ ၸိူဝ်ၸင်ႈယူႇၸိူဝ်ႁၢၼ်ႉ ႁဝ်းတေလႆႈၵွၼ်ႇၶူဝ်ၶဝ်ႇပႆၵမ်ႇၸၼ်ၵွမ်း ၵွႆႉသေလၢတ်ႈဝႃႈ“ၵၼ်ႉတေႃးၶႃႈ”ၼႆၸင်ႇၵဝ်ႇ။
7. တူလုၵ်းငဝ်းလႆၢးလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်သေ ပေႃးတေၶႂ်ႈလၢတ်ႈလွင်ႈၵၢၼ် လိူင်လူဝ်ႇလၢတ်ႈပၼ်ၵမ်ႇၸၼ်ၸၼ်ၽႃၢင်ႁၢင်ႈ ၶႂ်ႈၵူၼ်းၵၢၼ်ၵမ်ႇ ၵပ်းၵႆႇ ၵႅဝ်ႇၽွင်ႈၸၼ်ႉငိူင်ႉၸဝႈၵွၵ်ႇၵွႆႇပၼ်။
8. ပေႃးပဵၼ်တီႈၶိူၼ်းႁဝ်း လီၶွင်ႉၵူၼ်းၶိူၼ်းမႃးတူင်ႉတၵ်ႉလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈ ၸိူဝ်လွမ်း။ ပေႃးၵမ်ႇယၢမ်းမႃးသေပွၵ်ႈလူဝ်ႇသိုပ်ႇမိုတ်ႈပၼ်ၵၼ်ၶႂ်ႈ ၶႂ်ႉလၵ်း။

9. ပေႃးၸၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်တေပွၵ်ႈဝႆႉ,ၵိုၼ်း လီပိုတ်ႇ,ၽၢၵ်းတူၺ်ႈၶဝ်ႈလွင်ႈ ၶဝ်ႈမူၵ်ႇ,ႁူဝ်သူင်,ပၼ်သေ လွမ်းသူင်,ၽဵဝ်ၽၢၵ်းတူၵိူၼ်ႇ,ယဝ်ႉ.မီးၸႄႈ ယုမ်ႉ.ယႆႉလၢတ်ႈၵႂၢမ်းသူင်,သင်,လွမ်း။

မိူဝ်းၸၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်လၢတ်ႈၵႂၢမ်း

1. လူဝ်ႇ,ဝႆႉ.လွၵ်ႈၸိမ်ၸိမ်သေ တုင်းထွမ်ႇ,ၶဝ်တိုတ်းတိုတ်းၸိုတ်းၸိုတ်း။
2. ယႃႇ,ပေလိမ်ငသ,ၶေႃႈၵႂၢမ်းၸႂ်းငၵႈၵၢင် ယႃႇ,ပေၶုပ်ႇ,ၵၼ်မေႃးငမး။
3. မိူဝ်ႈမီးလွင်ႈၶမ်ႇ,ပွင်ႇ,လွၵ်ႈငလႈ မီးတၢင်းႁၼ်ထိုင်တူဝ်ၵဝ်ႇ,ၸၼ်ႉ ပုၼ်ႉ.ၼွႆႈၵႂၢမ်းလၢတ်ႈၸၼ်ႉ.ထၢၼ်ႈၸိူဝ်ၵိုတ်းယဝ်ႉ. လင်,လၢတ်ႈထၢမ်။
4. လူဝ်ႇ,လႆႈမီးၾၢင်ႁၢင်ႈတူဝ်ၶိင်း ပႃးလွၵ်ႈပႃးၶေႃႈသေတုင်းထွမ်ႇ,၊ ၼွႆႈ ပိၼ်ၵူၼ်းထွမ်ႇ,လီ၊ ယႃႇ,ပေႁၢဝ်လူၼ်ႉ.လိူဝ်၊ ယႃႇ,ပေယိူတ်ႇ,ၼၢၼ်ႉ။
5. သိုင်လၢတ်ႈၸၢၵ်းမဝ်ၶိူင်းလွႆးၼွႆႈသၢင်,ထုၵ်ႇ,။
6. လုၵ်ႉၸင်ႈၼွႆႈမီးတၢင်းၵႆႉလမ်သၢင်,ထုၵ်ႇ,။
7. မိူဝ်ႈၸၼ်ႉ.ထၢၼ်ႈၸိူဝ်လၢတ်ႈၵႂၢမ်းၸႂ်းပၢင်ၵုမ် ပၢင်ၵိၼ်လိူင်ႉ.ငလႈ ပၢင်ၸွၼ်ႈတုမ်ၸၼ်ႉ. ၶမ်ႇ,လီလုတ်ႇ,လိူၼ်းယႃႈၵိၼ်ၸမ်ႉ.ၸိုင်ႈငလႈ ၵိၼ်တၢင်းၵိၼ်သေထွမ်ႇ,။

မိူဝ်းၸၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်လီသင်,ငလႈသင်,သွၼ်

1. လူဝ်ႇ,ထွမ်ႇ,ၼွႆႈပွင်ႇ,လွၵ်ႈၶေႃႈလိသင်,ငလႈ ၶေႃႈသွၼ်သင်,ၶဝ်လဝ်ႈတိူၵ်ႇ, တိူၵ်ႇ,လိူင်းလိူင်း။ ပေႃးၶမ်ႇ,ပွင်ႇ,လွၵ်ႈလူဝ်ႇ,ထၢမ်ၵိုၼ်း၊ ၶမ်ႇ,လီၵိုတ်း ၶိူင်ႈၼူႉ၊ ၶမ်ႇ,လီလႆႈမီးလွင်ႈၶမ်ႇ,ႁတ်းထၢမ်။

2. ၼင်ႇႁိုဝ်ၵၢၼ်တေယဝ်ႉတူဝ်ႈၵူႈလႆႈလီလီၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလွင်ႉၶိူင်းလၢၼ်ႇ ၶိူင်းတူဝ် ၶိူင်းလွင်ႈႁႂ်းထိုင်တီႈ။

3. ပေႉပိၼ်ၵၢၼ်လပ်ႉလူဝ်ႇၵိမ်သူပ်းၵိမ်ပၢၵ်ႇၼမ်လပ်ႉ။

4. လူဝ်ႇမီးသတ်ႉလၢႆႇၼိူဝ်ၵၢၼ်သေႁႂ်းတူလိုၼ်းၽွၼ်းလီၸလႆႈငဝ်းလၢႆး ၼေႈၵၢၼ် ယဝ်ႉၶႅတ်းလွမ်း၊ ၼမ်ႇလႆႈၶႅတ်းလွမ်းလွင်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇၸလႆႈ တၢႆႇၽွၼ်းလီသုၼ်ႇတူဝ်။

5. ပေႉလႆႈၸၢင်ႉၸလႆႈထၢင်ႇဝႆႈၵၢၼ်ၼၼ်လီသင်ႇမႆးၼၼ်ႉ တေၼမ်ႇ ပေႉလႆႈလိူင်၊ လူဝ်ႇသပ်းလိူင်းတၢင်ႇၸၼၵၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၵိမ်ပိုင်း၊ ႁွပ်ႈႁဝ်းသေယၢႆႇႁႂ်းၼေႈၵၢၼ်လႆႈတူၵ်းလိုၼ်းလူႉသုမ်းၵူႈ၊ ပေႉၼမ်ႇ မီးၼၸၢင်ႉၸတႉ လူဝ်ႇၶႅတ်းလွမ်းၼေႈလီသင်ႇၽႅၼ်ႈၽႅၼ်ႈ။

6. သင်ဝႆႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ် ယွၼ်းၼေႈႁၼ်ထိုင်ၼိူဝ်ၼေႈလီသင်ႇ ၸလႆႈၼေႈသွၼ်သင်ႇၼၼ်ႉ ႁဝ်းသမ်ႉမီးတၢင်းႁၼ်ထိုင်လိုင် လူဝ်ႇ မီးၽႃၵ်ႇႁၢင်ႈ ၼေႈတၢယိၼ်ႇၸငႈသေ သပ်းလိူင်းလၢတ်ႈၸၼၵၼ်ႉ ထၢၼ်ႈၼိူဝ်၊ လူဝ်ႇမေႃပၼ်သရေႇၼေႈတၢလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်၊ တေ ၼမ်ႇလႆႈၶႅတ်းၸၼၽႃၵ်ႇႁၢင်ႈၼတ်းၸၢင်ၼၢႆႇၸၵႇ။

7. ဝႆႉတုင်းႁပ်ႉၼေႈလီသင်ႇ–ၼေႈသွၼ်သင်ႇယဝ်ႉ တေၼမ်ႇလႆႈၸၼး တွႆႈၸၼးၼိူဝ်။

8. ပေႉၶႅတ်းၽိတ်းယဝ်ႉသေမီးတိုဝ်ႉတၢင်းမူၼ်ႉၸမးလိုင် လူဝ်ႇႁတ်း ႁတ်းႁၢၼ်ႁၢၼ်ယွမ်းႁပ်ႉမူၼ်ႉၸမး၊ ပေႉၼမ်ႇမီးသုၼ်ႇလႆႈတိုဝ်ႉ တၢင်းၼင်ႇၼၼ်ၵေႈႁတ်းႁတ်းႁၢၼ်ႁၢၼ်ႁပ်ႉတုင်းၼၢဝ်တၢင်း ၽိတ်းတူဝ်ၵဝ်ႇ။

မိူဝ်ႈႁူၵ်ႉတၢင်းလွမ်းလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်

1. လူဝ်ႇမေႃလုမ်းလႃႈၵွၼ်ႇတၢင်းသၢင်ႈဝေႇယႃႇဝိတ်ႉၵ ပၼ်လၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ် လွမ်းၸင်ႇတီႈလႆႈတီႈၸၼ်ႈ၊ ၵၢၼ်လုမ်းလႃႈႁူၼ်းၵႃႇယူႇယဝ်ႉ၊ ႁူၼ်း သိၼ်းႁွၼ်ႇၸၼ်ႉ ပိၼ်ၽိုင်ႈထုင်းယိၼ်ႇၶႂ်ႈႁူၼ်းမိူင်းတႆးလိၵ်ႈပၢၼ် ႁွၼ်ႇမႃး၊ ၵမ်ႇလွႆႈပိၼ်ၵၢၼ်ၶွႆႈလႆႈၸေႃႈတႃၶလႆႈပိၼ်ၵၢၼ်တူၵ်း တိမ်ႇ၊ ပိၼ်ငဝ်ႈပိုၼ်ႉယိၼ်ႇၶႂ်ႈၵၢၼ်ၶၸလွင်ႈၸပ်ႉထိုဝ်ႉႁၵ်ႉပိင်း လၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်ႉႁဝ်းယဝ်ႉ။
2. ပေႃးဝႃႈလူဝ်ႇၵၢမ်ႇပူလႆႈတၢင်းလီ မိူၼ်ၸင်ႇမီးလွင်ႈၵိၼ်လွင်ႈယိမ်ႉ ၸၼ်ႉထုၵ်ႇလီပၼ်ပုၼ်ႈလီလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်ၵႂၼ်တၢင်း၊ ပေႃးဝႃႈ လူဝ်ႇၸၢမ်ႇတၢင်းယၢပ်ႇၽိတ်ႇမိူၼ်ၸင်ႇ လွင်ႈမိၵ်ႈၶၢပ်ႇတိင်ႇၶၢမ်ၵၢၼ် ၸၵ်းၸၼ်ႉ တူဝ်ၵဝ်ႇလူဝ်ႇႁိမ်ၵွၼ်ႇတ်းၵႂၼ်တၢင်းလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်။

တီႈတိၵ်းမၼ်း

1. ပိုတ်ႇၽၵ်းတူဝၢင်း ၽၵ်းတူၵိုၼ်ႉ၊ ၽၵ်းတူၵွၼ်း ၽၵ်းတူၵႃးလိူဝ်း ၸၼ်ႉ။
2. ပေႃးမီးတင်ႇႁူလႆ်ႇလိဝ်မႃႉတူဝ်လိဝ် ၵွႆးလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်လႆႈၸင်ႇလႆႈ ၶီႇ။
3. ပေႃးပိၼ်ၸွႆးထူၼ်ႇလီၶႃၸမ်ႉၶႃၽိုၼ်း ၵွၼ်းတီႈလိုဝ်ႈတီႈသဝ်းပၼ် လွမ်းတၢင်း။

မိူဝ်ႈၵိၼ်ၶဝ်ႈႁူမ်ႈမူႇတင်းလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်

1. လီၵ်ၸၼ်းလူးလၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်ၵွႆးၵိၼ်ၵႂၼ်တၢင်း၊ ပေႃးၵိၼ်ၶဝ်ႈမူႇ လိဝ်လိူင်ပၼ်လၢၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်ၸင်ႇတီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ။

2။ ပေႃးလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၼင်ႈယဝ်ႉ လင်ႇၵွႆႈၼင်ႈ။

3။ ႁွႆႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၸတႃႇၵိၼ်ဢွၼ်တၢင်း ပေႃးပဵၼ်လႆႈၸလႆႈသၢင်ႇ ထုၵ်ႇလိူင်ၶၢဝ်ၽၵ်းလီၽၵ်းဝၢၼ်သွႆႇပၼ်၊ ၶမ်ႇၼမ်ယိုၼ်ႈဝၢၼ်ႇ ၽၵ်းလီၽၵ်းဝၢၼ်ပၼ်။

4။ လူဝ်ႇမေႃႇထိင်ႈၶဝ်ႈၽၵ်း၊ တမ်းၼမ်ႉၵိၼ်၊ ၼမ်ႉသုၵ်ႈမိုဝ်းလိူဝ်းၼႆႉ။

မိူဝ်ႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်မီးၼၼ်တိူင်ႇပၢင်ႇႁဝ်းၼၼ်ႉ

1။ လူဝ်ႇမီးလေႇတၼေႃႇထုၵ်ႇမၼ်ႈသေပၼ်တၢင်းႁၼ်ထိုင်ႁဝ်း။

2။ ၶမ်ႇလႆႈၸၼၽႅၢင်ႁၢင်ႈလူမဝ် (ထၢင်ႇလိၵ်ႉ) လၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်။

3။ ၵၢမ်းလၢတ်ႈယႃႇႁွႆႈမီးသိင်ၶႃႇၸၵႇ။

4။ လူဝ်ႇဝႆႉလွၵ်ႇဝႃႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ယုမ်ႇယမ်ပၼ်သရေႇႁဝ်း လင်ႇမႃး တိူင်ႇပၢင်ႇႁဝ်း၊ လီၶဝ်ႈၵုင်ႇမုၼ်ၶၼ်ၼႆႉ။

5။ ပေႃးလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ် ၶမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉႁၢတ်ႈလွမ်းတၢင်းႁၼ်ထိုင်ႁဝ်း ၵေႃႈၶမ်ႇလီလွၵ်ႇလိၵ်ႉၽိတ်းလွၵ်ႇသင်။

6။ လူဝ်ႇႁူႉဝႃႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်မီးတၢင်းႁၼ်ၵႂႃႇလိူဝ်ႁဝ်းၸလႆႈ မီးၼေႃႈ ၵၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းၼၵ်းၼေႃႇ။

7။ တေၶမ်ႇလႆႈၸသႉသွမ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ပႃႈလင်။

လိူဝ်ၵေႃႈလွင်ႈယိၼ်ႇၸင်ႈ မိူဝ်ႈထူပ်းတူဝ်လၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၼၼ်ႉ ယင်းမီးယိင်ႈ

1။ ပေႃးထူပ်းလႃးမေႃးၼၢင်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ် လူဝ်ႇဝႆႉလွၵ်ႇမိူၼ်လၼ်ႉ ထၢၼ်ႈၼိူဝ်သေမီးယိၼ်ႇၸင်ႈႁၢတ်ႈၵေႃႉၵပ်းသိုပ်ႇ၊ ႁွႆႈမေႃႇတူင်ႉတၵ်ႉ လုၵ်ႈလၢင်းၸလႆႈ ၵူၼ်းၼွႆးႁိုၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်၊ ပေႃးမီးယိၼ်ႇ

ၸင်ႈတေႃႇၵူၼ်းၶိူင်ႈႁိူၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၵေႃႈ မိူၼ်တင်းမီးယဵၼ်ႇ ၸင်ႈတေႃႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

2. ပေႃးတူဝ်ၵဝ်ႇလႆႈႁဵတ်းၽူႈတၢင်တူဝ်လၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်သေ ဢွၵ်ႇၶေႃႈ ႁဵတ်းၵၢၼ်ၵိုင်တူၺ်းသရေႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ၸလႈ ၽွၼ်းလီၵၢၼ် ငၢၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်။ မီးယဵၼ်ႇၸင်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇလွမ်းငဝ်းလၢႆး၊ ယႃႇပေသုၺ်ႇလုၺ်ဝႃႈတူဝ်ၵဝ်ႇပဵၼ်လၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ယဝ်ႉၼႆသေ ၸၼ်ၵူ ၽုင်းၶႃႇၸၵႇ ဢၼ်တေလၢင်ႈႁဵတ်းႁွႆႈၶေႃႈၵၢၼ်ၸလႈ ၵုင်ႇသရေႇ လၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်လူႉသုမ်းၵႂႃႇ။

3. ပေႃးလၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ႁဵတ်းၵၢၼ်လူႇတၢၼ်း၊ ဝၼ်းၵိူတ်ႇဝၼ်းဢၢပ်ႇ လိူၼ်လုၵ်ႈဢွၼ်ႇပၢင်ၸႅၵ်ႇလီလိူဝ်းၼႆႉသေ လႆႈႁပ်ႉတၢင်းၽိတ်ႈမွၵ်ႇ ၵိုင်တေလႆႈမီးၶႅင်းလုၺ်ၵႂႃႇပၼ်သရေႇၶေႃႈတႃ၊ ပၼ်ၸွင်ၽၢၵ်ႇတွၼ်ႈ လုၺ်ႇလွမ်းၶင်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇ။

4. မိူဝ်ႈဢၼ်လၼ်ႉထၢၼ်ႈၼိူဝ်ဢမ်ႇယူႇလီၸလႈသင်၊ မီးပၢင်လႃႉၶိုင်း ႁိူၼ်းၸလႈသင်၊ ၽိတ်ႈမွၵ်ႇဢမ်ႇၽိတ်ႈမွၵ်ႇမႃးၵေႃႈပေႃးလႆႈႁူႉလႆႈ ငိၼ်းၵိုင်ထုၵ်ႇလီၵႂႃႇ သူႇလူၺ်းထၢမ်ၶၢဝ်ႇၸလႈလွႆႈထႅမ်ပၼ်။

(တ) တေႃႇၵူၺ်းၵေႃႉႁူမ်းယၢၵ်းထၢၼ်းလႅဝ်ႈႁၼ်

လီမေပိၼ်ႇပႆႇတူင်ႉတွပ်ႇပၼ်သရေႇႁၼ်ယႃႇႁႂ်ႈမီးၶေးၵႂၢမ်း လူမဝ်ႁၼ်ၸလႈလွႆႉၵႂၢမ်းၸိတ်ႈပႆႇတမ်တႅင်းႁၼ်

1. ပေႃးထူပ်းႁၼ်ၶိုၼ်းဝၼ်းမွႆႇ ဢွၼ်တၢင်းႁႂ်ႈမီးၽၢင်ႁၢင်ႈၶေႃႈတႃယုမ်ႉ သိူဝ်းသေတူင်ႉတၵ်ႉ "မွႆႇသုင်" ႁၼ်။
2. တေလႆႈမီးၽၢင်ႁၢင်ႈယဵၼ်ႇၸင်ႈတေႃႇႁၼ်။
3. ပေႃးတႆးၵေႃႉတိုၵ်ႉႁဵတ်းၵၢၼ်ယူႇၶၼ်ႉ ဢမ်ႇလီလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၸိင်း

ႁဵတ်းသိမ်းၵူၼ်းၵၢၼ်မေႃးၶမ်းယဝ်ႉယွၵ်ႇၵၼ် ၵၼ်တေပဵၼ်လွင်ႈ
တုမ်ႉတိုဝ်ႉၸႄးၵၢၼ်ပိူၼ်ႈ။

4. ပေႃးၸင်ႈယူႇႁူမ်ႈလိူဝ်ၵၼ်၊ ႁဵတ်းၵၢၼ်ယူႇၽိူၼ်လိူဝ်တူဝ်ႉလိူဝ်ၵၼ်
ယႃႇပေတူင်ႉသၼ်ႇ,ၶႃသၼ်ႇ,မိုဝ်းၶႂ်ႈပိူၼ်ႈပေႃးယုင်ႈလႆႈလွမ်းႁဝ်း။

5. ပေႃးတေလုတ်ႇလိူၼ်းယႃႈၸႂ်ႈႁွင်ႈၵၢၼ်ၼၼ်ႉလူဝ်ႇမေႃတူၺ်း ဢမ်ႇ,
ၼၼ်ထၢမ်တူၺ်းတႃႇၵေႃႉၽၢၵ်ႈၵၼ်ၶလႈ ႁူၼ်းယူႇႁိမ်းႁွမ်းႁွၼ်ႉ,
"ပေႃးဢမ်ႇတုမ်ႉတိုဝ်ႉၽႂ်ၶလႈတၢၼ်ႇလီလုတ်ႇလႆႈ ၸင်ႇႁဵတ်ႈလုတ်ႇ"။

6. ပေႃးႁၼ်ၵူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၼ်ႁဵတ်းၽိတ်းလီတၵ်ႉၸမ်ႈမၼ်း။ ႁူၺ်း
ၵႈလွင်ႈတၵ်ႉၸမ်ႈၼၼ်ႉလူဝ်ႇတူၺ်းတီႈမၼ်းသေ ယႃႇႁႂ်ႈလူႉသဵဝ်,
ၵူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉလႆႈတၢင်းဢႃႈ။

7. ယႃႇပေဢဝ်လွင်ႈသုၼ်ႇတူဝ်ၵူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ် မႃႈလၢတ်ႈၵုပ်ႇ,
ၵၼ်ႁဵတ်းႁႂ်ႈပဵၼ်ၵၢၼ်ယႃႉသဵဝ်,ၵၼ်။

8. ယႃႇပေဢဝ်လွင်ႈသုၼ်ႇတူဝ်ၸဝ်ႈၵဝ်, မႃႈၵုပ်ႇလၢတ်ႈၶၸၵူၺ်း
ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်တႃႇတေၶိုၼ်ႈႁႂ်ႈလႆႈတၢင်းယုၵ်ႉယွင်ႈထၢင်ႇယဵၼ်ႇ။ မၢင်
ၽဝ်ႇပိူၼ်ႈတေထၢင်ႇဝႃႈၵုပ်ႇလူင်ၶလႈ လႆႈတၢင်းထၢင်ႇလိူၵ်ႉႁူၺ်း။

9. ႁၢမ်းလၢတ်ႈဢၼ်ဢမ်ႇမီးၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်ၸဝ်ႈၶလႈသင်၊ တႃႇ
ၵူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၼ်ၶလႈသင်၊ တႃႇၸိုဝ်ႉၸၢတ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းၶလႈ
သင်၊ ဢမ်ႇလီၵုပ်ႇလၢတ်ႈ။

10. လူဝ်ႇမေႃလိပ်ႈႁဵၼ်းတၢင်းယၢမ်ႈၵူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်သေ ၽွင်ႉသတိ
တၢင်းႁဵတ်းဢၼ်ၸၢင်ႈတုမ်ႉတိုဝ်ႉၸမ်ႉလႂ်ၵၼ်၊ ပေႃးပဵၼ်ႁွပ်ႈတၢင်း
ယၢမ်ႈသုၼ်ႇတူဝ်ၶလႈမႃႈတုမ်ႉတိုဝ်ႉႁဝ်းလိူင် လူဝ်ႇမေႃၶဝ်ႈလႂ်ၶလႈ
ဝၢင်းၶႂၢင်ႉပၼ်ၵၼ်။

11. လူဝ်ႇမေႃလႂ်ႉတိုဝ်းႁၢမ်းယိၼ်ႇၶၼႈ ၶိူဝ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇလွမ်းငဝ်းလႆးၶလႈ
တီႈလႂ်တီႈၼၼ်ႈ၊ မူၼ်ၸင်ႇပိူၼ်ႈလွႆႈႁဝ်းႁဵတ်းၵၢၼ်တၢင်းလီ၊ ပၼ်
ၶူဝ်းႁဝ်းလိူဝ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃလၢတ်ႈ"လူမ်းယဝ်ႉ"ဢမ်ႇၼၼ်"ယိၼ်း

လီၶႃႈ” ၸႂ်ႈသင်၊ ပေႃးႁဝ်းယိပ်ႇလႆႈတိၼ်ပိူၼ်ႈၵမ်ႇ ၸၼ်ၵမ်ႇ
တင်ႈၵေႃႇသေႁဝ်းတူမ်ႉလႆႈပိူၼ်ႈလႄႇလိူဝ်းၼႆႉလိူင်လူဝ်ႇမေႃလၢတ်ႈ
“တွင်းပၢၼ်ႇၶႃႈ” ႁၼ်ႇတေႃးၶႃႈ” “ၶဵၼ်းတေႃႈပွႆႇဝၢင်းပၼ်ၶႃႈ” ၸႂ်ႈ
သင်၊ ပေႃးပိူၼ်ႈတေပွၵ်ႈၶိုၼ်းၵေႃႈလၢတ်ႈဝႃႈ “မိူဝ်းလႂ်းလႂ်း””မႃး
ၸႂ်ႇထိင်ႈၶႃႈ” ၸႂ်ႈသင်။

12. ပေႃးႁွင်ႉႁၼ် လူဝ်ႇတူလိုၼ်းသိၼ်းပၢၼ်ၵေႃႇယူၵၼ်ႉၵၢၼ်ၵၢၼ်သၢင်ႇ
ထုၵ်ႇသေ လိူဝ်ႉႁဝ်းၸမ်းၸႅႈၵၼ်ဝႃႈ “ပီႈလူင်း၊ ၵဝ်ႈ၊ ၼုၼ်၊
ၸၢင်း၊ ၵႃး” လိူဝ်းၼႆႉသႂ်ႇပၼ်တၢင်းၸႅႈလိူဝ်ႈၵေႃႉၵၢၼ်ႁဵဝ်းတေႁွင်ႉ
ၸၼ်ႉၶိူဝ်ႈသၢင်ႇ ထုၵ်ႇမိၼ်ႈၵွမ်းထုင်းယိၼ်ႇၸငႈ။

13. ပေႃးႁဵဝ်းပႃးၶိၵ်ႇႁဝ်းထူပ်းလႆႈၵူလိုၼ်းၵေႃႉႁူမ်ႈႁၢၼ်လိူင် လီႁပ်း
သိုပ်ႇမိတ်ႈၵိူဝ်းပၼ်ႁၼ်။

14. ၸိူဝ်းပူင်းလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၸၼ်ႉ လီလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၽေႇသႃႇၵၢၼ်ၵူႈၵေႃႉမေႃ
ထွမ်ႇႁူႉ၊ ပေႃးၵမ်ႇလၢင်ႈၸဝႈၸႂ်ႈလူဝ်ႇလၢတ်ႈၽေႇသႃႇတၢင်ႇမိဝ်း
ၸၼ်ႉ လူဝ်ႇယွၼ်းၵၢၼ်ၸၢင်ႉၵေႃႉၵၢၼ်ၵမ်ႇမေႃထွမ်ႇၽေႇသႃႇ ၵၢၼ်
တေလၢတ်ႈၸၼ်ႉၵွၼ်တၢင်းသေ၊ ပေႃးၽွမ်ႉယဝ်ႉ လင်ႇႁႂ်ႈလီ
လၢတ်ႈ။

15. ပေႃးယူႇ ၸိူဝ်းပူင်းလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလိူင် လူဝ်ႇၸၼ်ၽႃင်ႁၢင်ႈပႃးၵေႃႇပႃးၶေႃး
သေထွမ်ႇလွမ်း၊ မိူၼ်ၸၼ်ႇပိူၼ်ႈၵူပ်ႇႁၼ် ႁဝ်းသမ်ႉၸၼ်ၽႃင်ႁၢင်ႈ
ၵမ်ႇပႃးၵေႃႇၸႂ်ႈသင်၊ ဝႃႇလင်လူးပိူၼ်ႈၸႂ်ႈသင် ၸၼ်ႉယႃႇပေ
ႁႂ်ႈပီၼ်၊ ပေႃးၵမ်ႇၶႂ်ႈထွမ်ႇၵေႃႈထုၵ်ႇလႆႈႁၢလွင်ႈႁၢတၢင်းလီငၢမ်း
သေလုၵ်ႉၵႂၵ်ႇႁဝ်းယူႇ။

16. ၸိူဝ်းပူင်းလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၵူပ်ႇႁၼ်ၸၼ်ႉ ယႃႇပေၶႂ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၵေႃႉလိဝ်၊
လီပၼ်တၢင်ႇၵေႃႉမီးယၢမ်းလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၽွင်ႈ၊ ပေႃးပိူၼ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်း
ယႃႇပေၶတ်းပိူၼ်ႈ၊ ယႃႇႁိမ်ပိူၼ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလူဝ်ႇၽၢင်ႉသတိသိင်
လၢတ်ႈၸႂ်ႈတူဝ်ၸႅႈ။

17. ပေႃးၵမ်ႇမီးၽွၼ်းလီတႃႇၽႂ်ႇလိူင်ၵမ်ႇလီထဵင်ၵၼ်၊ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်ဢေႈ လူဝ်ႇၾၢင်ႉသတိသဵင်ၾၢင်ႁၢင်ႈၸေႈတႃႇသေႁႃ လွၵ်းလၢႆးသပ်းလႅင်းၸၼ်ၵၼ်။ ယႃႇၸႂ်ႈမီးၸႂ်ပေႉပုၼ်ႈသေထဵင်ၵၼ်။ ပေႃးပိူၼ်ႈသပ်းလႅင်းထုၵ်ႇမၼ်ႈလွင်ႈတၢင်းမၼ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃတုင်း ႁပ်ႉ၊ လွင်ႈတုင်းႁပ်ႉၼၼ်ႉဢေႈထုၵ်ႇလီပၼ်ဢေႉလၢတ်ႈမၼ်းႁူႉ။

18. လွင်ႈပိူၼ်ႈတူဝ်ၸလႈ ၼမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းၼႅၼ်ႈၵူၺ်းဢေႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်း ၼၼ်ႉလူဝ်ႇမေႃယုၵ်ႉယွင်ႈၵဝ်ႇၵိုင်ႇမုၼ်ၵွမ်းၸလႈ မေႃလၢတ်ႈၸၼ ပိူၼ်ႈၵွမ်းတီႈၵၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇ၊ ႁႂ်ႈပေႃးမီးၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်ၵူၺ်း ဢေႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ငၢၼ်း။

19. လူဝ်ႇမီးၸႂ်ၽဵူႇၵၢင်ဝၢင်းၶိူင်ႈ၊ ပေႃးမီးတၢင်းၵိၼ်ၸလႈသင်၊ ၵၢၼ်လူဝ်ႇ ႁဵတ်းၸလႈသင်တီႈၼင်ႈတီႈယူႇၸလႈသင်၊ လူဝ်ႇမေႃယိၼ်ႈမႅင်ႇၽႅင်ႇ ပဵင်းၵၼ်၊ ယႃႇႁႂ်ႈၵူၺ်းဢေႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်းထၢင်ႇဝႃး ႁဝ်းၵိၼ်လိၵ်း ၵိၼ်လိူဝ် တူၺ်းႁၼ်တေႃႇတူဝ်ၵဝ်ႇၵွၼ်တၢင်း၊ လီတူၺ်းထိုင်ၵူၺ်း ဢေႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ၵွၼ်တၢင်းလင်ႇထုၵ်ႇမၼ်ႈ။

20. ပေႃးတေႁႃႇလူးၸဝ်ႈႁႃၵူၺ်းဢေႉႁူမ်ႈၵၢၼ် တီႈယူႇသုၼ်ႇတူဝ်မၼ်း ၼၼ်ႉလီတွႆႈၽၵ်းတူ၊ တႅၵ်ႈၶိုင်ႇ၊ ႁွင်ႉႁႃၸႂ်ႈမၼ်းႁူႉတူဝ်ၵွၼ်တၢင်း၊ ပေႃးလႆႈၸၢင်ႉလင်ႇၸဝ်ႈႁႃႇႁူပ်ႉထူပ်း။

21. လူဝ်ႇလိပ်ႈႁႅၼ်း ၶေႃးတိုဝ်းၵမ်ၶၢဝ်းမိူဝ်းၸွင်ၵူၺ်းဢေႉႁူမ်ႈႁဝ်း၊ မိူၼ်ၼင်ႇၵမ်ႇလႆႈတိႁူဝ်၊ ၵမ်ႇလႆႈၶၢမ်ႈတိၼ်ၶၢမ်ႈႁူဝ်လိူဝ်းၼႆႉသေ ငိူင်ႉယႃႇႁႂ်ႈၸဝ်ႈလႆႈၽိတ်းၵၼ်။

22. ၵမ်ႇလႆႈတုမ်ႉတိူဝ်ႉလူၺ်ႈတၢင်းလၢတ်ႈတၢင်းႁဵတ်း တေႃႇလွင်ႈယုမ်ႇ ယမ်ၼပ်ႉထိုဝ်ၵူၺ်းဢေႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်း မိူၼ်ၼင်ႇၽေႇသႃႇၽိုင်ႈထုင်ႈ ၼိင်ႇၽြေးလိုဝ်းၼႆႉ။

23. ၵွမ်းၼင်ႇၽိုင်ႈထုင်ႈယဵၼ်ႇၸင်ႈပိူၼ်ႈ တီႈလႂ်တီႈၼၼ်ႈမီးၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလၢတ်ႈၸၼပၼ်သတိၵူၺ်းဢေႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်း ပေႃးလႆႈႁူႉဝႆႉ

လူင်ႈၼႃႈ။

24. ဢမ်ႇလီၸသႉသွမ်းလွင်ႈယူပ်ႈယွမ်းတူဝ်ၶိင်းၼမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းႁူႉ ၶွင် ဢူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်း ဢၼ်ၵိုၵ်းမႃးမိူဝ်ႈၵိူတ်ႇ,ဢမ်ႇၼၼ်ဝၢႆးၵိူတ်ႇ, မိူၼ်ၼင်ႇ သူပ်းဝိတ်း၊ တႃၵၢႆႉ၊ ၶႃးႁူတ်ႉ၊ လၢတ်ႈၶႃးၵႂၢမ်းၵၵ်း လၢၼ်ႇၼိုၵ်းၸိူဝ်းၼႆႉ။

25. ပေႃးဢူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်လႃးလွင်ႈဢမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇသေ လႆႈပိၼ်ၵႂႃႇ ၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလီၺူဝ်ႁၼ်ႉလူဝ်ႇၼႅတ်ႈႁႃတၢင်းလွႆႈထႅမ်ပၼ် မိူၼ်ၼင်ႇ တူၵ်းလူတ်ႉ၊ လႃးမႃၺူပ်း၊ ပလၢတ်ႈလူမ်ႉၸိူဝ်းၼႆႉ။

26. ပေႃးဢူၺ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ယင်းတိုၵ်ႉလၢတ်ႈတေႃႇၵၼ် လွင်ႈၼႃႈ ၵၢၼ်ယူႇၸလႈႁဝ်းမီးဢၼ်လူဝ်ႇလၢတ်ႈၼၼ်ႉ၊ ဢမ်ႇလီၵိုင်ႉၵၢင်ႉၶဝ်ႈ ၵႂႃႇလၢတ်ႈ၊ ပၼ်ပိူၼ်ႈလၢတ်ႈယဝ်ႉႁဝ်းလင်ႇၵွႆႈလၢတ်ႈၼႃႈၵၢၼ်ႁဝ်း၊ မိူဝ်ႈပိူၼ်ႈလၢတ်ႈၼႃႈၵၢၼ်ဢမ်ႇၵဵဝ်ႇႁဝ်းၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလီၶဝ်ႈထွမ်ႇ လွမ်း။

27. ယႃႇပေႁဵတ်းၵြႃႇၼိူဝ်ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ၵူႈလွၵ်းလွၵ်း၊ လူဝ်ႇမေႃဢဝ် တၢင်းႁၼ်ၵူၼ်းပႃႈၼမ်ႁဵတ်းလွမ်း။

28. ၶူဝ်းယိပ်းၶူဝ်းၶွင်ႉသုၼ်ႇတူဝ်ၸလႈ ၶူဝ်းၶွင်ႉၼႃႈၵၢၼ်ၶွင်ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ် ၼၼ်ႉ၊ ပေႃးဢမ်ႇလႆႈဢၺႃင်ႉဢမ်ႇလီဢဝ်ၸႂ်ႉဢဝ်တူၺ်း၊ ပေႃး ဢဝ်ၸႂ်ႉဢဝ်တူၺ်းယဝ်ႉၵေႃႈဝႆႉၶိုၼ်းတီႈၵဝ်ႇ။

29. လိၵ်ႈသုၼ်ႇတူဝ်ၸလႈသင်ပပ်ႉမၢႆသုၼ်ႇတူဝ်ၵူႈဝၼ်းၸလႈသင် ၶွင် ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်းၼႆႉၼွၵ်ႈသေလႆႈဢၺႃင်ႉၸဝ်ႈမၼ်းယဝ်ႉ တေ ဢမ်ႇလႆႈပိုတ်ႇတူၺ်းဢၢၼ်ႇတူၺ်း၊ ဢမ်ႇလီယႃႉသိၵ်ႇထူင်လိၵ်ႈဢၼ် ဢမ်ႇမီးၸိုဝ်ႈႁဝ်းတီႈၼႃႈထူင်လိၵ်ႈ။

30. ၶူဝ်းၶွင်တူဝ်သတ်းၸလႈ ငိုၼ်းတွင်းသုၼ်ႇတူဝ်ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်း ၼၼ်ႉပေႃႈၵူႈႁႂ်ႈတႅၼ်း၊ ပေႃးယိုမ်ႁႂ်ႈသူင်ႇ၊ ဝႆႉၸႂ်မိူၼ်ၶူဝ်းႁဝ်းသေ ၸႂ်ႉ လီလီ၊ ပေႃးလူႉလႅဝ်ၸမ်းပၼ်ၶိုၼ်း၊ ပေႃးလူႉႁၢႆတၢႆၵႂႃႇၵေႃႈ

သၢႆႈတႅၼ်းသိုၼ်း။

31. လူဝ်ႇမီးၵတိတေႃႇၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်၊ ပေႃးလၢတ်ႈယဝ်ႉလူဝ်ႇၶတ်းလွမ်း၊ ပေႃးသိၼ်းဝႆႉလူဝ်ႇႁၢႇထူပ်း၊ ပေႃးမီးလွင်ႈတေၶၢတ်ႇၵတိၼၼ်ႉ လူဝ်ႇ ပွင်ႇၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ၵွၼ်တၢင်း။

32. ပေႃးလႆႈယူႇၸွမ်းၶိုမ်းၵိၼ်လမ်ၵၼ် တေၵမ်ႇလႆႈၶိုတ်းသႅင်ၵူၼ်း ၵၢၼ်မေႃး ပိုတ်ႇႁၢမ်းပိုတ်ႇ၊ ၶေႇတီႇယူဝ်ႇၶႅင်း လႃႈလီႈၶွင်ႉႁၢမ်းလႃႇ မူၼ်ႈလိူင်း၊ လၢတ်ႈလိူင်း။

33. ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ၵမ်ႇယူႇလီၸလႈသင်၊ ယူႇလီၸလႈသင်လူဝ်ႇမေလုမ်း လႃးပၼ်ၶွႆႈသၢင်ႇထုၵ်ႇလွမ်း၊ ၵၢၼ်လုမ်းလႃႈၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ၶဝ်းၼၼ်ႉ ၵမ်ႇလွႆႈၵၢၼ်တူၵ်းတႅမ်ႇၵၢၼ်ၶွႆႈလႆႈၼေႈ။

34. ပေႃးၵူလ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်မေးၸလႇလၢဝ်းတီႈႁိုၼ်း လူဝ်ႇမေတွၼ်ႈ ၶပ်ႉလူလ်ႈၼမ်ႉလွႆတႆးၵေႃႉၸလႈ မီးတၢင်းၵိၼ်မေးလူးလွမ်းၼင်ႇ ပွင်ပၼ်လႆႈၶွႆႈသၢင်ႇထုၵ်ႇလွမ်းငဝ်းလႆး။

35. ပေႃးႁၢႇၸလႇၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ၼၼ်ႉ ယႃႇပေတူလ်ႈၶၼ်တၢင်းၵိၼ် တၢင်းယႅမ်ႉပၼ်လွင်ႈယွႆႇသေတတ်းၵႃႈၸၼ်ၵူလ်းၵေႃႉ၊ ယႃႇလူမ်း လွႆႁွပ်ႈမီးတၢင်းၵိၼ်ၼမ်၊ ယႃႇလွႆလိၵ်ႉႁွပ်ႈၵမ်ႇမီးတၢင်းၵိၼ်၊ လူဝ်ႇႁူႉၵႃႈၸၼ်ၵေတၼေႇၼေႈႁိုၼ်းႁူလ်း။

36. မူဝ်ႈၵူလ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်လိူမ်းၸူဝ်းၸွင်ဝႆႉၼၼ်ႉ လီမေၵ်ပ်းသိမ်းလီ လီ၊ ပေႃးလႃးၵၼ်သူင်ႇပၼ်သိုၼ်း။

37. လူဝ်ႇမေၶတ်းၵေႃႉတိတ်းတေႃႇ မေးၼၢင်းၵူလ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်မူၼ် တူဝ်မၼ်း၊ လူဝ်ႇမေတိတ်းတေႃႇလုၵ်ႈလၢင်းႁူၼ်းႁိုၼ်းမၼ်း၊ မူၼ် ၼင်ႇပီႈၼွင်ႉၶဝ်း၊ လီၶတ်းၶွႆႈလုၵ်ႈမေးႁူၼ်းႁိုၼ်းတူဝ်ၵဝ်ႇမိုတ်ႈ ၵိုဝ်းလမ်လွႆၵၼ်တင်းလုၵ်ႈမေးႁူၼ်းႁိုၼ်းတႆးၵေႃႉ။

38. ပေႃးလႆႈတၢင်တူဝ်ၵူလ်းၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်သေ ႁၢႇၶတ်းၵၢၼ်ႁၢႇထူပ်း ပူၼ်ႈလူဝ်ႇမီးၼေႇတၼေႇၸၢဝ်သွႆသေၶတ်း။

39. ပေႃးၵေႃႉၶူမ်ႈၵၢၼ်ၵျီတ်းပၢင်ၶႅၵ်ႇ, ပွႆးဝၼ်းၵိူတ်ႇ, ဝၼ်းၼၢပ်ႉလိူၼ် လူတၢၼ်းလိူဝ်းၼႆႉ ပေႃးလႆႈႁပ်ႉတၢင်းၽိတ်းမွၵ်ႇယဝ်ႉ လူဝ်ႇမေႃ ပၼ်ၶေႃးတၢႆၸွင်ၽွၵ်ႇ,ၸူဝ်းတွၼ်းၶလႈ ၶူမ်ႈလူႇ,ၶူမ်ႈတၢၼ်းလွႆးထိမ်ႇ ပၼ်ၵျႅင်းလွမ်း။

40. မိူဝ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႉၶူမ်ႈၵၢၼ်ၼမ်ႇ,ယူႇ,လီၶလႈသင် မီးပၢင်လႅႉၼိူဝ်းၵိူၼ်း ၶလႈသင်၊ ၽိတ်းမွၵ်ႇ,ၼမ်ႇ,ၽိတ်းမွၵ်းၵေႃးပေႃးလႆႈငိၼ်းၼႆႉ လီမေႃ ႁူႉ,သူႇ,လွင်ႈထၢမ်ၶၢဝ်ႇ,ၶလႈလွႆးထိမ်ႇပၼ်။

လွင်ႈလွႆးထိမ်ႇၵေႃႉၶူမ်ႈၵၢၼ်

ၵူၼ်းၵေႃႉၸိူင်ႈၶလႈၵေႃႉၸိူင်ႈ ၼွင်ႈၸွပ်ႇ,ဝူင်းလိၵ်ႈၵၼ်ၼႆႉႁွင်ႉၵႂ,ၵၼ်ဝႆႉ၊ လွင်ႈၶူမ်ႈမိူဝ်းလွႆးထိမ်ႇၵၼ်ၼွင်ႈဝူင်ႈၵၢင်ၵူၺ်းၵေႃႉၶူမ်ႈၵၢၼ်ၶၼ်ႉ ပိၼ်ငဝ်ႈ ပိူၼ်ႉၼၼ်ၸိူင်ႈတႃ,လႆႈမႃးလွင်ႈၵမ်ႉလွႆးၶႃႈၵၢၼ် ႁွပ်ႈၼႆၵွင်ၸိူဝ်ၸွပ်ႇ, ဝူင်းၼၸၢင်ႉၼႃ,ၶႃ,တူဝ်ၵဝ်ႇ,မီးသေ လၢင်ႈၵျီတ်းသၢင်ႈၶၼ်ႉၵျွႈမီးလွင်ႈပၼ် တၢင်းႁၼ်ထိုင်လွႆးထိမ်ႇပၼ်ၵၼ် ၶင်ႇ,ၵျိဝ်ၶေႃးၵၢၼ်ၼၼ်လၼ်ႉထၢၼ်းၸိူဝ် လိသင်,မႃးသမ်ႉပေႃးယဝ်ႉတူဝ်ႈႁူႉ၊ ၼမ်ႇ,လႆႈမီးလွင်ႈၵွတ်ႇ,ၵႂ်,တူလ်းလၢႆတေႃႇ ၵၼ်။

1. ပေႃးၵေႃႉၶူမ်ႈၵၢၼ်မႂ်ႇ,ၸဝ်ႈမႃးၵေႃႉၸိူင်ႈလိူင် ၵပ်းၵႂ်ႇ,ၶေႃးၵၢၼ်ၼၼ် ၵိဝ်ႇၸွင်ႈမၼ်းၶၼ်ႉၶလႈသင်၊ တီႈယူႇ,တီႈဝႆႉၸူဝ်းၸွင်ၶလႈသင်၊ လွင်ႈၸူဝ်းလွင်ႉၸိူင်ႈယိပ်းၶလႈသင်၊ တီႈမူၼ်ႈတီႈသိူဝ်းလွင်ၶလႈသင် လိူဝ်းၼႆႉလီလွႆးၵၼ်လိလမ်ႈၶၶႉၶမ်းပၼ်၊ ၵူၼ်းၵေႃႉၸိူင်ႈၽိုဝ်ႇ မႃးတီႈၸွပ်ႇ,ဝူင်းၼၼ်မႂ်ႇ,ၶၼ်ႉ မၼ်းတေၼမ်ႇ,ၵိူင်ႉၵၢင်ႉလၢင်ႈၶူႉ လွင်ႈၸွပ်ႇ,ဝူင်းၶၼ်ႉလႆႈ၊ ႁဝ်းလူဝ်ႇ,မေႃသွၼ်ႇ,တၢၼ်းသေလွႆးထိမ်ႇ ပၼ်၊ ၼမ်ႇ,လီမီးလွင်ႈၶၸႉၶိူင်ႇ,ၵၼ်၊ လၢမ်းပၼ်ႇ,လႃႇ,ၵၼ်၊ ပိူဝ်းၸူၼ် ၶၶၵၼ်ယႃႇ,ပေဝႃးၵွပ်ႈႁဝ်းပိၼ်ၵူၼ်းၵဝ်ႇ, မီးၵေႃႉၶူမ်ႈၵၢၼ်ၶမ်

ခလႈ ဏိၵ်ႇခဖဝံႉဂူဆ်းဂဝ်ႇဂူဆ်းမ္ၜႇ ဂူဆ်းပိုဆ်ႈဂူဆ်းၡဝ်း၊ ဘဆ်
ဆံႉလၢင်ႈတုမ်ႉတူဝ်ႉလွင်ႈပိဆ်ဆမ်ႉဆိုင်ႈလဲ့လိဝ်ဂဆ် ဘိဂ်ႇတင်း
တုမ်ႉတူဝ်ႉပုႈဆျေႈဂၢဆ်ယဲ့ႇၡဝ်း။

2. ပေႈဘူလှ်ႈဂေႉရှူမ်ႈဂၢဆ် ဘမ်ႇပွင်ႇလဲ့မုႈတွင်ႈထၢမ်ဆဆ်ႉ လီဝံႉ
ဆျေႈတၢသိင်လၢတ်ႈဘဆ်မီးလေတဆျေႇလီသေ သပ်ႈလိင်းခဆပဆ်
တေဘမ်ႇလံႈခဆဘွဂ်ႇဖျၢင်ၡၢင်ႈသိင်လၢတ်ႈလူမဝ်ဂဆ်၊ ပေႈ
ဘမ်ႇရှူႉခလႈသင်ဘမ်ႇတူဝ်ႈတဆ်းခလႈသင်၊ ဆင်ႇရှိုဝ်ဂေႉထၢမ်
ပေႈတေဘမ်ႇၜဝ်ႈလဲ့ဖိတ်းဆဆ်ႉ လူဝ်ႇမေလၢတ်ႈခဆမိုဆ်း။

3. ပေႈတေဂုႇယွဆ်းတၢင်းၡဆ်ခလႈ တၢင်းလွံႈထိမ်တီးဂေႉရှူမ်ႈ
ဂၢဆ်ဆဆ်ႉ လူဝ်ႇမေတူလှ်ႈဖွင်းယၢမ်းဘဆ်သၢင်ႇထုဂ်ႇ မူဝ်ႈမဆ်း
တူဝ်ႈတဆ်းလွင်ႇဂုႇထၢမ်ယွမ်း၊ ပေႈမီးလွင်ႈဘမ်ႇမူဆ်ဆင်ႇလဲ့
ဂေႈဘမ်ႇလီမွင်လဲ့ဝံႉ၊ လူဝ်ႇၜဝ်ႈလဲ့ဝုႈမဆ်းမီးတၢင်းယၢပ်ႇဖိုတ်ႇသေ
ဘဆ်ဘဆ်။

4. ဆျေႈဂၢဆ်ဘဆ်ဆိုင်ႈတေမီးဘူလှ်ႈဂေႉရှူမ်ႈဂၢဆ်ဂေႉဆိုင်ႈ ဘဝ်ပုဆ်ႈ
ဖွဆ်းဝံႉ၊ ဆျေႈဂၢဆ်ဘဆ်ဆဆ်ႉဘမ်ႇလွံႈဝုႈၡိတ်းဂေႉလိဝ်တေယဝ်ႉ
တူဝ်ႈ၊ တေလူဝ်ႇတၢင်းလွံႈထိမ်လံဖျံႇဆဆ်ႉလိုင် ဂေႉဘဝ်ပုဆ်ႈ
ဖွဆ်းလူဝ်ႇမေၜဝ်ႈၡုဂေႉရှူမ်ႈဂၢဆ်ဘဆ်ဂိဝ်ႇၜွင်ႈလွမ်း၊ ဂေႉဆဆ်ႉ
ဂေႈလီမီးလေႇတဆျေႇလွံႈထိမ်ပဆ်၊ ဘမ်ႇလီဘဝ်လွင်ႈဆဆ်ႉ တိုတ်ႉ
တူဝ်ဂမ်ၜဆ်ပိဆ်ဂူဆ်းၜိုဂ်ႉဂူဆ်းၜမ်ႇ။

5. ပေႈၡဆ်ဂေႉရှူမ်ႈဂၢဆ်ၡဝ်း ဘဆ်ၡပ်ႉပုဆ်ႈဖွဆ်းဆဆ်ႉၡိတ်းဖိတ်း
ဘမ်ႇဆဆ် လၢင်ႈၡိတ်းဖိတ်းလိုင် လူဝ်ႇဝံႉလေႇတဆျေႇလီသေသပ်ႈ
လိင်းခဆ၊ ဂွပ်ႈဝုႈဂေႉဘဝ်ပုဆ်ႈဖွဆ်းဘမ်ႇမီးဘုႇဆျေႇတိပ်းတတ်း
ဝုႈတေဘဝ်ဂုၢမ်းၡဝ်း ဘမ်ႇဘဝ်ဂုၢမ်းၡဝ်းဆဆ်ႉခလႈ သင်ဝုႈဘမ်ႇ
ဘဝ်ဆံဂေႈဘမ်ႇလီလံႈဖိတ်းလဲ့၊ ဂေႉမီးပုဆ်ႈဖွဆ်းဆဆ်ႉဂေႈ
ပေႈဆျေႈဂၢဆ်ယဝ်ႉယုႇဂေႈလူဝ်ႇပဆ်သရေႇခလႈ ၜွပ်ႈလဲ့ထိုင်ဆူဝ်

ၵေႃႉလွႆႈထႅမ်၊ ပေႃးၶမ်ႇထိုင်တီႈယဝ်ႉယႃႇပိၼ်ႁၢၼ်ၵေႃႈ ၶမ်ႇလီ ၸၼ်းၵေႃႉၸၼ်ႉၵေႃႉၸႂ်ႉ၊ ႁွပ်ႈႁဝ်းမီးပုၼ်ႈၽွၼ်းၸလႈလူဝ်ႇမီးလွင်ႈ ႁတ်းႁၢၼ် ႁပ်ႉၶဝ်လွင်ႈယူပ်ႈယွမ်းသေႁႃလၢႆးမူၼ်ႉၸမ်းၵူၺ်ႉ။

6\. ပေႃးၵေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ႁဵတ်းၽိတ်းၸၼ်ႉ ၶမ်ႇလီၵူၺ်ႉၸႂ်ႉၸၼ်းတမ် တႅင်းထႅင်ႈ၊ လီပၼ်ႁဵင်းသပ်းလႅင်းၸၼ်တၢင်းၽိတ်း၊ ပၼ်တၢင်း ၶုၼ်ႉလွင်ႈ၊ ၽူႈလွင်ႈၵေႃႈတေမီးဝၼ်းၽိတ်းယူႇ၊ မိူဝ်ႈၸၼ်ႉၶူႉတေလူဝ်ႇ ၵေႃႉပၼ်ႁဵင်းၵူႈၵေႃႉ။

7\. ပေႃးပိၼ်ႁၢၼ်ၸလႈ ပိူၼ်ႈယုၵ်ႉယွင်ႈမႃးၸၼ်ႉ ယႃႇပေၸဝ်ႈလွင်ႈဝႃး ႁဝ်းမီးၸမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းၸႅၼ်ႇႁင်းၵူၺ်းသေ သိူဝ်းလွင်ႈပေႃးလူၼ်ႉလိူဝ် လိုမ်းတူဝ်၊ လၢတ်ႈသမ်ႉတၢင်းၸႅၼ်ႇႁဝ်းတိၵ်းတိၵ်းၸႂ်ႉ လၢင်ႈႁဵတ်း ႁႂ်ႈလေႇတၸေႇၵေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ႁဝ်းႁႂ်ႈၵူႈ၊ ဝႆႉၸႂ်ႉတေၶမ်ႇမီးၽွၼ်ႈ လွႆႈ၊ လူဝ်ႇၶူႉဝႃးၶၼ်ပိၼ်ႁၢၼ်ၸၼ်ႉ ပႃးၵႅၼ်ႁဵင်းၵူၼ်းတင်းၸမ်။

8\. မိူဝ်ႈမီးတိုဝ်ႉတၢင်းလႆႈလွႆႈပၼ်ႁၢၼ်ၵေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ႁဝ်းၸၼ်ႉ ၶမ်ႇ လူဝ်ႇမီးတၢင်းမုင်ႈမွင်းသင်တႃႇသုၼ်ႇတူဝ်၊ ယႃႇဝႃးႁဵတ်းၵေႃးလူးပၼ် လူဝ်ႇဝႆႉလွင်ႈဝႃးတႃႇပိၼ်ၽွၼ်းလီတင်းသႅင်ႈသေလွႆႈၵၼ်၊ လူဝ်ႇမေႃ ၶဝ်ၵုင်ႇဝႃးၵေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ယုမ်ႇယမ်ႁဝ်း လင်ႇမႃးတိူင်ႇပၢင်ႇယွၼ်း တၢင်းလွႆႈထႅမ်တီႈႁဝ်း။

9\. ပေႃးၵေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ၵေႃႉဢိုင်ႈမီးလိုင်ႈသႅင်ၵူၺ်ႉလိုင် ၶမ်ႇလီမီးလွင်ႈ သီႈၵေႉၸႁႈတႃ၊ ႁွပ်ႈဝႃးမၼ်းမီးလိုဝ်ႈသႅင်ၵေႃႈပိၼ်လိုဝ်ႈသႅင်ၸွပ်ႇ ဝူင်းႁၢၼ်ႁဝ်းၶၼ်လႅဝ်ႁၼ်ၸင်ႇႁဝ်ႇ၊ ႁွပ်ႈၸၼ်သေလႆႈဝႃးပိၼ် လိုဝ်ႈသႅင်ႁဝ်းဢိုၼ်းႁူလ်းၸင်ႇႁဝ်ႇ၊ သင်ဝႃးၵေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ႁဝ်းလိုဝ်ႈ သႅင်ၶမ်ႇလီလိုင်ႁဝ်းၵေႃးၶမ်ႇလီလွမ်း၊ ႁူၼ်းမိူဝ်ႈႁွၼ်ႇလင်ႇဝႃး “ပႃးၸဝ်ႈတူဝ်ဢိုင်ႈၸဝ်ႈတင်းသႃႉ” ၸလႈ ႁဝ်းမီးပုၼ်ႈၽွၼ်းတႃႇ လွႆႈမူၼ်ႉၸမ်းၵေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

10. ပေႃးဝႃႈၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်းမီးၸေႃႈၵၢၼ်သေ ယွၼ်းတၢင်းလွင်ႈထႅမ်
လွင်ႈၵူၼ်းလွင်ႈၸူဝ်းလိူဝ်းၼႆႉ လူဝ်ႇလႆႈသပ်းလႅင်းၸၼ်ဝႃႈလွၵ်ႇလိူင်ႉ
ႁိုဝ်၊ လွၵ်ႇတီႈလႂ်၊ ႁိုင်ၵႃႈႁိုဝ်၊ ၸင်ႇႁိုဝ်ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်းပေႃးမေႃ
ဝၢင်းၽႅၼ်သွၼ်ႇၸပ်ႉၵမ်ႇပၼ်ၸေႃႈၵၢၼ်မၼ်းယူပ်ႈယွမ်း။

11. ပေႃးၵူလႆးၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ် မႃးယွၼ်းတၢင်းလွင်ႈထႅမ်လွင်ႈၵူၼ်းလွင်ႈ
ၸူဝ်းၸွင်လိူင် လူဝ်ႇၸပ်ႉသွၼ်ႇတူလႆးလီလီယဝ်ႉ လၢတ်ႈၸၼ်ဝႃႈ
လၢင်းလွင်ႈသင် မူဝ်ႈလႂ်ႁိုင်ၵႃႈႁိုဝ်လိူဝ်းၼႆႉသေလၢတ်ႈယဝ်ႉၶႅတ်းလွမ်း
ၵိူင်ႉၵၢင်ႉမီးလွင်ႈၶိုၵ်ႉၸမ်ႇသေ ၵမ်ႇလၢင်ႈၶႅတ်းလွမ်းၵေႃႈလူဝ်ႇ
ပွင်ႇပၼ်မၼ်းၵွၼ်တၢင်း၊ ပေႃးၵမ်ႇၸၼ်လၢင်ႈၶႅတ်းၼႂ်ႈၵေႃႉမႃး
ပိူင်ႈၵိင်ႁဝ်းလွၵ်ႇပူင်ႈၸူဝ်ႁဝ်းၵႂႆႈ။

12. ယႃႇပေလၢတ်ႈပေၶႅတ်း ၵၼ်လၢင်ႈတူမ်ႉတိူဝ်ႉၸေႃႈၵၢၼ်ၵေႃႉႁူမ်ႈ
ၵၢၼ်ႁဝ်းတေၶႅတ်းၸၼ်လႆႈသင်၊ ၶႅတ်းယဝ်ႉၸၼ်လႆႈသင် ၵမ်ႇလီၵၢဝ်မႃး
ၸၼ်းတၢင်းၸွၵ်ႈ၊ ပေႃးပိၼ်ပၢင်ၵုမ်ၵမ်ႇၸၼ်တေႃႇၸေႃႈၵၢၼ်ၸၼ်ႉ
ႁတ်းႁတ်းႁၢၼ်ႁၢၼ်ထတ်းသၢင်တၵ်ႉလမ်ႈ၊ ၵမ်ႇလူဝ်ႇၵူဝ်ပိၼ်
တၢင်းၽိတ်း၊ ပေႃးဝႃႈယူပ်ႈယွမ်းသေလူဝ်ႇထတ်းသၢင်မူၼ်ႉၸမ်း
ပၼ်ၵၼ်ၸၼ်လႆႈ ၵမ်ႇမီးတၢင်းယွမ်းႁပ်ႉၸၼ်ႉ ပိၼ်တၢင်းၽိတ်းၸွင်
ၵူၼ်းၵမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉၵူလႆးယဝ်ႉ။

13. လွင်ႈလွင်ႈထႅမ်ၵၼ်ၼႆႉ လူဝ်ႇမေႃလၵ်းၸၽၢၼ်သုၼ်ႇတူဝ်ၸၼ်လႆႈၵၢၼ်
သုၼ်ႇႁူမ်ႈ၊ ပိၼ်ၵေႃႉႁူမ်ႈလီၵၼ်ၵေႃႈပေႃးပိၼ်ၵၢၼ်သုၼ်ႇတူဝ်ၼႆႉ
ၵမ်ႇလီၵၢဝ်ၸွင်သုၼ်ႇႁူမ်ႈမႃးလွင်ႈပၼ်၊ လီၵၢဝ်ၸွင်သုၼ်ႇတူဝ်လွင်ႈပၼ်၊
ၵၢၼ်သုၼ်ႇတူဝ်ၸၼ်ႉ ပေႃးၵၢဝ်ၸွင်သုၼ်ႇႁူမ်ႈလွင်ႈပၼ်လိူင်လၢင်ႈပိၼ်
ၽွၼ်းလႃႉၵူလႆးၵမ်ႇၵႃႈ မၢင်ၽဝ်ႇၵေႃႉၵၼ်ႁဝ်းလွင်ႈၵူႈၸၼ်ႉ
ယင်းလၢင်ႈလူမဝ်တူဝ်ႁဝ်းႁွၼ်ႉ၊ ၵေႃႉၵၼ်ႁပ်ႉလႆႈ ၸွင်သုၼ်ႇ
ႁူမ်ႈၸၼ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႇလီလူမ်းသိူဝ်း၊ ႁွပ်ႈဝႃႈပိၼ်ၸွင်သုၼ်ႇႁူမ်ႈၵေႃႈ
ပႃးလဝ်ႈၵေႃႉၸိူင်ႈၵၼ်ယူႇၼႄႇသုၼ်ႇႁူမ်ႈၸၼ်ႉ။ ပေႃးလူမ်းသိူဝ်း

လိုင်တေမိူၼ်ၸင်ႇပိူၼ်ႈမႃးလၵ်ႉဝူင်းသေ ဢဝ်လုၵ်ႈမၼ်းတွၼ်ႈပၼ်
ႁဝ်းၸိုၼ်းၶလႈႁဝ်းလူမ်းလွမ်းၸၢၼ်ႉယဝ်ႉ။

14။ လွင်ႈလွႆႈထိမ်ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ၼႆႉ ၽႃင်ႉသတိယႃႇႁႂ်ႈလႄႈတႄႉလူၼ်ႉ
လိူဝ်ပူၼ်ႉတီႈ၊ မၢင်ၾဝ်ႇလၢင်ႈၽိတ်းႁႂ်ႈၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁၼ်ဝႃႈ ႁိုမ်
ၸႂ်ႈၵၢၼ်ၵၼ် ၶၢမ်းၸႂ်ႈၶၢမ်းတႃၵၼ်၊ လူဝ်ႇမေႃတူၺ်းတီႈသေလွႆႈ
ထိမ်ပၼ်၊ လူဝ်ႇႁႂ်ႈမေႃသွၼ်ႇလွင်ႈၸႂ်ႈၵၢၼ်မၼ်းၵေႃႈပၼ်ၸႂ်ႈၵၢၼ်
သုၼ်ႇႁူမ်ႈႁဵၼ်း။ တေဢမ်ႇလႆႈႁွတ်ႇႁႆႈပွႆႉတူလ်းလႆႈ။

15။ လူဝ်ႇမေဝႆႉႁႃႈၶၼ်လႄႈတၢင်ႇလိၶွင်ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဵၼ်း၊ ပေႃးၶဝ်
လွႆႈၵၢၼ်ႁဵၼ်းဢမ်ႇလိထၢင်ႇဝႃႈယႃႉၸႂ်ႈယႃႉတႃၵၼ်၊ ၼႆႈႁိုမ်ၵၢၼ်ၵၼ်၊
ပေႃးႁၼ်ဝႃႈၶဝ်မီးလႄႈတၢင်ႇလိၶတႃႉလိုင် လိႁၢၸႂ်ႈၵၢၼ်မၢင်ပွတ်း
မၢင်တွၼ်ႈပၼ်ၶဝ်လွႆႈၽိတ်း၊ ပေႃးၶဝ်ၶၢမ်းၸႂ်ႈၶၢမ်းတႃၸႃႈၶလႈ
သင် တုမ်ႉတိူဝ်ႉၸႂ်ႈၵၢၼ်ၶလႈသင် လူဝ်ႇဝႆႉၸႂ်ႈယိၼ်ႈၶင်ႈသေ
လၢတ်ႈၶၸပၼ်မၼ်း။

16။ ပေႃးၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ် ယွၼ်းတၢင်းလွႆႈထိမ်ႁဵၼ်းၶလႈႁဵၼ်းႁူႉလွႆႈၸၢၼ်ႉ
မၼ်းပွင်ႇဝႃႈႁဵၼ်းလူဝ်ႇၽိတ်းလွမ်းၾိူၼ်ၵၢၼ် ဢၼ်ၵေႃႉမီးပုၼ်ႈၾွၼ်း
တမ်းဝၢင်းဝႆႉၸၢၼ်ႉ။ ဢမ်ႇပွင်ႇဝႃႈလူးဢဝ်လႆႈႁဵၼ်းဝႃႈသေဢမ်ႇမၢၼ်ႈ
လွမ်းၾိူၼ်ၵၢၼ်ဢၼ်ဝၢင်းဝႆႉၸၢၼ်ႉ။ ပေႃးၽိတ်းၸၢၼ်မၼ်းဢမ်ႇလႆႈ
လွင်ႈလွႆႈၵၼ်၊ ပိၼ်ၵၢၼ်ၵိတ်ႇၸၢင်ႈၵၼ်ႁူလ်းယဝ်ႉ။

17။ ၵၢၼ်တိူင်ႇပၢင်ႇတွင်းထၢမ်ၶလႈ ၼိူင်ႈႁူႉလွင်ႈၸႂ်ႈၵၢၼ်ၼႆႉမၼ်းပိၼ်
သၾႄႇဝၵူၼ်းႁူမ်ႈၵၢၼ်ၵၼ်ယဝ်ႉ၊ မၼ်းဢမ်ႇလိူဝ်ႈတၢင်းၾိတ်း၊
ၵူလ်းၵၢႈၵၢၼ်မၢင်မိူဝ်းပိၼ်ၵၢၼ်လပ်ႉ တႃႇၵူၼ်းၵေႃႉလိဝ်ႉႁူႉလႆႈၸၢၼ်ႉ
ဢမ်ႇလိတိူၵ်းထၢမ်၊ လၵ်ႉလွမ်လၢမ်းၶၢတ်ႈၵၼ်တူလ်းၵေႃႉႁူမ်ႈ
ၵၢၼ်ႁဵၼ်းဝႃႈ လွင်ႇမၼ်းလၢင်ႈလၢတ်ႈ၊ ပေႃးႁူႉဝႃႈမၼ်းဢမ်ႇလၢတ်ႈ
လႆႈၸၢၼ်ႉယႃႇပေၼိူဝ်ႈထၢမ်တိၵ်းတိၵ်း၊ လူဝ်ႇပွင်ႇလွင်ႈ ဢမ်ႇလိဝ်ႈ
ၶလႈဝႃႈၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ႁဵၼ်းဢမ်ႇယုမ်ႇလွႆႈႁဵၼ်း၊ ၵူလ်းႁၢႈမၼ်းမီး

ပုၼ်ႈၽွၼ်းဢမ်လပ်ႉဝႆႉၸလႈ၊ ႁဝ်းဢမ်ႇလီပၼ်ပဵၼ်တၢင်းယၢပ်ႇ
ၵႂ်ႈယဝ်ႉ။

18. ၼႂ်းဝူင်ႈႁၢင်ႈၵူလုၵ်းၶေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ႁၼ်ၼႆႉ ယၢႇၶိူဝ်ႈမီးလွင်ႈလႅၼ်ႈ ၵႂၢမ်းယွႆႈ၊ ၽိုဝ်ႈလႅၼ်ႈၶေႃႈလူဝ်ႇႁၢမ်ႈ၊ ဢမ်ႇလီၵိၵ်းပိၼ်းၵႂၢမ်းတူၵ်းၶေႃး မႃးသိုဝ်ႇၵႂ်သေ သမ်ႉဢူပ်ႇၵွမ်း၊ ၵႂၢမ်းဢမ်ႇမီးၽွၼ်းလီတႃႇၸႄႈ ႁၢၼ်ႁဝ်း တႃႇႁဝ်း တႃႇၶေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ႁဝ်းၼၼ်ႉယၢႇလၢတ်ႈသမ်ႉ၊ ပေႃးပဵၼ်ၽွၼ်းလီတႃႇၸႄႈႁၢၼ်ႁဝ်း ၵူလုၵ်းၶေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ႁဝ်း တႃႇႁဝ်းၸတႉလႃးတီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇႁႂ်ႈလူဝ်ႇလၢတ်ႈ။

19. ၼင်ႇၶိုဝ်ႉၶေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ် ၸၢင်ႈမီးတၢင်းၶူႉၼမ်တၢင်းႁၼ်ႁၢင်ႈမႃး ၵွမ်းႁဝ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃႁူႉယၢမ်းတၼ်းသေဢူပ်ႇ၊ဢူဝ်းလိၵ်ႈပိၼ်ႇ တၢင်းၶူႉႁၼ်၊ မီးတၢင်းၶူႉဢမ်ႇလီၵိပ်းဝႆႉႁင်းၵူလ်း။ တၢင်းၶူႉတၢင်း မေႃႁဝ်းၼၼ်ႉပေႃးၶေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ယွမ်းႁပ်ႉယူႇလိူဝ် လီလႆႈၸၽိူင်ႇ ပၼ်၊ ၶိုၼ်ႈပေႃးမေမႃးႁတ်ႉမႃးထိူင်ႈ၊ မေၶေႃႉလိဝ်ၼၼ်ႉၸၢင်ႈၶိုဝ်ႉ ၶေႃႉလိဝ်ၸလႈပေႃးႁၢၼ်လူင်မႃးဢမ်ႇၸၢင်ႈယဝ်ႉတူဝ်ႈ။

20. လူဝ်ႇမေယွင်ႈယေႃးပၼ်ၶိူင်းၵႂ် ၶေႃႉၶူမ်ႈႁၢၼ်ဢၼ်ႁဵ်ႉလၢတ်ႈလွင်ႈ တၢင်းၶူႉ၊ လွင်ႈလၢတ်ႈၸၢတၢင်းမေၼၢဝ်ႇငၢဝ်းဢၼ်မီးၽွၼ်းလီတႃႇ ၸႄႈႁၢၼ်ၸလႈတႃႇႁဝ်းၼၼ်ႉ၊ ႁဝ်းယင်းလီမီးၵႂ်ယူင်ႈ၊ ႁွပ်ႈႁဝ်း ဢမ်ႇမေလၢတ်ႈမူၼ်မၼ်းၸလႈ ယၢႇပေမီးၵႂ်ၸသႉၸၼ်းတၢင်းလင် မၼ်းၼႂ်းႁၢၼ်ၵႂ်ႈထိမ်ႁၼ်ၼႆႉ ပႃးဢၼ်ဢဝ်တၢင်းလၢတ်ႈသေၵႂ်ႈ ပၼ်ႁၼ်၊ ႁူလ်းႁႃႈၵႂၢမ်းလၢတ်ႈဢၼ်ၸၢင်ႈယၢႉၶိူဝ်ႈၼဝ်ႈၵႂ်ၽိတ်း ႁၼ်ၼၼ်ႉလူဝ်ႇၽႂၢင်ႉသတိငိူင်ႉၸဝ်ႈၸတႉၸတႉ။

21. ၼၢဝ်ႇငၢဝ်းဢၼ်ႁပ်းႁႂ်၊လူလ်ႈၸႄႈႁၢၼ်ဢမ်ႇၼၼ် ၸႄႈၶိူၼ်းဢမ်ႇ ၼၼ်ႁူၼ်းၶိုတ်းႁၢၼ်ပၼ်ၶေႃႉၶူမ်ႈႁဝ်းၼၼ်ႉလူဝ်ႇလႆႈပွင်ႇလိူင်း ပၼ်မၼ်း။ ၼၢဝ်ႇၼႆႉတေဢမ်ႇလႆႈၸမႂ်ႇၼၢၵ်ႈလၢတ်ႈပူၼ်ႉလၢတ်ႈလိူဝ် တေဢမ်ႇလႆႈမုင်ႈလွင်ႈၵႃႉသေပၼ်ၼၢဝ်ႇၽိတ်းတီႈႁၼ်။ ၼၢဝ်ႇၶေႃႉ

ꩭူမ်ႈၵၢၼ်ꩡၼ်ႉꩫေႈ ꩤမ်ႇလူဝ်ႇꩤဝ်ꩯူႇလၢတ်ႈတီႈꩤမ်ႇꩮိဝ်ႇꩥွင်ႈ။

22ႉ ꩫေႉꩭူမ်ႈၵၢၼ်ꩥဝ် လူဝ်ႇမေꩥွပ်ႈလွ်ꩫေႉပွင်ႇꩥၢဝ်ႇပၼ်ꩰဝ်းꩡၼ်ႉသေ ꩤမ်ႇလီꩥဝ်ႈလွ်ဝႈမၼ်းယုင်ႈလွမ်းၵၢၼ်ꩰဝ်း၊ ပေးပီၼ်ꩥၢဝ်ႇထုၵ်ႇ မီၼ်ႈꩡၼ်ႉမီၼ်းလီလူမ်းတွၼ်ႈမၼ်း၊ ပေးꩥၢဝ်ႇꩤမ်ႇထုၵ်ႇမီၼ်ႈသေ ꩤမ်ႇလွ်ႉတိုဝ်းꩥၢဝ်ႇမၼ်းꩫေႈ လူဝ်ႇꩡꩡလွင်ႈယုမ်ႇယမ်ꩫေႇတꩡေႇ ၵၼ်ယူႇ။ ꩤမ်ႇလူဝ်ႇလၢတ်ႈꩥိတ်ႈတမ်တီင်းမၼ်းသင်။

23ႉ ပေးꩯူၼ်းꩭိုၼ်းꩡလႈ လုၵ်ႈꩡွင်ႉꩫေႉꩭူမ်ႈၵၢၼ်ꩥဝ်မႃးꩤုပ်ႇꩯုမ်ယွၼ်း တၢင်းꩰၼ်ꩡၼ်ႉ လီမီးꩫေႇတꩡေႇသေလွႆႈထီမ်ပၼ်။ ꩯူလ်းၵႈလူဝ်ႇ ꩮၢင်ႉသတိယႃႇꩭွႈတုမ်ႉတိုဝ်ႉꩡေႈတႃꩫေႉꩭူမ်ႈၵၢၼ်။ ပေးပီၼ်ꩮွၼ်း လီꩡလႈ သၢင်ႇထုၵ်ႇလိုင်ꩥိုၼ်းလၢတ်ႈꩡꩡွႈꩫေႉꩭူမ်ႈၵၢၼ်ꩭူႉဝႆႉလွင်ႈ ꩤၼ်ပီၼ်ꩮွၼ်းလီတႃႇမၼ်းꩯုႇ။

24ႉ ပေးꩫေႉꩭူမ်ႈၵၢၼ်လႆႈပၼ်တၢင်းꩰၼ်လွႆႈꩯူၼ်းꩭိုၼ်း ꩤိၵ်ႇလုၵ်ႈꩡွင်ႉ ꩰဝ်းꩡၼ်ႉ ꩤမ်ႇလီꩥဝ်ႈလွ်ဝႈꩥဝ်မႃးလိမ်ꩡသႇယႃႇၵဝ်းꩰဝ်း တုမ်ႉ တိုဝ်ႉသꩫေႇꩡေႈတႃꩰဝ်း။ လီဝႆႉလွ်ဝႈပီၼ်ၵၢၼ်လွႆႈထီမ်ꩰဝ်းသေ ꩥွပ်ႈလွ်ꩤဝ်ꩯုင်ႇမုၼ်လွမ်းꩡမ်ႉလွ်ꩫေႇတꩡေႇမၼ်း။ မၢင်ပွၵ်ႈꩯူၼ်း ꩭိုၼ်းꩰဝ်းꩡလႈလုၵ်ႈꩡွင်ႉꩰဝ်း ꩤမ်ႇပိင်းလွ်ꩡိုဝ်ꩫေႉꩭူမ်ႈၵၢၼ်ꩰဝ်း သေမႃးလၢတ်ႈꩯၢမ်းယွႆႈꩡၼ်ႉ ꩤမ်ႇလီထွမ်ႇꩤမ်ႇလီလီၼ်ႈသမ်ႉ လွမ်းꩯၢမ်းꩥဝ်ꩥိုၼ်း။

25ႉ ꩤူလ်းꩫေႉꩭူမ်ႈၵၢၼ်ꩡင်ႇၵၼ်ꩡႆႉ ꩤမ်ႇလီꩥီးꩥၢၼ်ႉလူးငႆႈသေꩯိုၼ်ႉ ꩡိင်ႈၵၼ်။ တီးတီၵ်ႈမၼ်းပေးꩤွၵ်ႇတၢင်းလွမ်းၵၼ်သေꩯုႇထိုင် တီးပၢင်လိုဝ်ႈသဝ်းယဝ်ႉ ꩤမ်ႇလူဝ်ႇလႆႈတူလ်းလႆပွႆႉထႈၵၼ်ယူႇ၊ လီလႆႈꩭူမ်ႈၵၼ်ꩰႃ ꩭူမ်ႈၵၼ်ꩰီတ်း၊ ꩭူမ်ႈၵၼ်ꩤိၼ်လင်ႇထုၵ်ႇမီၼ်ႈ ယဝ်ႉ။

ၵုပ်ၵႃႉၶ တႆးၵေႃႉလီ

☐ ၵေႃႉပွႆႉလူတူၺ်းႁဝ်း၊ မိူဝ်ႈၽွင်းမဝ်းယွင်ႈမႃႈ
☐ ၵေႃႉပွႆႉထိင်းၶုၵ်ႉလႃႈ၊ မိူဝ်ႈႁဝ်းၵူႈယၢၼ်ၸိူၼ်း
☐ ၵေႃႉၵႅတ်ႉလွႆႈၸၽႄးၼီ၊ လႆႈၵိူဝ်းလီၶမ်ႈယၢၼ်ႈ
☐ ၵေႃႉပၼ်ယိုမ်ၶုၵ်ႉလႃႈ၊ သွၼ်ႈပုၼ်ႈတႃႈႁဵတ်းၵၢၼ်
တႆးၵေႃႉလီသီႈၵေႃႉ၊ ႁွင်ႉ“ဥပကာရ”ယဝ်ႉႁႄႃး။

☐ ၵေႃႉငိၼ်းႁၢမ်းလီပႅပ်ႉ၊ လၢတ်ႈသွပ်ႉသႅပ်ႉႁင်းၵူၺ်း
☐ ၵေႃႉႁဝ်းလၢတ်ႈမူၵ်းမႅပ်း၊ ၶမ်ႈလွပ်းလႅပ်းလၢတ်ႈပိူၼ်ႈ
☐ ၵေႃႉၶမ်ႈပႅတ်ႈႁဝ်းၵူႈ၊ မိူဝ်ႈထူပ်းၽေႈလႃးၽေး
☐ ၵေႃႉႁတ်းတၢႆပုၼ်ႈႁၢင်ႈ၊ တႃႈပုၼ်ႈပၢင်ႈၶူၺ်းလီ
တႆးၵေႃႉလီသီႈလႃႉ၊ ႁွင်ႉ“သမာနသုခဒုက္ခ”ယဝ်ႉႁႄႃး။

☐ ၵေႃႉၸႁႉမႅင်ႈၵၼ်ႈၵႅၼ်၊ ၶမ်ႈပၼ်ပႅၼ်မၢပ်ႈမိူၵ်ႈ
☐ ၵေႃႉလူဝ်းလီႁႅတ်းၵူႈ၊ ႁႂ်ႈသိူဝ်းသႃႈဝၼ်းလိူၼ်း
☐ ၵေႃႉလၢတ်ႈမႅင်ႈတြႃး၊ ၶၼ်ငိၼ်းမႃးပႆႈလႅင်ႈ
☐ ၵေႃႉၸၹသႅၼ်ႈတၢင်းလီ၊ ႁွင်ႉ“အတ္တက္ခာယိ”ယဝ်ႉႁႄႃး။

☐ မိူဝ်ႈႁဝ်းၶမ်ႈမီးႁႅင်း၊ ၵုႆလႅၵ်ႉယႅင်းၶမ်ႈလိူၼ်ႈ
☐ မိူဝ်ႈႁၼ်ႁဝ်းၸိုၼ်ႈယုႆႈ၊ ၸႅတ်ႈလူမ်းမုႆႈၵုႆသိူဝ်း
☐ မိူဝ်ႈႁၼ်ႁဝ်းၵုႆၽေႃင်း၊ ၶမ်ႈပၼ်ၸွၢင်းၵုပ်ႈထႅင်ႈ
☐ မိူဝ်ႈႁၼ်လၢတ်ႈမီးၶုင်ႈ၊ ၵႆႉၶၢမ်းပုင်ႈၵူမ်းယေး
တႆးၵေႃႉလီသီႈလႃႉ ၊ ႁွင်ႉ“အနုကမ္ပက” ယဝ်ႉႁႄႃး။

ဝတ်ႈယိင်းၵေႃႉ

- ☐ ယိုၼ်ႈယေႃးပၼ်မိူင်ႇၸိုင်ႈ၊ ဝႆႉၶင်ႈယိုင်ႈတူဝ်ၸဝ်း
- ☐ လွႆႈလွင်ႈမၢၵ်ႈမီးၵၢၼ်၊ လၢတ်ႈၵွမ်းဝၢၼ်ၶေႃးလိုၼ်ႈ
- ☐ တင်ႈလွႆလွမ်းသတ်ႉၸၢႆ၊ ဝၢတ်ႈတႃႇၵေႃႉလိူၵ်ႈလႆး 5 ယိူင်ႈ။

ဝတ်ႈၵေႃႉၸၢႆး

- ☐ ပွႆႉလူမိူဝ်ႈလိမ်းၵူ၊ ပွႆႉတႃႇၸိုင်ႈၸူဝ်းလိၼ်း
- ☐ ၸၵ်ႉလွႆႈလွင်ႈတၢင်းႁူဝ်၊ ၽေးလႃးတူဝ်ၵမ်ႇၽေး
- ☐ ယွင်ႈၸိုဝ်းလုၵ်ႈလၢၼ်ၵူ၊ ဝတ်းတႃႇၵေႃႉလိူၵ်ႈတိူၵ်း 5 ယိူင်ႈ။

(ယ) ၵေႃႉၸၢၼ်ႉယၢၼ်းတူၺ်း

ၶေႃႈၵၢၼ်ၵၼ်ၶိူင်ႈတေပၼ်ၵမ်ႇပၼ်ၶၼ်ႉ မီးတီႈၶဝ်းမေႃၸတ်းၵၢၼ်ၵမ်ႇ မေႃၸတ်းၵၢၼ်၊ လွင်ႈၸတ်းၵၢၼ်ၶႅၼ်ႉၵၼ်လမ်ႇလွင်ႈမီးသွင်ပိူင်၊ လွင်ႈ ၶိူင်ႈပၼ်လွင်ႈၸတ်းၵၢၼ် ၶိူဝ်ၸူဝ်းၸွင်၊ ထိၼ်ႈလွင်ႈၶိူင်ႈပၼ်လွင်ႈၸတ်း ၵၢၼ်ၶိူဝ်ႁူၼ်း၊ ႁူၼ်းၶႅၼ်ႉမၼ်းတူင်ႉၶိူင်လိၵ်ႈလႆႈယူႇတႃႇသေႇၸလႈ တႃႇ တေၸတ်းၵၢၼ်ၶွႆႈၸၢၼ်ႉယၢၼ်းတူၺ်းၸဝ်ႈ လွႆႈၶဝ်းၸွတ်းၵၢၼ်လႆႈထိုင်တီႈ လွမ်း ၶင်ႇၽိူၼ်ၵၢၼ်ၶၼ်ႉပၼ်ၶေႃႈၵၢၼ်လူင်ၵၼ်ၶိူင်ႈယဝ်ႉ၊ ၶွင်ႈၶေႃႈၵၢၼ်လူင် ၶႅၼ်ႉလွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇပၼ်ငဝ်ႈပိုၼ်ႉ၊ ပေႃးဝႃႈငဝ်ႈပိုၼ်ႉလီလိုင် ၶဝ်းတေ မီးၸၼ်ႉယၢၼ်းတူၺ်းလီၸလႈၶမ်တွၼ်းမႃး ႁူႈမိုဝ်ႉႁူႈဝၼ်း၊ ၵၢၼ်ၵေႃႈတေ လၢင်ႈၸတ်းယွႆႇမႃး ငၢႆႈမႃး၊ မူၼ်ႇၶင်ႇလၢင်ႈမႂ်ႉမီးၸိုင်ႈယိပ်းလီၵေႃႈ တၵ်း

တေႁဵတ်းၵွၵ်ႉမႃးလႆႈၼူဝ်းၼွင်ႁၢင်ႈလီၸၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵ။ လူဝ်ႇမေႃႁၵ်ႉၶွမ်ၸလႈ ဢဝ်လွင်ႈသိုဝ်ႇၸိူဝ်ၼၼ်ႉထၢၼ်ႈ တႆးလူဝ်ႇမေႃလၵ်ႉလိုင်ၼၼ်ႉထၢၼ်ႈတႆး

1။ ပေႃးမီးလၼ်ႉထၢၼ်ႈတႆးမႂ်ႇၵေႃႉၸိူင်ႈၼဝ်ႈမႃးလိူင် လူဝ်ႇႁႃယမ်းတၢၼ်း သေဢၢပ်ႇဢၢၼ်းလွင်ႈပိုၼ်းပႃႈလင်မႃး၊ လွင်ႈၸေႈၵိုၼ်းမၼ်း လွင်ႈ သုၼ်ႇတူဝ်မၼ်း၊ ႁူလိုၼ်းၶႂ်ႈၽႃင်ႉသတိယႃႇၶႂ်ႈမၼ်းၼဝ်ႈလွင်ႈဝႃႈ ဢမ်ႇ ၵိဝ်ႇၼွင်ႈႁဝ်းသေၸလႈႁဝ်းၶိုၼ်ႈသွတ်ႇၶူႉသွတ်ႇႁၼ်လွမ်း၊ ႁဝ်းလူဝ်ႇ ၸပ်ႉထိုဝ်သုၼ်ႇလႆႈမၼ်း ၵိဝ်ႇလူလိုၼ်ႈသုၼ်ႇတူဝ်မၼ်းၸၼ်ႉသေ ပေႃးႁဝ်းၶူႉဝႃႈမၼ်းဢမ်ႇၶိုၼ်ႈလၢတ်ႈၶိုၼ်ႈတူၵ်ႇၵေႈ တေဢမ်ႇလႆႈထၢမ်၊ ၸင်ႇၵိုဝ်တေလမ်လွင်ႈႁၼ်ၸၼ်ႉ ႁဝ်းၵေႈလီလၢတ်ႈၸၸ လွင်ႈဢၼ် မၼ်းထုၵ်ႇလီၶူႉႁၼ်လွမ်းၸၼ်ႉၽွင်ႈ၊ တီႈတၵ်းမၼ်းလူဝ်ႇမေႃသပ်း လိူင်းၸၸပိုၼ်းမုၵ်ႉလုမ်း၊ ၶေႃႈဢၢၼ်းဢၢၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းဢိၵ်ႇလူလိုၼ်ႈ ၼွပ်ႇဝူင်းႁၢၼ်ငၢၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းၶႂ်ႈမၼ်းပေႃးလူင်ႉလိူင်းလွင်ႈ။ မၼ်းမႃးႁဵတ်းႁၢၼ်လွမ်းႁဝ်းၸလႈ တေပိၼ်ၽွၼ်းလီတႃႇၸေႈႁၢၼ် ႁဝ်းၸတႉၸတႉၸၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃလၢတ်ႈမေႃႁဵတ်းၸၸၽႃင်ႁၢင်ႈၶႂ်ႈ မၼ်းပေႃးၶူႉႁၼ်ဝႃႈ လွင်ႈဢၼ်မၼ်းမႃးႁၢပ်ႇၵိုတ်ႉၸေႈႁၢၼ်လွမ်း ႁဝ်းၸၼ်ႉႁဝ်းမီးလွင်ႈလူမ်းသိုဝ်းႁပ်ႉတွၼ်ႈမၼ်း။

2။ မိူဝ်ႈႁဝ်းၸတႃႇၶူပ်ႉထုပ်းႁၼ်ၵူႈဝၼ်းဝၼ်းၸၼ်ႉ လီတူင်ႉတၵ်ႉလၼ်ႉ ထၢၼ်ႈတႆးၼဝ်၊ ဢမ်ႇၸၼ်ႁႃလွင်ႈသေႁူႉၶူပ်ႉၼဝ်ယုမ်ႉယႂ်ႈၸၸၼဝ် ၸင်ႇႁႃးပွင်ပိၼ်လႆႈၸလႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၸၼ်ႉ၊ ယႃႇပေမီးလႆမႃႇၸသေ ဢမ်ႇတူင်ႉတၵ်ႉၼဝ်၊ ဢမ်ႇႁူႉႁႃၼဝ်ဢွၼ်တၢင်း၊ ယႃႇပေမီးလႆဝႃႈ လူဝ်ႇၶႂ်ႈၼဝ်တူင်ႉတၵ်ႉၸလႈ ၼဝ်ႈမႃးႁႃႁဝ်းဢွၼ်တၢင်းသေႇသေႇ။

3။ လူဝ်ႇႁႂ်ႉႁူႉလွမ်တူလိုၼ်း ႁၢၼ်ဢၼ်လၼ်ႉထၢၼ်ႈတႆးၼဝ်ႁဵတ်းယူႇ

ၸၼ်ႉသေ ထၢမ်ၶၢဝ်ႇလွင်ႈၸေႈၵၢၼ်ၶဝ်၊ ၵူၺ်းၵႃႈယႃႇႁႂ်ႈၶဝ်ၶဝ်ႈၸႂ်ၽိတ်းဝႃႈ ႁဝ်းၵႂႃႇႁႃတၢင်းၽိတ်းၶဝ် ႁဵတ်းႁႂ်ႈၶဝ်ၶဝ်ႈၸႂ်ဝႃႈ ႁဝ်းဢဝ်ၸႂ်သႂ်ႇၸိူဝ်ႉၵၢၼ်ဢၼ်ၶဝ်ႁဵတ်းယူႇၸၼ်ႉၵူၺ်း။

4. မိူဝ်ႈလၢတ်ႈတေႃႇၵူၼ်းၵၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈၶဝ်ၸၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃဝ်ႉၸေႈတႃႇႁႂ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ ပေႃးပဵၼ်လႆႈႁႂ်ႈၶဝ်ႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ မိူၼ်ၸင်ႇလႆႈၵုပ်ႇပီႈၼွင်ႉၶဝ်၊ ၵူၼ်းသႅၼ်းႁွၼ်ႉၸႂ်းမိူဝ်းပီႈမိူင်းၸွင်ႉၶဝ်၊ ႁႂ်ႈၶဝ်ႁၼ်ဝႃႈႁဝ်းမီးၸေတၼႃၸေႈတေႃႇၶဝ်၊ မီးလွင်ႈဢဝ်ၸႂ်သႂ်ႇၸိူဝ်ႉၶဝ်ယူႇတႃႇသေႇၸလႈ ပဵၼ်ၵေႃႉဢၼ်လွႆႈထႅမ်ပၼ်ၸင်ႇႁိုဝ်ၸေႈၵၢၼ်ၶဝ်ပေႃးတေယဝ်ႉတူဝ်ႈၵႂႃႇလႆႈလီလီ။

5. မိူဝ်ႈႁူႉႁၼ်ၵၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈႁဵတ်းၽိတ်းၸၼ်ႉ ပေႃးပဵၼ်လွင်ႈၼိုၵ်ႉလိုၵ်ႉလူဝ်ႇလၢတ်ႈၵမ်းလဵဝ် ပေႃးပဵၼ်လႆႈလူဝ်ႇႁွင်ႉထူပ်းၵေႃႉတေႃႇၵေႃႉယဝ်ႉသင်ႇသွၼ်လၢတ်ႈၸၼ်၊ ၵမ်ႇလီႁဵတ်းႁႂ်ႈမၼ်းလႆႈတၢင်းဢႃႇပႈၸေႈၵူၼ်းၸမ်။ ၵူၺ်းၵႃႈမၢင်ပွၵ်ႈၵေႃႈ ႁူႉလႆႈႁဵတ်းႁႂ်ႈၶဝ်လႆႈတၢင်းဢႃႇၽွင်းယူႇ၊ လူဝ်ႇမေႃတူၺ်းသၽေႃႇဝၵူၼ်းသေႁဵတ်းၵႂႃႇ။ ဝႃႈသင်ႇသွၼ်ယဝ်ႉတူၺ်းယၢမ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇသေ ႁဵတ်းႁႂ်ႈၵၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈႁူႉဝႆႈ ႁဝ်းႁၵ်ႉမၼ်းဢဝ်ၸႂ်သႂ်ႇမၼ်းယူႇ။ ဢၼ်သင်ႇသွၼ်ၸၼ်ႉမၼ်းပဵၼ်တေႃႇၸေႈၵၢၼ်၊ ၵမ်ႇလိုဝ်ႈၸလႈဝႆႈလွႆႉဢႃႇၸေႇႁႃတၢင်းၽိတ်းမၼ်း။

တေႃႇတေႁဵတ်းႁႂ်ႈမၼ်းႁူႉပွင်ႇလွႆၸၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃတူၺ်းၵူၼ်းသေႁဵတ်းလူဝ်ႇၽၢင်ႉသတိယႃႇပေႁဵတ်းၸၸႂ်ႈမၼ်းထၢင်ႇဝႃႈ ႁဝ်းၵူဝ်မၼ်းၵမ်ႇမီးမၼ်းၸေႈၵၢၼ်တေလူႉ၊ ပေႃးမၼ်းၶဝ်ႈလွႆၸင်ႇၸၼ်လိုင်မၼ်းၵေႈတေလူႉၸေႈၵၢၼ်ၵေႈတေလူႉယဝ်ႉ။

မၢင်ၵေႃႉၸမ်ႉပေႃးႁဵတ်းၽိတ်းယဝ်ႉ လၢင်ႈလွႆတူၵ်း၊ ပေႃးပဵၼ်ၸၼ်ႁဝ်းလူဝ်ႇတူၺ်းဝႈမၼ်းလွႆတူၵ်းယွၼ်ႉႁဵတ်းၽိတ်းၸၼ်၊ မၢင်ပွၵ်ႈႁွပ်ႈၸေႈၵၢၼ်ၵမ်ႇၵွင်ႇၸလႈလွႆတူၵ်းၵေႈမီး၊ ၵမ်ႇလွႆႈၸလႈဝႈ

မၼ်းႁူႉတၢင်းၽိတ်းမၼ်း၊ ပေႃးမၼ်းဢမ်ႇႁူႉတၢင်းၽိတ်းမၼ်းၸိုင်
လူဝ်ႇမေႃလိလမ်ႈၶၼ်ပၼ်မၼ်းသေပၼ်ႁႅင်းႁႂ်ႈမူၼ်ႉၶမ်းၵႂႃႇ၊ ၵွႆႈ
ၸုၼ်လၼ်ႁႂ်ႈမၼ်းမီးႁႅင်းၵေႃႇတေႃႇႁဵတ်းၵၢၼ်ၵႂႃႇပႃးၶေႃး၊ လူဝ်ႇႁႂ်ႈမၼ်း
ႁူႉဝႃႈလွင်ႈႁဵတ်းၽိတ်းၶၼ်ႉဢမ်ႇလူဝ်ႇၵႂႃႇ။ ႁဵတ်းၽိတ်းယဝ်ႉဢမ်ႇ
ၶမ်းၶၼ်ႉၵူၺ်းလူဝ်ႇၵႂႃႇၶတႉၶတႉ၊ ပေႃးႁဝ်းဢမ်ႇမေႃဝ်ႉၶေႃးတေ
သိၼ်လၢတ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၸိုင် မၼ်းၵေႃႈထၢင်ႇလိၵ်ႉလူမ်ႇႁဝ်းသေ
တုမ်ႉတိုဝ်ႉၶေႃးၵၢၼ်ႁဝ်း၊ လူဝ်ႇႁဵတ်းႁႂ်ႈမၼ်းႁၼ်ဝႃႈ ႁဝ်းယူႇၽၢႆႇ
မၼ်းဢမ်ႇပိုၼ်ႉပိူတ်ႈမၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

6. ပေႃးပိူၼ်ၶူၼ်းလၼ်ႉထၢၼ်ႈၸိူဝ်းၶႃႈ ဢမ်ႇလီႁႄႉၵွၼ်ႈဝႆး၊ ပေႃး
ပိူၼ်ၶၼ်တေလႃးလုၵ်ႈၶႂၢင်ႉၵွၼ်ႉၵိၼ်ၵႂႃႇသေဢမ်ႇၵႃး ၶေႃးၵၢၼ်တေ
လူႉပႃး၊ တၢင်းၽိတ်းတၢင်းထုၵ်ႇဢၼ်လုၵ်ႈၶႂၢင်ႉၶဝ်တၢင်ႇမႃးၶလႈ
သင်၊ ငၼ်းတၢင်ႇတီႈၶလႈသင်၊ လူဝ်ႇမေႃၸၵ်းၶၽထတ်းသၢင်ၵွပ်ႇ
တူလ်းသေၸင်ႇတိပ်းတတ်းဢၼ်လိူင်ႈၵႂႃႇ။

7. ပေႃးလၼ်ႉထၢၼ်ႈတူဝ်ႈႁဵတ်းၵၢၼ်ဢွၼ်ႇမႃး လူဝ်ႇမေႃလၢတ်ႈၵၢမ်းယုၵ်ႉ
ယွင်ႈပၼ်သေၶႂၢၼ်ႇမၼ်း ၵူလ်းၵႃႈဢမ်ႇလီယုၵ်ႉယွင်ႈလူၼ်ႉလိူဝ်သမ်ႉ
ပေႃးႁဵတ်းႁႂ်ႈမၼ်းလိုမ်းတူဝ်ၶဝ်ႈၵွႆဝႃႈ တူဝ်ၵဝ်ႇၵျႃႉၶေႃႇ လူဝ်ႇႁႂ်ႈ
မၼ်းႁူႉဝႃႈ ႁွပ်ႈသင်ၶလႈဢွင်ႇ၊ ဢမ်ႇၵွႆႈဢွင်ႇႁွပ်ႈၵၢမ်ႇလီၶလႈ
မႃးယုၵ်ႉယွင်ႈၵၼ်၊ ဢွင်ႇၵေႃႈမီးလွင်ႈမၼ်းယူႇ၊ ၶင်ႇႁိုဝ်မၼ်းတေ
ၵတ်ႉတွၼ်းထိူင်ႈၶၼ်ႉ လူဝ်ႇလိၶလွၵ်းဢူၼ်ႈမၼ်းသေသွၼ်ပၼ်
မၼ်း ႁႂ်ႈမၼ်းမေႃဝ်ႉၵႃႈၶၼ်ၸိူဝ်ၵေႃႉႁူမ်ႈၵၢၼ်ဢၼ်လွႆႈထိူမ်ပၼ်
မၼ်း၊ ၵူၼ်းၵိုဝ်းဢၼ်ပၼ်ႁႅင်းမၼ်းၵိုဝ်းၶႃႉ၊ ယႃႇပေယုၵ်ႉယွင်ႈ
တၢင်းလီလၼ်ႉထၢၼ်ႈတူဝ်ႈၵေႃႉၸိူင်ႈ ပႃႈၶေႃႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈတူဝ်ႈတၢင်ႇ
ၵေႃႉတိၵ်းတိၵ်း၊ ပေႃးႁဵတ်းၶၼ်လၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈလၼ်ႉထၢၼ်ႈတူဝ်ႈ
တိူၵ်ႇၵၼ်သိူဝ်ၶၵၢႉၵၼ်သေၵွႆလိူၵ်ႉ။ ဢမ်ႇၶၼ်ၵေႃႈၶဝ်လၢင်ႈၶဝ်ႈ
ၵွႆဝႃႈတူလ်းၶေႃႈလိူၵ်ႉၶေႃႈယွႆႇ၊ ၶႃႉလၢင်ႈတုမ်ႉတိုဝ်ႉၶေႃႈၵၢၼ်ႁဝ်း။

လူဝ်ႇၾၢင်ႉသတိထိူင်ႈ ယႃႇႁိမ်ႈၵဝ်ႇသေႇၼႄးတႃႇ လၵ်ႉထၢၼ်ႈ
တင်ႈသေႁူမ်ႈတူမ်းဝႆႉၼမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းၸိူင်ႉၼၼ်ႉ။

8. ၵူၼ်းလၵ်ႉထၢၼ်ႈတင်ႈၼိုတ်းၵၢၼ်ၼၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃၵဝ်ႇႁင်ႇမၼ်း၊ မၢင်
ပွၵ်ႈၼိုတ်းထိူင်းၶလႈသင် ၵမ်ႇမိူၼ်ၵႂ်ႈႁဝ်းၶလႈသင်ၼၼ်ႉ ပေႃးပိၼ်
လႆႈလီပႂ်ႉတူလုၵ်းထိူင်ႈ၊ ၵမ်ႇလူဝ်ႇၼဝ်ႈႁၢႇႁိမ်ႈၵၢၼ်ၼိုတ်းပိူတ်ႈ၊ လႃႇ
ထုတ်းထႃႉၶၼၵႃႇၼႄႇၶသႉသွမ်းပႃႈၼႄႈၵူၼ်းၼမ်၊ တေလၢင်ႈ
ၼိုတ်းၵွႆႈလၵ်ႉထၢၼ်ႈတင်ႈမွင်ၵႂ်ဝႆႉၵႂ်၊ ပေႃးလႃးလၵ်ႉတင်ႈၵၢၼ်ၵႂ်
ႁၢဝ်ႈသေတွပ်ႇထိူင်ၶိုၼ်း ႁဝ်းတေသရေႇလူႉသေ လႃႈလီႈလၢတ်ႈ
ႁႃႇၼိုတ်းႁႃႇ၊ ၵမ်းၼႆႉၶယႈၸိူၼ်းၽိတ်းၵွမ်းထိူင်ႈယဝ်ႉ၊ တၢင်း
ၽိတ်းၵွၼ်ႇၶွင်ၶဝ် လၢင်ႈယိူၼ်းပိၼ်တၢင်းၽိတ်းလူင်ၶွင်ႁဝ်းလူး
ၵွၼ်ႇ။
တီႈတိူၵ်းမၼ်းလၢင်ႈမိူၼ်ၼင်ႇၵူၼ်းပႃႈႁႂ်ႈႁႃႇထႂ်ၼႄး ၵမ်ႇႁူႉတေ
ယိပ်းႁႂ်းလိူင်ႉႁိုဝ်၊ ႁုမ်ႇထႃႉလႃႇႁႂ်းယူႇတိၵ်းတိၵ်းၶလႈပိူၼ်ႈၵမ်ႇလီ
တူလုၵ်းသေၵိတ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

9. ယႃႇပေမီးတၢင်းယၢမ်ႈ လႃႇၵူၼ်းလၵ်ႉထၢၼ်ႈတင်ႈမိူၵ်ႈမိူၵ်ႈလိူင်း
လိူင်းၶလႈၵမ်ႇမီးတီႈပွင်ႇတႃႇၵၢၼ်သင်ႇသွၼ်ႁၼ်။ ႁွပ်ႈႁၢမ်းလႃႇ
ႁဝ်းၼၼ်ႉ လၢင်ႈၼိုတ်းၵွႆႈပိူၼ်ႈတၢင်ႇၵေႃႉႁၼ်ဝႃႈႁဝ်းၵမ်ႇမီးလၵ်ႉ
ယိူၼ်ႇၶင်ႈ။

10. ယႃႇပေၵဝ်ႇလွမ်းၵႂ်လီၵႂ်လႃႉႁဝ်း တိတ်းတေႃႇလၢတ်ႈတေႃႇလၵ်ႉ
ထၢၼ်ႈတင်ႈ၊ လူဝ်ႇမေႃတူလုၵ်းၵူၼ်း တူလုၵ်းငဝ်းလႆႈသေႁပ်းသိုပ်ႇ၊
ပေႃးၼဝ်ႇၵမ်ႇႁူႉလွင်ႈၵႂ်လီၵႂ်လႃႉႁဝ်းလိူင်ၸိူၼ်းလီ၊ ပေႃးႁဝ်းထိူင်း
လႆႈၵႂ်ႁဝ်းသေၵမ်ႇၶၼၾၢင်ႁၢင်ႈၵႂ်ႁဝ်းၼၼ်ႉလိူင် တေလႆႈတၢင်း
လၵ်ႉထၢၼ်ႈတင်ႈၼပ်ႉထုဝ်ၼမ်မႃးထိူင်ႈ။

11. တင်းၵူၼ်းလၵ်ႉထၢၼ်ႈတင်ႈၼၼ်ႉ လီလႆႈမိုတ်ႈႁိုဝ်းႁၼ် ၼႆသေတႃႉ
ၵေႃႈ လူဝ်ႇၾၢင်ႉသတိယႃႇၵွႆႈထိူင်လၵ်ႉလိူၼ်ႈၼႄႈလိူၼ်ႈတႃႇႁၼ်၊

ပေႃးထိုင်ၵၼ်ႉၸၼ်ႉမႆးၵိုင် တႃႇၵၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈၶၢၼ်မီးတၢင်း ႁူႉၸၼ်ႉတေၶမ်ႇမီးပၼ်ၵျုၸမ်ႇႁေႈ ႁူၼ်းၵၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈၶၢၼ် ၶမ်ႇမီးတၢင်းႁူႉၸၼ်ႉ ၵၢင်ႈၸိတ်းၸႂ်ႈၸဝ်းလူႉသေဝ်ႇၸေႈတၢၼ်လႈ လူႉၵၢၼ်လူႉငၢၼ်းယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵိသင်ႇၸေႈၵၢၼ်ပၼ်ၶဝ်ၸၼ်ႉ လူဝ်ႇၸႂ်ႈတိၵ်ႇလိၵ်ႈၼလႈၸႂ်ႈၵၼ်ႉ ထၢၼ်ႈတႂ်ႈပွင်ႇၵႂ်ငႂ်ႈငႂ်ႈ၊ လူဝ်ႇမေလၢမ်းၶၢတ်ႈဝႄႈၵွင်ႇၶဝ်ပွင်ႇၵႂ် ၼတႃႉ ၶမ်ႇပွင်ႇၵႂ်ၼတႃႉ၊ ပေႃးၶဝ်မီးလွင်ႈၶွင်ႉၶမ်ၵႂ်ၶမ်ႇၸၼ် ၶမ်ႇလိၵ်ႈၵႂ်ၵိုင် လူဝ်ႇဝႆႉၵႂ်ယၢဝ်းယၢဝ်းသေသပ်းလိၵ်ႈပၼ်ၶဝ်၊ ၶၢဝ်ႇငၢဝ်းၶမ်ႇၸၼ်လွင်ႈတၢင်းၶၢၼ်ႁူတ်ႇပိၼ်မႄး ၶၢၼ်ၵၢင်ႈပိၼ် လွင်ႈၵမ်ႉၵိမ်ပႆႈဝူၼ်ႉၶဝ်ၸၼ်ႉလူဝ်ႇပၼ်ၶဝ်ႁူႉ။

ပေႃးၵၼ်ႉထၢၼ်ႈတႂ်ႈပၼ်ၶေႈၵၼ်ထိုင်မႆးၵိုင်လူဝ်ႇမေထွမ်ႇ တူလိုးသေထတ်းသၢင် လူဝ်ႇၵျၢၵွင်ႈတီႈၼလႈၽွင်းယၢမ်းပၼ် ၸင်ႇႁိုဝ်ၶဝ်ပေႃးၵၢင်ႈပၼ်တၢင်းၵၼ်ထိုင်ၼလႈ လၢတ်ႈလွင်ႈသုၼ်ႇ တူဝ်ၶဝ်၊ ပၼ်ၵိူင်ႈၸႂ်ႈလၢတ်ႈၶွၵ်ႇလွင်ႈၼႂ်းၵႂ်၊ ယႃႇၸႂ်ႈမီးလွင်ႈၶမ် ၵႂ်ဝႆႉပေႃးၶေႈၵၼ်ထိုင်ၶဝ်တေမီးၽွၼ်းလီၸၼ်ႉ လူဝ်ႇၶၢဝ်ၵႂ်ၵွမ်း၊ ပေႃးဝႄႈၶမ်ႇမိူၼ်ႈလွၵ်းမိူၼ်ႈလႆႈၵိုင် လူဝ်ႇၵမ်ၶၢဝ်ငဝ်းလႆႈၸၼ်ႉ သေ သင်ႇသွၼ်မူၼ်ႉၼမႈတၢင်းႁူႉတၢင်းၵၼ်ၶဝ်ႁၢႆႇ၊ ၽၢင်ၵၢင်ႈ တူဝ်ၼလႈသိူင်ႁၢမ်းလၢတ်း လူဝ်ႇၼၸေလေႇတၸေႇၵဝ်ႈၵဝ်ႇၸႂ်ႈမိူၼ်ႈ ၵွမ်းလွၵ်းလႆႈႁၢမ်းလၢတ်ႈ။

....

(၁၈) ၶႂၢမ်းၵၢၼ်ႇတေႃးပေႃးထဵင်းငဵမ်းငၢႆ,ငလႅင်းၽူႈယဵၼ်ႇ

ႁဝ်းၶႃႈၵေႃႉ/ၸိူဝ်းပဵၼ် လုၵ်ႈပဵၼ်လၢၼ်/လုၵ်ႈၼွင်ႉပွင်ႈပႃႈ မီးတၢင်းၶေႃႈတၼႄႇ,သတ်ႉထႃႇ,ၵႂ်ႇပွတ်ႇ,ၸုၵ်းၵႂ်ႇလႆႈၸႂ်ႈၵႂ်ႇထိုင်မုၼ်ၸဝ်း ....ႁဝ်းသေ၊ ၸင်ႇတၵ်းၵႂၢမ်းၵၢမ်ႇႁွတ်ႈမႃးဝႆႈလူႇပူႇၶေႃႇၵၢၼ်ႇတေႃး ယေႃးယွင်ႈသွင်ပွင်ႈမိူဝ်းၽႄ,ဝၼ်း,တႃႇ,ၵႃႇ,ၵူဝ် ယွၼ်းလွတ်ႈသေၵႃႇ,ယၵမ်ႇ, ဝလီႇ,ၵမ်ႇ, မၼေးၵမ်ႇ၊ ၶၼ်ၶမ်ႇ,ႁူႉၶမ်ႇ,ႁၼ်ၼၼ်ႉ ယူဝ်လႆႈထုၵ်ႇ,ၼွင်ႈၽိတ်းၵႂႃႇ၊ ၵူဝ်ပဵၼ်ၶၵုသလတၢင်းယၢပ်ႇ,ႁၢပ်ႇ,ဝႆႉသင်ႇ,ၼႃႇ,ၵူႈ,ၼႄးမိူဝ်းႁိုင်၊ ႁႂ်ႈလႆႈယွၼ်းပူတ်းယွၼ်းၼၢင်းတၢင်းၽိတ်းၵူႈသမ်ႇ,သီၼ်ပိူင်သေၸလႈယွၼ်းလႆႈၵူႉသူဝ်ႇ,တၢင်းလီႁၢၼ်ႉတေႃႇ,ပေႃးႁွတ်ႈထိုင်တီႈထၢင်ႇ,ႁၢင်ႈၵတ်းယဵၼ်မိုၼ်ႈယူဝ်ႇ,ၼၼ်ႉသေၵမ်းလူလႆႈတီႈၼႃႈၶေႃႈ။

ၶႂၢမ်းပၼ်ပွၼ်း

မိူဝ်ႈၼႆႉသူလုၵ်ႈလၢၼ်/သူပဵၼ်လုၵ်ႈၼွင်ႉလႆႈမႃးသႂ်ႇ,သုၵ်ႈၶေႃႈတၼႄ,သတ်ႉထႃႇ,ၽိူၵ်ႇ,ၸိုၼ်ႈပေႃးတၢၼ်ႇ,လိူၼ်မိုၼ်ႈမူၼ်းမႂ်ႇ,သႂ်ႇပွတ်ႇ,လွတ်ႈၽႄး၊ ၸင်ႇ,ဝႃႈၶွၼ်ၵၼ်မႃးၵူမ်ႈဝႆႈၸုပ်ႉၵွမ်းၼွမ်းတမ်ႇ,ၵႃႇ,ၵူဝ် ပူႇၶေႃႇၵၢၼ်ႇတေႃးႁဝ်းၵေႃႉပဵၼ် ....ၼႆႉၸလႈ ႁဝ်းတေသူးတွင်းမုင်ႈမွင်းပတ်ႉထၼႄ, ၶေႃးပႃႇ,မင်ႇ,ၵလႃႇ,လီပၼ်တီႈၸိူဝ်းသူ၊ ၸတႃႇ,ၶဝ်ယၢမ်းမိူဝ်ႈလဵဝ်ၼႆႉ,ၵူႇ,ဝၼ်းလိုၼ်းမိူဝ်းၼႄႈ ၵႃႈၶၼ်ၶႂ်ႈလႆႈၶႂ်ႈပဵၼ်ၶႂ်ႈမီးၼၼ်ႉႁႂ်ႈလႆႈၵုမ်ႇ,ထူမ်ႈပိင်းၵႂ်၊ ၶၼ်ၵႂ်ၶမ်ႇ,ႁူႉယႃႇ,ႁႂ်ႈလႆႈမီး၊ ၶၼ်ၵႂ်ၶမ်ႇ,မီးယႃႇ,ႁႂ်ႈလႆႈဝႃႈ၊ ႁဵတ်းၵႃႉၵေႃႈႁႂ်ႈမၢၼ်၊ ႁဵတ်းၵၢၼ်ၵေႃႈႁႂ်ႈမိုၼ်ႈ၊ ႁႂ်ႈၸိုၼ်ႈၼင်ႇ,လိုၼ်၊ ႁႂ်ႈမူၼ်ၼင်ႇ,ဝၼ်း၊ ႁႂ်ႈတၼ်းၸိမ်တီႈလေးၵီ,လေးၵုတ်ႉ□ႃႇ၊ ပၼ်,လႃႇ,တီမ်လီႁႂ်ႈယၢၼ်တၢင်းၶီတၢင်းၽၢၼ်ၸဵဝ်းလႆႈႁွတ်ႈထိုင်တီႈထၢင်ႇ,ႁၢင်ႈၵတ်းယဵၼ်မိုၼ်ႈယူဝ်ႇ,ၼၼ်ၼၼ်ဝႆးဝႆးၵူႈၵေႃႉၵူႈၵူၼ်းတႃႉၼႄး။

ၶေႃႈထၢမ်

1. ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈလၢႆးႁဵတ်းလၢႆးသၢင်ႈ ဢၼ်ၼႄႉၼမ်းမႃးၸိူဝ်းၼၼ်ႉၸဝ်ႈ ၵဝ်ႇႁၼ်ထိုင်ဝႆႉ –
   - လီ/ဢမ်ႇလီ လီႁဵတ်း/ဢမ်ႇလီႁဵတ်း
   - ႁဵတ်းလႆႈ/ ဢမ်ႇႁဵတ်းလႆႈ

   ပဵၼ်ႁိုဝ်လင်ႇတေႁဵတ်းလႆႈထိုင်တီႈ ၼႆၸိူဝ်းၼၼ်ႉ သပ်းလႅင်း ၼႄတႃႉ ။

2. ၵႂၢမ်းၵၼ်ႇတေႃးလႄႈၵႂၢမ်းပၼ်ပွၼ်းၼၼ်ႉ ၽိုၵ်းၽွၼ်ႉလွတ်ႈၸူမ် သူပ်းလွတ်ႈၼႄတႃႉ။

3. လၢႆးဝႆႈၽြေႃးလႄႈသင်ႇၼႃႇၸိူဝ်းၼႆႉ ထုၵ်ႇလႆႈပဵၼ်ႁိုဝ်? ႁဵတ်းၼႄ ၽၢင်ႁၢင်ႈလီယိူင်ႈမၼ်းတႃႉ။

ၶွတ်ႇယွတ်း

– ပေႃးတေမႃးႁူပ်ႈတူၺ်းၵႂၢမ်းသင်ႇသွၼ်ၽြေႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၸိုင် –
ပေႃးၶႂ်ႈၶိုၼ်ႈယူင်ႇ တေလႆႈမီးပၵ်းပိူင် (သီႇလ)
ပေႃးၶႂ်ႈၵတ်းယဵၼ် တေလႆႈမီးၸႂ်ၼိမ်သဝ်း (သမႃႇထိ)
ပေႃးၶႂ်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈ တေလႆႈမီးၼမ်ႉၵတ်ႉ (ပၼ်ႇၺႃႇ) လႄႈ

ပၵ်းပိူင်(သီႇလ)ၼႆႉ ပဵၼ်ငဝ်ႈငႃႇမူႇလပုၼ်ႈတႃႇလွင်ႈထၢင်ႇႁၢင်ႈ ၵတ်းယဵၼ် ၶိုၼ်ႈယူင်ႇ ဢၼ်ၵူၼ်းမိူင်းတႆးတင်းလၢႆမုင်ႈမွင်းၵၢဝ်ႇၽေႃႇဝၢၼ်းၽီ

ယူႇဝၼ်းဝၼ်းၶိုၼ်းၶိုၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၼၼ်ႉသေလင်ႇလႆႈ တၢင်ႇလဝ်ႈၸၼမႄးပၵ်းပိူင်လိူဝ်းၵၢၼ် ႁဝ်းၶႃႈႁၼ်ထိုင်တူင်းႁပ်ႉဝႃႈၵူၼ်းမိူင်းတႆးႁဝ်း ၵိုင်ႇလႆႈတိုဝ်းၵမ်ယိပ်းမၼ်ႈ ၽိတ်းလွမ်းၵႂႃႇယူႇ ၼႆယဝ်ႉ။

ၵူလ်းၵႃႈပၵ်းပိူင်ၽိူင်ႈၸင်ႈၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ မၼ်းၵမ်ႇသဝ်းၼိမ်ယိုဝ်ႈ ယိုတ်းယူႇလႆၢတီႈၵဝ်ႇတီႈလိူဝ် မီးလွင်ႈလိူၵ်ႈလႆၢႈၶႃႉပုတ်ႈပိူၵ်ႇပိူင်ႈယူႇတႃႇသေႇ။ ၵူၼ်းၵေႃႉလိူဝ်ၽိတ်းၵူလ်းၵေႃႈၵမ်ႇပိၼ်လႆႈ၊ ပေႃးၵူၼ်းတင်းၼမ်သူင်ၵၼ် ႁူမ်ႈၵၼ်ၽိတ်းပိူၼ်ႈလင်ႇဝႃႈၽိူင်ႈၸင်ႈယဝ်ႉ၊ တႃႇၵူၼ်းတင်းၼမ်ပေႃးတေၽိတ်း လွမ်းပိၼ်ၽိူင်ႈပိူင်ၵိုၵ်းဝၢၼ်ႈၵိုၵ်းမိူင်းၵႂႃႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ

– ၵူၼ်းမိူင်းတႆးလူဝ်ႇႁၵ်ႇၵၼ်။

– ၵူၼ်းမိူင်းတႆးလူဝ်ႇၽွမ်ႉၵၼ်။

ပေႃးႁၵ်ႉၵၼ်ၽွမ်ႉၵၼ် လင်ႇတေလၢင်ႈၵွၼ်ၵၼ်တိုဝ်းၵမ်ၽိူင်ႈပိူင် ၵၢၼ်လီငၢမ်းလိူဝ်းၼႆႉသေၵွၼ်သွၼ်ပၼ်ၵၼ်လၢတ်ႈပၼ်ၵၼ်၊ ၸမ်းပၼ် ၵၼ်ၵမ်ႇလီႁူႈလီ၊ လီယဝ်ႉႁူႈလီထိင်ႈတိၵ်းတိၵ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လင်ႇလႆႈတူၵ်းယွၼ်းတိုၵ်းသူၼ်း ႁူႈၵူၼ်းမိူင်းတႆးႁၵ်ႉၵၼ်ၽွမ်ႉၵၼ် ၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၸတႇၵၢဝ်ၼႆႉၵႂႃႇၼႄႈ လႆၢးတႃႇတေလင်းၵၼ်တိူၵ်ႇၵၼ်မီး လႆၢးသင်လိူင်ႉႁိုဝ်ၵေႃႈ ယႃႇဝူၼ်ႉယႃႇလၢတ်ႈ ယႃႇၽိတ်း။ လႆၢးတႃႇတေ ႁၵ်ႉၵၼ်ၽွမ်ႉၵၼ်ၼၼ်ႉ မီးလႆၢးသင်လိူင်ႉႁိုဝ်ၵေႃႈ ႁူႈၵွၼ်ၵၼ်ဝူၼ်ႉၵွၼ် ၵၼ်လၢတ်ႈၵွၼ်ၵၼ်ၽိတ်းသေၵမ်း။

ၶႅင်းၵႃႈလိူဝ်းၵၢၼ်ၵွၼ်ဝူၼ်ႉၵွၼ်လၢတ်ႈၵွၼ်ၽိတ်းလိူဝ်းၼၼ်ႉ

ၵေႃႈမၼ်းပဵၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းဢၼ်ယႂ်ႇလူင်ၼၵ်းလိူဝ်ႉၸလႈၶႂ်ႈယွၼ်းတိုၵ်းသူၼ်း

ထိူင်ႈဝႃႈ ႁဝ်းၼင်ႇၵၼ်

– ၶႂ်ႈမီးၸႂ်ယူၼ်ႉၵၼ်းယႂ်ႇၼမ်။

– ၶႂ်ႈမီးၼမ်ႉၵတ်ႉယႂ်ႇၼမ်ၸလႈ။

– ၶႂ်ႈမီးၸႂ်ၽဵင်ႇပိူင်ႈ(FAIR-MINDEDNESS)သေဢွၼ်ၸူဝ်ႈၵူႈ၊

ၼင်ႇႁိုဝ်ၽိူင်ႈတႃးပေႃးၸိူဝ်းယႂ်ႇႁႂ်ႈသင်မူဝ်ႈၼေႃႈၸလႈ

မၼ်းႁိုမ်ႈၸၽေး

တိူၼ်းႁိုၵ်ႈၼမ်ႉလိၼ်ၽိူၼ်ၽေႃႁႂ်ႈၼၼ်ႉယူႈယဝ်ႉ။